

№ 34 (1760-1763) 2019 йил 1 — 8 август

ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТА

@ info@mahalladosh.uz

www.mahalladosh.uz

**МУАММОЛАРНИ АҚЛ-ЗАКОВАТ ВА МЕХНАТ
БИЛАН ҲАЛ ЭТСАК ХАЛҚИМИЗ
БИЗДАН РОЗИ БЎЛАДИ**

2-3.

Қоғозда қолаётган
секторлар:
хўжакўрсинга қилинган
ишлир кимга керак?

7.

Санобар
РАҲМОНОВА:
Томошабинни
завқлантириш
ҳам, ийғлатиш
ҳам мумкин

25.

БУГУНГИ СОНДА:

9. Нега сўнгти пайтда
раҳбарлар жамоатчилик
«нишони»га айланмоқда?

10. 15 августдан энергия
ресурслари нархлари
ошади

12. Маҳалланинг Анзират
бувилари қандай
сарапанади?

13. Яраштириш комиссиялари
оилаларни қанчалик
яраштиряпти?

21. Эшак гўшти сотган
«бизнесменлар»
қўлга тушди

22. Избосканда мактаб
формаси можарога
айланганми?

Муаммоларни ақл-заковат ҳал этсак ҳалқимиз

ФУҚАРОЛАРНИНГ ЎЗИНИ ЎЗИ БОШҚАРИШ ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИЙ ИЙЛЛИК ФАОЛИЯТИ ЯКУНЛАРИ ҲАМДА ИККИНЧИ ЯРИМ ЙИЛЛИККА МҮЛЖАЛЛАНГАН УНДА ИЛК БОР РЕСПУБЛИКАМИЗДАГИ МАВЖУД 9098 ТА МАҲАЛЛА

Шавкат ЖАВЛОНОВ,
Фуқароларнинг
ўзини ўзи бошкарни
органлари фаолиятини
мувофикалаштириши бўйича
Республика кенгаши
бошкаруву раиси.

Хўш, жорий йилнинг ортда колган даврида маҳаллалар хаётидан қандай ўзгаришлар юз берди? Қандай эзгу ишлар одамларимизни хушунд этди? Йил бошида ният килинган кайси яхши, соглом амаллар рўёбга чиқди? Шулар хакида ўйлар эканмиз, эришилган мэрралар, муваффакиятларни сарҳисоб килиб кувонамиш, иотканиримиз бизга янги куч, ғайрат-шижоат бағишлади. Шу билан бирга, ўйлар кўйилган камчиликлар, счимини кутаётган масалалар ҳам борки, бу фаолиятимизни янга бир карра чигирикдан ўтказишни тақозо этади.

Олти ой сарҳисоби: нималарга эришилди?

Хукукий асос қанчалик мустаҳкам бўлса, ислоҳотлар самара-си шунчалик жадаллашади. Бу ҳакиқатни ўтган киска муддат ичда соҳага доир Президентнинг 1 та фармони, Вазирлар Махкамаси, Олий Мажлис Сенати Кенгашининг 2 тадан корори, шунингдек, Ҳукуматнинг 4 та йиғилиш баённи кабул килингани мисолида ҳам як-код кўриш мумкин. Бу хужжатлар маҳалла институтининг мавженини ошириш, тизим иш фаолиятини самаралар ташкил этиши, уни томъянда ҳалчил тузилмага айлантиришга каратилгани билан ҳам аҳамиятилди.

Жорий йилнинг май ойидаги фуқаролар йигини раиси (оксоколи) сайлови юкори савилядаги ўтказилди. Сайлов жараёндан 22 минг 264 нафарномоздан 9 098 нафар ташкилотчилик ва етакчилик ко-билиятига, ахолининг хурмати ва ўтиборига сазовор бўлган фидоий ва жонкур махалла раислари сайданди.

«Қўшнинг тинч — сен тинч» ёки «Бир кун жанжал чиқсан жойдан кирк кун барака кўтарилади». Бу ўтиларнинг туб моҳиятида теран ҳакиқат мужассам: элимиз

Ҳар қандай улкан иш эзгу ниятдан бошланади. 2019 йилнинг ўтган олти ойига назар ташлаб, босиб ўтилган ўйларни таҳлил этар эканмиз, ана шу ҳаётий ҳақиқатта яна бир карра ишонч ҳосил қиласмиш. Зеро, шу вақт ичда биргина фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тизимида қатор ютуқлар қўлга киритилдики, бунинг самараси кундан-кунга чирой очиб бораётган маҳаллалар жамолида, турмушимиз фаровонлигига, йигинлардаги одамлар кайфиятида, маҳаллалар иш фаолияти самараордлигига намоён бўлаёттир.

Хамма замонда тинч-осойинша ҳаётни қадрлаган, шу йўлда бор салоҳитини сарфлаган. Ҳисобот даврида тегиши мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорлик тизими ўйлар кўйилгани натижасида жоноян содир этилмаган маҳаллалар сони 6 минг 107 тани ташкил этиб, умумий жонноятлар сони 30,4 фоизга камайди. 440 нафар фуқаро ҳудудий маҳаллалар кенгашилари томонидан кафиликко олини. Яраштириш комиссиялари томонидан 27 минг 258 та оиласининг низоларига барҳам бериди.

Бандик масаласи ҳам доимий ўтиборда. Айни соҳада маҳалла раислари тавсияси асосида 28 минг 760 нафар фуқаро ҳак тўла-надиган жамоат ишларига жалб этиди. Йиғин раислари ташаббуси билан 674 та тадбиркорлик субъекти ташкил этилиб, 11 минг 341 та янги иш ўрни яратилди. Фуқаролар йигини раисин кафиликли асосида тижкорат банклари томонидан 14 минг 740 нафар фуқарога имтиёзли кредитлар ажратилди.

Кучли ижтимоий химоя инсон шаъни, кадр-киммати ва унга эхтиром мезонидир. Маҳаллаларда ижтимоий химояга муҳтоҷ оиласаларни кўллаб-кувватлаш максадида 5 млрд. 381 млн. сўмлик моддий ёрдам ажратилди. Шунингдек, 105 нафар ижтимоий химояга муҳтоҷ, ногиронлиги бўлган хотин-килзарни ўй-жой билан таъминлаш максадида ўйларнинг бошлангич бадаллари «Махалла» хайрия жамоат фондига тушган ҳомийлик маблаглари хисобидан тўланди.

Ўтган оли ой мобайнида 309 та маҳалла биноси таъмиранди, 89 таси реконструкция қилиниб, 146 таси янгидан курилди. 2 минг 146 та фуқаролар йигини биносининг қадастр ҳужжатлари тайёрланди, ҳудудий кенгашилар учун 102 та «Махалла маркази» бинолари намунавий лойиҳалар асосида бунёд этилди.

Ҳудудий кенгашиларнинг ўрни нега сезилмаяпти?

Ютуклар хакида кўп гапириш мумкин. Лекин бугун асосий ўтибор ўйлар кўйилгани камчилик

лар, счимини кутаётган долзарб, устувор вазифаларга каратилса, мақсадга мувофик бўлади. Шунинг учун биси ҳар бир маҳаллада аник, мансизли режаларни тузиб олиб, ҳар бир кундан оқилона фойдаланиб, натижা билан ишланимиз кёрас. Эндиликда натижка учун шахсан вилоят кенгаши башкаруву раиси билан биргаликда унинг ўринbosарлари, туманлар ва шаҳарлар раисларининг ўринbosарлари, маҳалла раисларини ҳам шахсан жавоб берадилар.

Бирок, минг афуски, ҳар са-фар ҳато ва камчиликлар кайта тақорларнамасиги учун фаолиятимизда уларни бартараф этиш, тегиши ҳолоса чиқарилса, сама-радорликка ва натижадорликка эришиш, хизмат итилизомини кучайтириш, олга итилиши кузатилмаяпти. Ўрганишлар ва таҳлилларга кўра, тизимида ҳали-ҳамон счимини кутаётган камчиликлар кўзига ташланмоқдан.

Жумладан, давлатимиз раҳбарининг 2017 йил 3 февралдаги «Махалла институтини янада тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармонида фуқаролар йигинини хисобга олиш Даълат хизматлари маркази томонидан амала оширилиши беғлилаб кўйилган. Таҳлиллар жойларда ҳанузгача маҳаллаларни маҳаллий ҳокимликлар томонидан хисобга олини ҳолатлари мавжуд эканини кўрсатмоқда. Натижада ишбу ҳолат фуқаролар йигинлари сони бўйича ҳар хил ҷалқашликлар, тафовутларни ҳамда аник ягона ракам мавжуд эмаслигини юзага келтиришти.

Вазирлар Махкамасининг 2019 йил 13 февралда тасдикланган 63 та бандан иборат «Фуқаролар йигинини хисобга олиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Даастур ижросига ҳам етариш ўтибор каратилмаяпти. Натижада 2018-2019 йиллар давомидан маҳаллаларда 1 349 та футбол майдони курилиши режалаштирилган бўлса-да, амалда атиғи 131 таси курилган, 102 тасининг курилиши ишлари давом этмоқда. Шунингдек, Ҳукуматнинг тегиши карорига асосан, ҳар яrim йилда Жисмоний тарбия ва спорт вазирлиги ҳамда ёшлар итифоқи томонидан ҳар бир туман ва шаҳардан 3 нафардан фуқаролар йигинлари раислари нинг ёшлар масалалари ўйлаб кўйилмаган. Ҳукуматнинг 51 фоизи «Кенгашилар маҳаллагага муҳтозам услубий амалий ёрдам кўрсатиб боради», 14 фоизи «Кенгашилар маҳаллагалардан фатватигина ҳисобот олини билан шуғулланади», 16 фоизи «Махалла ходимларини кўллаб-кувватлаши ва ҳимоя қилиши тизими ўйлар кўйилмаган», 9 фоизи «Кенгашиларнинг ўтиуман сезилмайди», 10 фоизи «Махалла фаолияти билан боғлиқ муаммоларни ечишда кенгашиларнинг билиши ётариғ эмас» деб хисоблайди. Мазкур сўровнома бутунга кунда ҳудудий кенгашилар

маҳалла ходимларини қанчалик химоя киладиган, уларни кўллаб-кувватлаштаги, муаммоларини ҳал килаштаган, услубий-амалий кўмаклашаштанини амалда намоён этади.

Нега маҳалла ходимлари маоши оширилмаяпти?

Фуқаролар йигинлари ижти-мой-майланвий мухитни согломлаштириш бўйича 2019 йилнинг июн-септбрь ойларига мўлжалланган **Ҳаракатлар режаларини** худудига муаммолардан келиб чиқиб, секторлар раҳбарлари ва туман (шаҳар) дар кенгашиларини бошк-рувлари раисларини томонидан жорий йилнинг май ойидаги тасдиқларни беғлиланган бўлса-да, ўтган уч ойдан бўён режа ишлаб чиқилмаганини қандай изоҳла мумкин?

Худди шундай, Вазирлар Махкамасининг 2013 йил 10 июннаги карори билан тасдикланган «Фуқаролар йигинларини хисобга олиш тўғрисида»ги Низомга киритилган кўшимчадан кейин фуқаролар йигинини хисобга олиш Даълат хизматлари маркази томонидан амала оширилиши беғлилаб кўйилган. Таҳлиллар жойларда ҳанузгача маҳаллаларни маҳаллий ҳокимликлар томонидан хисобга олини ҳолатлари мавжуд эканини кўрсатмоқда. Натижада ишбу ҳолат фуқаролар йигинлари сони бўйича ҳар хил ҷалқашликлар, тафовутларни ҳамда аник ягона ракам мавжуд эмаслигини юзага келтиришти.

Вазирлар Махкамасининг 2019 йил 13 февралда тасдикланган 63 та бандан иборат «Фуқаролар йигинини хисобга олиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Даастур ижросига ҳам етариш ўтибор каратилмаяпти. Натижада 2018-2019 йиллар давомидан маҳаллаларда 1 349 та футбол майдони курилиши режалаштирилган бўлса-да, амалда атиғи 131 таси курилган, 102 тасининг курилиши ишлари давом этмоқда. Шунингдек, Ҳукуматнинг тегиши карорига асосан, ҳар яrim йилда Жисмоний тарбия ва спорт вазирлиги ҳамда ёшлар итифоқи томонидан ҳар бир туман ва шаҳардан 3 нафардан фуқаролар йигинлари раислари нинг ёшлар масалалари ўйлаб кўйилмаган. Ҳукуматнинг 51 фоизи «Кенгашилар маҳаллагага муҳтозам услубий амалий ёрдам кўрсатиб боради», 14 фоизи «Кенгашилар маҳаллагалардан фатватигина ҳисобот олини билан шуғулланади», 16 фоизи «Махалла ходимларини кўллаб-кувватлаши ва ҳимоя қилиши тизими ўйлар кўйилмаган», 9 фоизи «Кенгашиларнинг ўтиуман сезилмайди», 10 фоизи «Махалла фаолияти билан боғлиқ муаммоларни ечишда кенгашиларнинг билиши ётариғ эмас» деб хисоблайди. Мазкур сўровнома бутунга кунда ҳудудий кенгашилар

раҳбарининг 2019 йил 2 апрелдаги «Ахоли муаммолари билан ишлашда маҳалла институтини мавкевин тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармонидаги фуқаролар йигинлари раислари ва маъсул котибларининг ойлик иш ҳақлари жорий йил 1 майдан 1,25 бараварга, 1 октябрдан 1,2 бараварга оширилиши белгиланган бўлса-да, таҳлилларга кўра, ҳозирги кунга кадар маҳаллаларни таҳлилларга 10 та, Зафарободдаги 12 та, Мирзачўлдаги 12 та, Сайхунободдаги 19 та фуқаролар йигини ходимлари маошини ошмаган холда олиб келаётгани маълум бўлди.

Раис ўринбосарлари қаҷон рағбатлантирилади?

Маълумки, 2018 йил 1 сентябрга кадар маҳаллалар, уларнинг тарихи, бутуни, истиқоблари ва ўзига хос жихатлари тўғрисида 14 жиҳддан иборат «Ўзбекистон маҳаллалари» энциклопедиясини чоғиришни ўтиш вазифаси юклитилган эди. Лекин маҳаллаларнинг келиб чиқиши тарихи, этногенези хакида сифатли маълумотлар тақдим этилмагани, мутахассисларни жалб этган шаҳарларда, тарихий манబалар ўрганилмагани сабабли мазкур масаласи ҳозирги кунга кадар охирiga етказилмаган.

Вазирлар Махкамасинидан 2018 йил 26 августда 688-сонли карор билан тасдикланган «Ҳар бир маҳалла да — футбол майдони» Даастур ижросига ҳам етариш ўтибор каратилмаяпти. Натижада 2018-2019 йиллар давомидан маҳаллаларда 1 349 та футбол майдони курилиши режалаштирилган бўлса-да, амалда атиғи 131 таси курилган, 102 тасининг курилиши ишлари давом этмоқда. Шунингдек, Ҳукуматнинг тегиши карорига асосан, ҳар яrim йилда Жисмоний тарбия ва спорт вазирлиги ҳамда ёшлар итифоқи томонидан ҳар бир туман ва шаҳардан 3 нафардан фуқаролар йигинлари раислари нинг ёшлар масалалари ўйлаб кўйилмаган. Ҳукуматнинг 51 фоизи «Кенгашилар маҳаллагага муҳтозам услубий амалий ёрдам кўрсатиб боради», 14 фоизи «Кенгашилар маҳаллагалардан фатватигина ҳисобот олини билан шуғулланади», 16 фоизи «Махалла ходимларини кўллаб-кувватлаши ва ҳимоя қилиши тизими ўйлар кўйилмаган», 9 фоизи «Кенгашиларнинг ўтиуман сезилмайди», 10 фоизи «Махалла фаолияти билан боғлиқ муаммоларни ечишда кенгашиларнинг билиши ётариғ эмас» деб хисоблайди. Мазкур сўровнома бутунга кунда ҳудудий кенгашилар

ходимларини кўшиш бўйича 5 та таълабу ижроси юзасидан Қашқадарё, Сирларё, Сурхондарё, Тошкент, Самарқанд вилоятлари таҷбирлар етариш даражада ташкил этилмаган.

Президентимиз томонидан ижтимоий, майнавий-маърифий соҳаларларига ишларни янги тизим асосидан ўйла кўшиш бўйича 5 та таълабу ижроси юзасидан Қашқадарё, Сирларё, Сурхондарё, Тошкент, Самарқанд вилоятлари таҷбирлар етариш даражада ташкил этилмаган.

ва меҳнат билан биздан рози бўлади

МУВОФИҚЛАШТИРИШ БЎЙИЧА РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИННИГ 2019 ЙИЛ БИРИНЧИ ЯРИМ УСТУВОР ВАЗИФАЛАРГА БАҒИШЛАНГАН ВИДЕОСЕЛЕКТОР ЙИФИЛИШИ БЎЛИБ ЎТДИ.
ФУҚАРОЛАР ЙИГИНИ РАИСЛАРИ ИШТИРОК ЭТДИ

Махалла раиси қачон ўзиши билан шугулланади?

Афсуски, айрим вилоятларда маҳалла ходимлариниң конун хужжатларида белгиланган вазифаларига хос бўлмаган топширикни ижрошини таъминлашга жалб этиш, турилийигилашга чакириш холатлари хамон давом этмоқда. Жумладан, шахар ва туман хокимликлари томонидан маҳаллалар раислари учун солин ва коммунал тўловларни, сафарбарлик чакируви резерви бўйича тушумларни ундириш, металлополийнига каби масалалар бўйича хар ойда камида 3-4 маротабадан йигилишлар ўтказилмокда. Бу холат, айниска, Анижон, Наманган, Фарғона, Жиззах, Тошкент, Хоразм, Самарқанд вилоятларидаги авж олаётir.

Ваҳоланки, давлатимиз ражбарининг 2019 йил 2 айреддаги тегиши фармонидан бу холат катъянин тақиқланган.

Бирок, афсуски, бундай холатларни худудий кенгашларнинг масуль ходимлари айтмайди, биз ўзимиз маҳалла фаолларидан эшитамиш. Нега яширишади? Кимга фойда бу яширишади? Аксинча маҳалла манфаатларини химоя килмаймизми? Бу фармон талашибу-ку? Бундай холатда улар қачон ўзиши билан, оиласларда ижтимоий-маънавий муҳитни ўрганиши ва уни соғломлаштириши билан айрим холларда маҳалла ходимининг ноконуниш ишларга кўл уриши ёки ишдан кетишига шартшаронтиш ўзимиз яратпигиз. Агар 2016 йилдан ўтказилган сайловдан сўнг ўтган 3 йил давомида жами сайланган раисларнинг 35 фоизи ўз хоҳишига кўра лавозимидан бўшаган бўлса, жорий йилги сайловга хали 1 ой тўлмасдан 35 нафар йигин раиси лавозимидан озод этилган.

Раис ўринбосарлари уйғонадими?

Бутун кайси маҳаллада иш тўғри ташкил этилса, хар бир фуқаро билан яхши ижтимоий ҳамкорлик ўрнатилса, ўша ерда ҳамжоҳатлик, меҳр-оқибат, ўзаро тушуниш ва кўллааб-кувватлаш мухити хукм сураси, ноҳути ва кўнгиллис холатларга йўл кўйилмайди. Бирок мухитга сабобий таъсир кўрсатувчи холатлар кўп кузатилаётган маҳаллалар фаолиятини ўрганиш, уларнинг юзага келишига имкон берадиган сабоб ва шарти-шартиларни таҳлил килиш, натижаларни хар чоракда худудий, хар ойда туманлар ва шахарлар кенгашлари хамда хар хафтада фуқаролар йигинларидаги муҳокама килиш, бартараф этиш

бўйича самарали тизим ханузгача йўлга кўйилмаган.

Натижада жорий йил ўтган даври мобайнида республика бўйича 1 217 та маҳаллада жиноччилик ошган. Нотинги оиласлар, яъни оила-турмуш муносабатлари доирасидаги хукуқбузарликлар содир этгани учун 11 137 нафар шахс профилактик хисобга олинган. Хотин-кизлар ва юяга етмаган ёшлар орасида ўз жонига касд килиш холатлари кўпайган. Бу эса худудларда ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштириши борасидаги ишлар умуман талабга жавоб бермаслигини кўрсатади.

Хаси савол туғидаи: вилоятлардаги диний-маърифий масалалар бўйича ўринбосарлар ўз жонига сунказд қылган фуқароларнинг шифокор кўригидан ўтказилмайтани, жойларада руҳий тушунлигни тушган фуқароларга психологог кўмак бериси борасидаги ишлар тизими ташкил этилмайтанидан хабардорми? Ахир, бир маҳалла да яшаб, кайси хонандона муҳит ёмонлигини, кайси уйда низоли визитлар борлигини билмас, **маҳалла раиси ва унинг ўринбосарлари** нима билан шугулланяятти? Ўринбосарлар қажон уйғонади, ташаббус кўрсатади ва тизими ривожлантириш учун ишлайди?

Ажралишлар қажонгача илдиз отади?

Минг афсуски, ёш оиласларнинг ажралиши илдиз хам илдиз отиб бўлаётir. Хатто 5-6 йил биргаликда яшаб, фарзанд ўзгитириб ултурган оиласлар хам ажрashiб кетятия. Ҳисобот даврида ажралишлар сони 15 933 тани ташкил этилган. Хўш, бу ўринда диний-маърифий масалалар бўйича ўринбосарлар, Яршипири комиссиялари, «Қайонопал кенгашлари», «Ота-оналар университетлари», Нуронийлар жамоатчилик кенгашларининг ўрини ва роли кани? Натижада қачон бўлди? Ахир, маҳалла — катта ижтимоий куч. У истаса, талабни кўндаланг кўйса, кўкрагига уриб, «манаман» деган хар қандай калтабин одамнинг хам аклини киритиб кўяди-ку.

Яна бир ачинарли холат, бу — юяга етмаган ўсмир кизлар ўртасида тутурувлар кузатиладиганди. Ҳали, юяга етмаган, суги котмаган норасида кизлар хам жисмоний, хам маънан майб бўлиб колаётir. Жорий йилнинг олии ойда ўса тутуруқ холатлари 46 тани ташкил этиганинан ҳамдай изоҳлаш мумкин! Вояга етмаган кизлар ўртасида тутуруқ холатлари кузатилган маҳаллалар фаолияти ташкил килинганда, тавлим мусасасалари билан умуман ҳамкорлик йўлга кўйилмагани, никоҳ ёнгига етмаган кизлар, уларнинг ота-оналари

ўтгасида тегиши тарғибот-тапшувкот ишлари олиб борилмагани аниканди.

Шароит яратмай, ишни жонлантириб бўлмайди

Йигинларнинг мoddий-техника базасини мустаҳкамлаш борасида хам худудий кенгашлар томонидан хеч қандай самарали ишлар алмалга оширилмайти. Ташкилларга кўра, хозирги кунда 9 098 та фуқаролар йигинидан 1022 таси мактабларда, 273 таси коллеж ва лицейларда, 195 таси оиласи поликлиникаларда фаoliyati кўрилган. Жорий йилнинг 1 августига кадар мактабларда жойлашган маҳаллаларни бошқа binolariга кўчириш топшириги берилган бўлса-да, бу бўйича биронта силжини кузатилмайти. Йигинларни компьютер техникинан ташминалаш борашибада хам шу гапларни айтиш мумкин.

Худди шундай, 2018 йил 1 декабрига кадар вилоят, туман ва шахарлар кенгашлари учун «Махалла маркази» binolariни курши белгилантан бўлса-да, хозиргача бор-йўги 102 та туман ва шахар кенгашни бино билан шаҳарнинг тайёрлайди. Ёшлар ишлари бўйича ўринбосарларга ушумлаган, айниска, сунказ, бошқа давлатларда ишлаб кетгандай, жазони ўтаб чикканлар ўшларнинг бандилигини ташминалаш борашибада манзили чора-тадбирлар режасини тайёрлайди. Ёшлар ишлари бўйича ўринбосарларга ушумлаган, айниска, сунказ, бошқа давлатларда ишлаб чиккини борашибада манзили чора-тадбирларни амалга ошириш тайёрлайди.

Махалла ходимларига конун хужжатларида белгилантан визифалрга хос бўлмаган тошиллар керши, фарзандларни уларни шаҳарнинг ота-оналари билан ишларни борашибада манзили чора-тадбирларни амалга ошириш тайёрлайди.

Махалла ходимларига конун хужжатларида белгилантан визифалрга хос бўлмаган тошиллар керши, фарзандларни уларни шаҳарнинг ота-оналари билан ишларни борашибада манзили чора-тадбирларни амалга ошириш тайёрлайди.

Йўналишлар бўйича алоҳида масъуллар бўлгиланади

Юқорида кайд этилган холатларни бартараф этиши мақсадида катор визифаларни белгилаб олиш максадга мувофик. Жумладан, ёндиликда кўрасатиб ўтилган камчиликларни бартараф этиши юзасидан ҳар бир худудий кенгашлар раҳбарлари фаолиятини танкидий кўриб чиқиб, ишни самарали ташкил этиш бўйича аниқ таклифар ишлаб чиқади ва кирилади. Шунингдек, улар худудий кенгашлар ижро ашарларни тизимида бўни турган иш ўрниларини хар томонлами муносиб кадрлар билан тўлдириш чораларини кўради.

Махалла раиси кандай бўлиши керак?

Яна бир мухим масала, бу — маҳалла институтивининг жамиятида тутган ўрини ва мавкенини тубдан оширишдан иборат. Бунинг учун, биринчи навбатда, маҳалла раиси ўз салоҳиятида ташкил этишини кузатиладиганда алоҳида-алоҳида «Ҳўл ҳархитаси»-ни ишлаб чиқишида Республика кенгаши раисининг ўринбосарлари хамда худудий кенгашларнинг ўринбосарлари биринчи ўринбосарлари муносиб кадрлар билан тўлдириш чораларини кўради.

Ҳар чоракда хар битта маҳалла бартараги этиши мақсадида катор визифаларни белгилаб олиш максадга мувофик. Жумладан, ёндиликда кўрасатиб ўтилган холатлари фаолиятини танкидий кўриб чиқиб, ишни самарали ташкил этишини кузатиладиганда алоҳида-алоҳида «Ҳўл ҳархитаси»-ни ишлаб чиқишида Республика кенгаши раисининг ўринбосарлари хамда худудий кенгашларнинг ўринбосарлари биринчи ўринбосарлари муносиб кадрлар билан тўлдириш чораларини кўради.

Бир фуқаро томонидан бажарилиши лозим. Бу ўринда маҳалла раисининг асосий вазифаси — конунчиллиқда ўзига юқлатилган ваколатлардан тўғри фойдаланиб, фоалияти, бутун маҳалла ахлини бутуниг хайрли ишларга сафарбар бар ишти, орқасидан эргаштира олишица.

Биз «Махалла раиси кандай бўлиши керак?» деган саволга эски колицидаги жавобни, унинг фаолияти мазмунига ийсбатан тушунчамизни мутлак ўзгаришимиз зарур. Махалла раиси, аввали, жамият олдига кўйилаетган максад ва устувор вазифаларни ўзи раҳбар бўлган худудда амалга ошириш учун шижоат, ақл-идроқ, вазимлил, тераплик ва донишмандлик хислатларига эга бўлиши лозим.

Табиийки, бунинг учун нима килиш керак, деган савол туғида. Биринчи навбатда, маҳалла раисининг доимо виждини уйгок, тафаккури юқсан ва дунёйкарани кенг бўлиши зарур. Бунга эриши учун ҳар бир маҳалла раиси конунчилар, карор ва фармонлар билан мунтазам танишиб бориши, мамлакатимизда, дунёда содир бўлаётган воеқа-ходисалардан хабардор бўлиши керак. Инсонни тушуниш, унинг қалбини ўрганишга багишланган бадий асраларни ўқиб турни ҳам улрага факат фойда келтиради.

Махалла жамиятнинг ҳам кўзи, ҳам кулоги, ҳам уйгок виждини бўлиши керак. Ҳозирги дунёда юз бераётган турни нотинчилар даврида маҳалла фаолларидан доимо хушёрлик ва сергаклик тараб этилади. Махалла худудида ҳар хил ёт гоялар тасирига бериливчи оиласлар, ёшлар бўлмаслиги учун тизимили равишда чора-тадбирлар ва тарғибот-ташвиқ ишларини олиб бориши зарур.

Бир нарсанни яхши тушуниб олиш лозим — ҳар бир оиласи кириб, одамларнинг дардини эшиши масаланинг бир томони. Энг мухими эса — аникланган муаммо ва камчиликларга ўз вактида очим топиш. Нега деганда, одамлар маҳалла раисларига давлат вакили сифатида ионади, умид килади. Агар муаммоси ҳал бўлмас, иккичи марта шу оиласи борилганда ҳам келдингиз, барбири ҳеч нарсанни ҳал килиб бермас экансиз-ку, деб айтиши табиий ва ўрини.

Хаммамизга бир ҳақиқат равшан бўлиши керак: мана шундай мураккаб шароитда, раҳбар сифатида ҳар биримиз ўз ўрниизмизда мавжуд муммалорни ақл-заковатимиз, меҳнатимиз билан ҳал этсанги, ҳал килиб бермас экансиз-ку, деб айтиши табиий ва ўрини.

ЎЗБЕКИСТОН – БЕЛАРУСЬ:

ЯНГИ УФҚЛАР, ИСТИҚБОЛЛИ КЕЛИШУВЛАР САРИ ДАДИЛ ОДИМЛАР

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ХАЛҚАРО МУНОСАБАТЛАРДАГИ ШИЖОАТИ ИККИ
МАМЛАКАТ ЎРТАСИДАГИ АЛОҚАЛАРНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШГА
ХИЗМАТ ҚИЛИШИ ТАЙИН

Дўстона муносабатларни кадрлайдиган юрт

Ўзбекистон ўз ташки сиёсатида асосий эътибор карарадиган жиҳатларидан бирни, бу — Марказий Осиё ва МДХ мамлакатлари билан алоқаларди. Зеро, мамлакатимизда ишлаб чиқарилётган маҳсулотларнинг асосий бозори ҳам, ўз навбатида, импорт килинаётган товарларнинг катта кисми ҳам айнан шу давлатлар хиссасига тўғри келади. Бунда Беларусь Республикасининг ҳам алоҳидаги ўрни бор.

Ўзбекистон ва Беларусь Республикаларининг ўхшаш жиҳатлари кўп. Жумладан, Шарқий Европанинг саноатлашган бу мамлакати тўлалигича куруқлик билан ўрталган. Ўз навбатида, Ўзбекистон ҳам иккى марта куруқлик билан ўрталган давлат хисобланниб, тўғридан-тўғри илик денгизларга, портларга чиқиш имкониятига эга эмас. Шунингдек, Беларусь ҳам Ўзбекистон каби иктисолидётла ижтимоий ўнталирилган бозор принципларига риоя киласди. Давлатлараро фаолиятда самимий, дўстона муносабатларни кадрлайди.

Сир эмас, МДХ мамлакатлари орасида Беларусь Республикаси билан муносабатларимизда бир муддат тургунлик кузатилган эди. Ўзбекистоннинг бу давлат билан муносабатларидаги илник иккى мамлакат раҳбарларининг 2016 йилда Самарканда бўлиб ўтган учрашиудан кейин пайдо бўлди. Ўшанда Шавкат Мирзиёев Александр Лукашенко юртимизга расмий ташриф билан келишига тақлиф этди. Ўз навбатида, Беларусь президентининг 2018 йил сентябрь ойидаги расмий ташриф билан мамлакатимизга келгани муносабатларимизни амалий мазмун билан бойитди.

24 йиллик танаффусдан кейинги иilk ташриф

Ташриф чоғигда Александр Лукашенко оммавий ахборот воситалари вакиллари билан бўлган учрашувида мазкур ташрифа иккى йил давомида тайёргарлик кўрилганини алоҳида кайд этди:

— Биласизми, Ўзбекистоннинг Биринчи Президент-

ти Ислом Каримов ҳам биз узоклашиб кетганимизни хис килганди. Ҳаётининг сўнгиги йиллариди биз у билан алоқаларни жонлантириш учун тўқимачилик фабрикаларига юртимиз пахтаси, калава или сув билан ҳаводек зарур. Шу нуктага назардан томонлар учун фойдали муносабатларни ўйла кўйиш ортиқчалик килмайди.

Үтган давр мобайнида Ўзбекистондан манфаатдор вазирлик ва идоралар, давлат ва хусусий корхоналар вакилларидан иборат делегациялар Беларусга ташриф буюриб, тегиши мусассаса ва корхоналар билан ўзаро манфаатли алоқаларни ўрнатди ва бу жараён кенг миёсда давом этимоқда. Малзум маънода, хозирги вақтда амалга оширилётган ишлар давлатларимиз ўртасидаги тургунлик даврида бой берилган имкониятларни кайта тиклаш жараёни, десак, муболага бўлмайди.

Кайда этиши жонз, Беларусь президенти 24 йиллик танаффусдан сўнг илк марта давлат ташрифи билан Ўзбекистонга келди. Бу расмий ташриф давомида 19 та ҳужжат имзоланди. Ташриф давомидаги музокаралар, тадбиркорлар учун ўтқазилган форум ва унинг доирасида имзоланинг 230 миллион АҚШ долларидан ортиқ бўлган битим ва келишувлар Ўзбекистон ҳамда Беларусьнинг кўп кирилли шерликлар алоқаларини мустаҳкамлашга интилишини тасликлиди. Иккى давлат раҳбарлари бундай амалият иккى мамлакатни ёсиёй тархида кузатилмаганини ётироф этишиди.

Бой берилган имкониятларни қайта тиклаш жараёни

Шавкат Мирзиёев ва Александр Лукашенко ўзаро муносабатларни яхшилашга бел боғлар экан, бу ишни мамлакатларимизнинг бир-бирини тўлдирувчи кенг имкониятларидан, халкларимизнинг туб манфаатларидан келиб чиқкан холда рўёбга чиқара бошладилар. Бизга керакли ҳаммабол техника воситаларининг аксариети Беларусда ишлаб чиқарилади. Юртимизда «Беларусь» русумли тракторларни билмаган фермернинг ўзи йўқ. Кишлак хўжалигига ишлатилинг учун энг содда, арzon, чўнгтакбоп, кулади техникинг ҳам катта кисми шу юртнинг мөхир мўхандислари томонидан тайёрланади:

— Сизларнинг охирги вактларда халкар алоқаларда, уларни иктисолидёт базасига туширган холда амалга оширган ишла-

Беларуслар Ўзбекистоннинг ширин-шакар мевалари, полиз маҳсулотларини севиб тановул килишади. Бу мамлакатдаги тўқимачилик фабрикаларига юртимиз пахтаси, калава или сув билан ҳаводек зарур. Шу нуктага назардан томонлар учун фойдали муносабатларни ўйла кўйиш ортиқчалик килмайди.

Үтган давр мобайнида Ўзбекистондан манфаатдор вазирлик ва идоралар, давлат ва хусусий корхоналар вакилларидан иборат делегациялар Беларусга ташриф буюриб, тегиши мусассаса ва корхоналар билан ўзаро манфаатли алоқаларни ўрнатди ва бу жараён кенг миёсда давом этимоқда. Малзум маънода, хозирги вақтда амалга оширилётган ишлар давлатларимиз ўртасидаги тургунлик даврида бой берилган имкониятларни кайта тиклаш жараёни, десак, муболага бўлмайди.

«Агар биз ҳам ишлаб чиқараётган маҳсулотларимизни ўзбеклар каби савдо қилишини ўрганганимизда, хозиргидан иккى баробар бойроқ бўлар эдик».

Беларусь — Ўзбекистондаги ислоҳотларнинг фаол тарафорди

Кейинги пайтларда Ўзбекистон билан муносабатларга устувор аҳамият қаратаётган Беларусь президенти Александр Лукашенко юртимиздаги ижобий ўзгаришларга хоҳ мамлакатимизга ташриф чоғигда бўлсин, коҳ халкар айнумаллардаги учрашувлар давомидаги бўлсин, доимо юксак баҳо беради. Жумладан, Беларусь раҳбарининг кўнгидаги фикрлари билан ёлан ётирофга молиди:

— Сизларнинг охирги вактларда халкар алоқаларда, уларни иктисолидёт базасига туширган холда амалга оширган ишла-

6
«Сизларнинг охирги вақтларда халқаро алоқаларда амалга оширган ишларнингизни, ўйлашишмча, дунёдаги, боз устига, собиқ иттифоқ ҳудудидаги биронта давлат қила олмади».

рингизни, ўйлашишмча, дунёдаги, боз устига, собиқ иттифоқ ҳудудидаги биронта давлат қила олмади. Шу ишлар учун Сизга факат баракалла, даймай. Сизлар дунёга очидингизни ва очилишнинг ушбу даврида нимани олиши керак бўлса, ўшанда максимум кўлга киритдингиз... Дипломатия, сиёсат — бу яхши. Ҳар доим гаплашб олиш мумкин. Сезиши, натижани тутиб колини эса — энг муҳиммидир. Ўзбекистоннинг халқаро аренадаги, халқаро муносабатлардаги ушбу шикоати Беларусь ва Ўзбекистон ўртасидаги алоқаларга ҳам алоҳида ётироф каратилган.

Ўзбекистон юртимизда истиқомат қилаётган барча миллат ва эллатларга яшами, ишлаши ва ўқиши учун бирдек шароит яратиб берган. Мамлакатимизда айнан вактда 19 минг нафарга якин беларусь истиқомат кильмоқда. Юртимизга ташриф чоғигда Беларусь президенти беларусь диаспорасига кўрсататётган гамхўрлиги учун Шавкат Мирзиёевга алоҳида миннатдорлик билдирганди:

— Мен Беларусга ва беларусларга бўлганд муносабат учун миннатдорлик билдириммоқиман. Бизнинг халқларимиз меҳнатсарлариги билан бир-бира жуда ўхшаш. Агар биз ҳам ишлаб чиқараётган маҳсулотларимизни ўзбеклар каби савдо қилишини ўрганганимизда, хозиргидан иккى баробар бойроқ бўлар эдик. Ўйлайманки, сизлар бизга ўз тажрибангизни ўргатасиз.

***

Давлатимиз раҳбари Беларусь президентининг ташрифини «старихий ва натижадор» ташриф дея баҳолаган эди. Айнан жиҳатдан Минскеда ҳам Президент Шавкат Мирзиёевнинг ташрифига катта тайёргарлик кўрилган. Мамлакатимиз раҳбарининг дўст ва умидли ҳамкоримиз Беларусга ташрифи тарихий ва самарали бўлиши кутилмоқда.

Абдували САЙБНАЗАРОВ,
сиёсий шархловчи.

2022 йилда Ўзбекистонда аҳолини рўйхатга олиш жараёни амалга оширилади.

Ишончни оқлаш учун малака ва маҳорат керак

МАҲАЛЛА РАИСЛАРИГА БИЛДИРИЛГАН ИШОНЧНИ ОҚЛАШ, ҲАР БИР ФУҚАРО БИЛАН МУЛОҚОТДА БЎЛИШ, УЛАРНИ ҚИЙНАЁТГАН МАСАЛАЛАР УСТИДА ИШЛАШ КАСБГА МАСЪУЛИЯТНИ ТАЛАБ ЭТАДИ

Ҳар қандай билим бойитиб берилсагина, бирон қийматта эга бўлади. Йўқса, йиллар давомида ишлатимаган буюм каби бугун учун эскилип сарқитига айланади. Билим фақат ўрганиши орқали бойиб, киши фаолияти самарадорлигини хизмат қилади. Айниқса, раҳбар бўлган киши бу акидага катъий амал қилиши лозим. Боиси у ходимлардан бир қадам одинда юрувчи, уларни аниқ вазифаларга йўналтирувчи, ишни тизмими ташкиллаштирувчи шахсдир.

Шу мъянода унинг дунёкараши кент ва интеллектуал салоҳияти юкори бўлиши шарт. Аслида зиммасидаги вазифаларининг рисоладаги дек бажарилиши ҳам шунга боғлик. Айни жиҳатлар эътиборга олинни, Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича худудий кенгашлар томонидан маҳалла фуқаролар йигинлари раисларининг малака ошириш курслари ташкил этилди.

Тошкент вилоятининг Тошкент, Қиброй туманлари ва Чирчик шаҳридағи маҳалла раислари учун ўтказилган ўқувларда иккى юз нафарга яхин раис макаласи оширилди.

Хўш, машғулотлар чиндан ҳам сармалари ўтдими? Маҳалла раислари маърузалардан кониқдими? Фаоллар нималарни ўрганишидию кайси саволларига жавоб тошиди? Шу каби саволлар билан малака ва маҳорат ошириган маҳалла раисларига юзландик.

Раислар машғулотлардан қониқяптими?

Матлуба ШАРИПОВА,
Тошкент тумани-
даги «Бештегар»
маҳалласи раиси:

— Бугун кайси-
дир масалага нисбатан

бизнинг вакола-
тимизга кирмайди,
қабилида иш тутиш

ярамайди. Маҳалла раисларига билдирилган ишончни оқлаш, ҳар бир фуқаро билан мулокотда бўлиш, уларни қийнаётган масалалар устида ишлаш касбга маълиятни талаб этади. Аввалидари ҳам малака ошириш курсларида ўқиганман. Улар бир хафта давом этади. Муддат киска бўлгани

Маҳаллалар учун бошқалар тажрибаси қанчалик қизиқ?

Серикбай
КЕДИЛБАЕВ,
Чирчик
шаҳридаги
«8-Гулзор»
маҳалласи раиси:

— Машғулотлар-
да иш фаолиятимиз
учун керакли тавсия

ва йўл-йўриклиарга
та бўлдик. Ҳамкасларимиз билан ўзаро

тажриба алмасиб, иш юритишинг замонавий мезонлари, онларнин мустахкамлаш бўш иш ўринлари яратиш, тадбиркорликни ривожлантириш, репродуктивнин саломатлик, комиссиялар фаолиятининг

учуними, кўплаб саволларимизга жавоб ололмасди. Бу гал мушғулотлар 2 хафта давом этиши ҳакида эшишиб хурсанд бўлдим, бирор қандай бўлар экан, деган ҳадик билан келгандим. Аммо уларнинг барчаси ноўринг экан.

Машғулотлар жараёнда кўплаб янгиликларни ўргандик. Қиброй тумани ва Чирчик шаҳридан келган раислар билан тажриби алмашдик. Малакалар ўқитувчи-ларнинг маърузаларида ишни тартибли ташкил этиш, раҳбарлик маданияти бўйича керакли билимларни олдик. Қабул килинаётган янги хукукни хужжатлар мөхияни бўйича берилган тушунтиришлар, айниқса, иш жараёнимизда бизга яқиндан ёрдам беришига ишонаман.

Замонавий технологиялар иш
самарадорлигини оширади

Анвар
РОЗИЕВ,
Қиброй
туманидаги
«Мевазор»
маҳалласи
раиси:

— Машғулотларда
касб ва бош-
карув малакамиз билан бирга тизим

ходимларига замон талаблари асосида

фаолият юритиши оид услубий ёрдам ҳам кўрсатилиди. Мазкур

семинар маҳаллалар фаолияти

самарадорлигини янада оширишга

кумаклашади.

Машғулотларда мамлакатимиз хәтидаги муҳим ижтимоий-сийсий воқеалар мөхияти, бу жараёнда маҳалланинг ўрни ва ролига оид тушунчаларга эга бўлдик. Шунингдек, ўзимизни кизиқтирган кўплаб саволларга жавоб олдик. Амалиёт билан ўйғулнинг олиб борилган мазкур тадбир хар жиҳатдан бизга фойдали бўлди. Ўқув-семинарида ўрганларимизни ёнди ўйнингдаги фаоллар билан бўлишамиз. Бу оркали маҳалладаги маънавий ҳаёт баркарорларини таъминлаш борасидаги ишлар самарасини янада оширишга эришамиз, дейа умид киласам.

Садоқат МАҲСУМОВА
«Mahalla»

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича Республика кенгаши ва Ўзбекистон Мусулмонлари идорасининг МУРОЖААТИ

Азиз маҳалладошлар!

Мусулмон оламининг энг мукаддас байрами бўлган муборак Курбон ҳайити тобора яқинлаши қелмокдид. Ушбу юддиҳа кунлар арафасидан ҳар бир мўмин-мусулмон борки, яқинлари ҳолидан хабар олади, ёрдамга мухтоҷ кишиларнинг кўнглини кўтаради ва ўтгавлар хоки мангу кўним топган маскаларни обод этади.

Албатта, килаётган бундай эзгу амалларимиз ёшлар маънавий дунёкарашини бойитишда, уларни ўтгандарга хурмат руҳидар тарбиялашда муҳим аҳамиятга эгаиди.

Шундан келиб чиккан холда, муборак Курбон ҳайити ободдан ота-бобо-ларимиз хоки ётган қабристонларни кўздан кечириб, қабрлар атрофини бегона ўт-ўланлардан тозалаб, нураган жойларни тартибида келтириб, ёскирган қабрларни таъмирлаб, зиёратчилар учун кулаги шароитлар яратиш ишларини амалга оширасек, ўтгандар руҳини шод айлаш баребарida, келажак авлод тарбиясида ажойиб ибрат-намуна бўлардик.

Халқимиз азал-азалдан бундай хайрли ишларни кўпчилик бўлди, бамаслашади бажариб келган. Агар, ҳар шанба ва яқшанба кунларни нуронийлар ёшлиарни ёнига олиб, маҳалла раислари, имоматиблар бошчиллигига зиёратгоҳлар, қабристонларни ободонлаштириш, қабрларни тартибида келтириш ишларини амалга оширасалар жуда ҳам фазилатли иш бўлади.

Зеро, ўтгандаримизни ёдга олиб, уларнинг руҳларини шод этиши савобу ўтуғ амаллардандири. Мархумларнинг хоки поклари кўним топган маскаларни обод килиш ва уларнинг ҳакларига дуолар килиш – барчамизнинг диний визифамиз, инсоний бурчимиздир!

Халқимизда «Ободлик кўнгилдан бошланади» деган гап бор. Имони бут, кўнгли савобу саховатга тўла ҳалқимиз миљийлигимизга хос «хашар» дега аталиши ҳайрли ишдан четда колмаслиги шубҳасизdir. Ахир, бежизга «Халқнинг яшаш шароитини билмокчи бўлсан», бозорига бор. Ажодларига бўлган эхтиримини билмокчи бўлсан, мозорига бор» дейишмаган. Бугун кун сайин обод ва кўркаб бў-

либ бораётган кўчаҳи хиёбонларимиз, маҳаллаю гузарларимиздан қанчалар фахрланамиз, сурурланамиз.

Хурматли маҳалладошлар!

Қабристонларга эътиборсизлик аждодлар руҳига хурматсизлик саналади. Шундай экан, ҳайрли ва савобли ишларга ҳар биримиз ўз хиссамизни баҳоли қудрат кўшайлик! Килган ишларимизни бу олами тарк этган бобою бувиларимиз, ота-оналаримиз, яқинларимизга тириклигига килган хизматларимизнинг давоми сифатида кабул киласам.

Халқимиз ва аждодларимиз руҳи олдидаги масъуллигимизни амалий тарзда намоён этайлик! Улар мангу кўним топган маконни обод килиш ишларни ўтгандар руҳини шод этайлик.

Қабристон, зиёратгоҳ ва қадамжарини обод килишда киглан озигина саъий-харакатимизни амалга ошириган савобли ишларимиз сирасанги кўшилишини астойдаб истаб, кўнгилни ва амалини яхшиликка ҷоглаш – багрикенг халқимизнинг ноёб фазилатларидандир!

Тарихга назар солсак, халқимиз азал-азалдан бирор-бир оилавий ма-росимларни ўтказишида хонадони, ховли ва кўчаларни тартибида келтириб, сарангжом-саринча килишга асосий ётиборни каратиб келган.

Муборак Курбон ҳайитига ютилизнинг улуғ ва энг азиз бўлган Мустакиллик байрамининг 28 йиллиги юдиёнларни ҳам уланиб кетади. Шундай экан, бу каби ободонлаштириш, ховли ва кўчаларимизни тартибида келтириш, ён-атрофимиздаги ўйжойи таъмирлаб, курбий стмаётган кўни-кўшилиларимизга кўмаклашиш, ижтимоий кўллаб-куватлашга мухтож бўлган ногирон, якка-ёлғиз ва бо-кувчинини йўқотганларга хайр-саҳоват кўрсатни ҳар бир ўртодомизнинг калб амри ва вижданинг айланомигиз.

Токи, килган ҳар бир ҳайрли ишларимиз ёшларга ўрнак, келгуси ҳаётларида катта мактаб бўлсин. Ўтказиладиган ҳашарлар ва саҳоват тадбирларидага фаол иштирок этиб, иккى олам саодатига эришмоклини ҳар биримизга насиб айласин!

ШЕРРИЯТ — ИНСОН РУХИЯТИНИНГ КУНДАЛИГИДИР

Жойларда маҳалла раислари ўртасида ташкил этилган шеърхонлик танловининг туман босқичлари ўтказилмоқда. Пойтахтизининг Яккасарой ва Мирзо Улугбек туманларида ҳам ижодга ошно йигин раислари сараланди.

Республика эстрада-цирк коллежида бўлиб ўтган танловининг Яккасарой тумани босқичида иштирокчилар икки шарт асосида беллашилар. Дастраб йигин раислари ўзбек мумтоз адабиёти ижодидан намуналарни ёддан ўқиб, истеъодларини намоиш этди. Танловининг «Ифодали ўқиши» деб номланган иккинчи шартидан эса катнашчилар ўзлари истаган замонавий ўзбек шеърияти ёки жаҳон шеърияти дурданаларидан намуналар ўқиди. Якунда Абдула Каҳхор номли маҳалла раиси Феруза Арипова биринчи, «Дамарик» йигини раиси Шавкат Умаров иккинчи, «Дилбулук» маҳалласи раиси Баходир Арипов учини ўринин кўлга киритди.

— Шеърият — инсон руҳиятининг қундалиги, дейшиши, — дейди Фуқароларнинг ўзини ўзи бошкарни организаторларини фаолиятини мувофиқлаштириши бўйича туман кенгаси раиси ўрнобосари Сайдхаким Ибодуллаев. — Үзбеклар мурракаб түйёулар оламини шфода қиласди. Йигин раисларининг ана шундай ижод билан ҳамнағаслиги бизни гоят кубонтириди. Зеро, шеърията ошно одам фактамизни көшилилк соганини яшияди. Бу эса маҳалла раислари учун ёнг муҳим сифатлардан биридор.

Мирзо Улугбек туманидаги беллашувлар ҳам кизғин ижодий рухда кечди. Шеърият ихломсандари маҳалла раисларининг мумтоз адабиётимизга доир билимлари ҳамда шеър ўқиши маҳоратига баҳо бердилар.

— Шеърият — илоҳий түйегу. Шу боис ҳам бир шеърни ўқиб қувонсак, кўкимиз сурур ва ифтихор түбугуарига тўлса, иккичи бир шеърни ўқиб ҳаёла тушмасиз, инсон дардларига ошно бўламиз, — дейди «Олимлар» маҳалласи раиси Ойдин Ҳайдаров. — Йигинимизда ҳам ўзига ҳос ижод муҳити ҳраттигани. Бу, ўз навбатида, одамлар билан мулоқотда, уларнинг муаммоларини босиқлик билан ҳал этишида қўл келаётган.

Якуний натижаларга кўра, «Олимлар» маҳалласи раиси Ойдин Ҳайдаровга биринчи ўринга лойиқ кўрилди. Ахмад Югнагий номли йигин раиси Бахром Алимов хамда «Оқибат» маҳалласи раиси Мусаффар Юлдашева мос равишда иккинчи ва учинчи ўрингарни банд этди.

Носир ҲАЙДАРОВ.

Сайёр қабулда маҳалла муаммолари ечим топди

Андикон туманидаги «Намуна» маҳалласида «Намуна», «Маориф», «Роҳат» ва «Отчопар» йигинлари аҳолиси билан вилоят 3-сектор раҳбари, ички ишлар бошқармаси бошлиги Ш.Собиров ҳамда вилоят Ҳалқ қабулхонаси бошлиги, худудий сектор раҳбарлари иштирокида сайёр қабул ўтказилди.

Тадбир давомида фуқаролардан 180 та мурожаат келиб тушди. Уларнинг 51 таси жойида ҳал этилган 2 бўлса, 11 таси бўйича асосида ташкил этилган 8 таси жойида ҳал этилган.

Тегишили идоралар томонидан кўриб чикилиши белгиланди. Шунингдек, қабул давомида эҳтиёжманд оилаларга 40 та газ баллони тарқатилиб, 2 нафар фуқаро иш билан таъминланди, яна 8 нафар фуқарога имтиёзли кредит олишида амалий ёрдам берилди, кужжатлар расмийлаштирилди.

Қораўзаклик курашчиларга тенг келадигани топилмади

Нукус шаҳрида 13-14 ёшдаги ўсмирлар ўртасида кураш бўйича «Маҳалламиз пахлавонлари» мусобақасининг Қорақалпогистон Республикаси босқичи ўтказилди.

Миллий кадрларларимиздан бўлган курашни янада оммалаштириш, ёшларда ҳалоллик, бағрикентлик, тантлилк фазилатларини ўйготиши, уларнинг ёзги таътил кунларини мазмунни ташкил этиши максадида ўтказилган турнирнинг маҳаллий босқичларида 10 минг нафардан зиёд йигит-киз катнашди. Ҳудудий босқичда эса маҳалла, туман кесимида галибликни кўлга киритган ёшлардан иборат 16 та жамоа, 96 нафар ёни курашчи гиламга чиқди.

«Маҳалла куни» Мир Сайд Барака йигинида қандай ўтди?

Самарқанд шаҳридаги Мир Сайд Барака номли маҳалла фуқаролар йигинида икки минг нафарга яқин аҳоли истиқомат қиласди.

Этиборлиси, сўнгти 5 йил ичida ҳудудда биронта жиноятчилик холати рўй бермаган. Негаки, турли миллат вакиллари бу ерда бир онла фарзандларидек аҳил, инок умр кечирадилар. Йигин ахли 2010 йилдаёк республикада «Энг намунали маҳалла» сифатида ўтироф этилиб, ҳукуматимиз томонидан «Damas» автомашинаси билан тақдирланди.

Якунда Мир Сайд Барака номли маҳалласида кейнинг йилларда Самарқандда анъана тусини олаётган «Маҳалла куни» тадбирлари бўлиб ўтди. Мамлакатимиз мустакиллигининг 28 йиллигига бағишланган тадбирга нуронийлар, меҳнат фахрийлари, ёшлар, жамоатчилк вакиллари таклиф этилди.

Очиғи, мазкур тадбирга таклиф килишганида шунчаки одатдаги маърқалардан бирни бўлса керак, деб ўйлагандик. Аммо йигинга келиб мутлақо бошка бир манзаранинн устидан чиқдик. Бир томонда, кураш, килибозлик, бир томонда, шахмат-шашка, стол тениси мусобакалари, яна бир томонда, оишзлар беллашви... Маҳалла марказидаги шийпон-

чада эса Самарқанд кўтиричок театри артистларининг болажонларга аталган байрам томошалари...

— Маҳалламизда 29 та оша тадбирорлиқ, 14 та оша савдо-сотиқ билан шугууланса, 289 оша аъзолари томорқасидан улуми фойдаланади, — дейди йигин раиси Шерзод Сайдуллаев. — Оиладағилар иш билан қанчалик банд бўлсалар маҳалла жиноятчилик, ҳукуқбузарликлар шунчалик камайди, негаки, барча иллатларинг бош сабаби — бекорчилик. Шу боис ёшларни маҳалла марказида ташики этилган спорт тўғаракларига эсалаб қиласдиган. Шуңеги тадбир давомида шу тўғаракларда фоалик кўрсатгандарни тақдирламоқчиз.

Тадбир якунидан 10 дан ортик йўналишлар бўйича галиблар аниқланиди, уларга маҳалла мальмурянинг эсадлик совғалари топширилди.

Ёрмамат РУСТАМОВ.

— Ўйнича мурожаат қилдик, — дейди Ҳодиса Козокова. — Бу ижтимоий ҳимоя бўладими, ўйларни таъмирга, азобини иш билан таъминланши масаласи бўладими, умуман, барча мурожаатлар бирумабир тингизаниб, уларнинг аксариюти шу еринга ўзига одамларнинг қўнглидигиёк ечим топди. Ўзим уйимни таъмирглаша кўмак сўрадим, барака топишсан, мутасаддилар амалий ёрдам берадиган бўлишиди.

Сайёр қабул давомида келиб тушган мурожаатлар асосида «Йул ҳаритаси» ишлаб чиқилиб, унинг изъросини таъминлаш учун тегишили масъуллар бириттирилди.

(52 кг.) шоҳсуланинг юкори погонасидан жой олди. Умумжамоа хисобида Қораўзак тумани жамоаси биринчи, Нукус шаҳри вакиллари иккинчи, Шуманай ва Кегейли туманлари курашчилари учинчи ўринин эгаллашди.

Голиблар Фуқароларнинг ўзини ўзи бошкарни фаолиятини мувофиқлаштириши бўйича Қорақалпогистон Республикаси Кенгаши томонидан турли даражадаги диплом ва эсадлик совғалари билан тақдирланди.

Омирбай ЕСБЕРГЕНОВ.

«Маҳалла раиси кубоги»да ким ғолиб бўлди?

Президент Шавкат Мирзиёев томонидан илгари сурилган бешта ташаббус доирасида Наманган вилояти Коғонсоёй туманидаги «Чўнгбаш» маҳалла фуқаролар йигинида «биз, ёшлар — одам савдосига қаршимиз!» широри остида спортнинг футбол турнир бўйича «Маҳалла раиси кубоги» мусобақаси ўтказилди.

Маҳалла ёшларини спортга кенг жалб этиш, футболни оммалаштириш, назоратсизлик ва ҳукуқбузарликларининг олдини олиш максадида ташкил этилган турнирда 11-14 ўйли ўсмирлар иштироқ этиди. Унда «Чўнгбаш», «Олмазор», «Навбахор», «Гузар», «Чиндовул» ва «Ўриқзор» маҳалла фуқаролар йигинларининг 8 та жамоаси галиблик учун кураш олиб борди.

Кизгин ва муросасиз кечганинг бахслар якунига кўра, чўнгбашлар ёшлар биринчи, «Олмазор» маҳалла вакиллари иккинчи, «навбахорлик» ёш футбольчилар учинчи ўринин банд этиши. Голиблар Фуқароларнинг ўзини ўзи бошкарни органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича туман кенгаси ҳамда туман 3-сектори — туман ИИБ томонидан китоблар жамланаси, фахрий ёрликлар ва футбол тўплари билан тақдирланди.

Имона ИБРОҲИМОВА.

Маълумотларга қараганда, жорий йилнинг иккинчи чорагида Президентнинг Самарқанд вилоятидаги Халқ қабулхоналарига жисмоний ва юридик шахслардан 11 мингга мурожаат келиб тушган. Бу эса ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 2 минг 444 тага кам демакдир. Ҳуш, мурожаатлар ниманинг ҳисобига камайган? Аҳоли муаммолари ўз вақтида ҳал этилгани учунми ёки мутасаддиларнинг аризаларни шунчаки «ёпиб» юбораётгани туфайлими?

КОФОЗДА ҚОЛАЁТГАН СЕКТОРЛАР: ХЎЖАКЎРСИНГА ҚИЛИНГАН ИШЛАР КИМГА КЕРАК?

НЕГА БУ МАСАЛА ЖОЙЛАРДА МУТАСАДДИЛАР ТОМОНИДАН ҲАМОН ТЎҒРИ ВА ТАРТИБЛИ ЙЎЛГА ҚЎЙИЛМАЯПТИ? ТУМАН ҲОКИМЛАРИ БОШ БЎЛГАН 1-СЕКТОРДА ИШ ШУ ТАРЗДА ТАШКИЛ ЭТИЛАЁТГАН БЎЛСА, БОШҚА СЕКТОРЛАРДАН НИМАНИ КУТИШ МУМКИН?

**28 нафар фуқаро
2 минг 892 марта
мурожаат қилган**

Афсуски, айрим шаҳар ва туманинг мавжуд ҳолат бу масала худудда хўжакўрсингта ташкил қилинётганини кўрсатмоқда. Баъзи сектор раҳбарларининг оммавий сайдер қабулларидаги 4-5 та, хотто 1 та мурожаат қабул қилишгани кузатилипти. Шу билан бирга, сектор раҳбарларининг оммавий қабулларидаги 4-5 та, хотто 1 та мурожаат қабул қилишгани кузатилипти. Шу билан бирга, сектор раҳбарларининг оммавий сайдер қабулларидаги 4-5 та, хотто 1 та мурожаат қабул қилишгани кузатилипти. Шу билан бирга, сектор раҳбарларининг оммавий сайдер қабулларидаги 4-5 та, хотто 1 та мурожаат қабул қилишгани кузатилипти.

фаоли Мансур Раҳимов шу масалада ёрдам сўраб туман мутасаддиларига бир неча бор мурожаат қилганди.

— Йиллар давомидаги кўп жойларга мурожаат қилдик, аммо ҳар сафар «Маҳалла ичимлик суви тармоғи тортишини кейинги ўти дастурга киритишиз», деган жавобни оламиз, кейинги ўти эса яна ўша баҳона, — дейди М. Раҳимов. — Ҳозир аҳоли истебъат қилиётган сув ичишини мутташоқ юркисиз. Лекин ҳоҳамлик мутасаддилари турни ватъдалар билан тушунтириши хатти ёздириб олиди ва масала ҳатти ётило қабилида юқорига ҳисобот беринишган. Аслида туман раҳбарлари мурожаатини «ётиши»ни эмас, аҳолининг саломатигини асрар, тоза ичимлик суви келтириши.

**Хар бир мурожаат
кевлуси режалар учун
дастур эмасми?**

Туман марказида яшовчи Фарҳод Абдураҳмонов ҳам «Тортубли — Октош» йўлнинг ёмонлиги аҳолига кийинчилик туглираётганини билдирган. Ўнинг айтишича, масъул ходимлар келиб бу йўл 2020 йилги дастурга киритилгани ве кейинги ўти таъмирларини ватъда килиб, тушунтириши хатлари олиб кетишган.

Нарпай тумани ҳокимлигига йўлланган мурожаатларнинг кайдаражада каноантантирилганини ўрганар эканмиз, уларнинг аксарияти «Кейинги ўти дастурiga киритилди», «Жамоатчилик асосида ишга олинди», «Тушунтириши берилди» мазмунидаги жавоблардан иборат эканини кўрдик.

Кўриниб турибдик, бундай харакат билан мутасаддилар аҳоли муаммоларига ечим топиш, уларни кийиётгандан масалаларини имкон кадар бартараф этиш учун эмас, аксинча фуқародан розилик ҳатти олиш ва мурожаатни ёпишга эътибор

каратишган. Аслида мурожаатларнинг хар бирни туман ҳокимлиги учун худуд олдидаги турган муаммоларни кўрсатиб берувчи кўзгу, келгуси режалар учун дастур бўлиши керак эмасми?

**Ҳокимлар хар хафта
сайёр қабул ўтказиши
керак, аммо...**

Давлатимиз раҳбари жойлардаги Халқ қабулхоналари ташкил этилишидан олдин ўрта ва кўйи бўғинда одамларнинг дардини тинглаш, уларни кийиб келаётгандан масалаларга ечим топиш, муаммоларни ҳал килиш борасида ишлар тизимли олиб борилмаётганини танқид килган эди. Айни шу сабабли Халқ қабулхоналари ташкил килиниб, кейинчалик улар фаoliyatiini rivojlanishi bўyicha katorri bilan davlat organlarining aҳolisi bilan bosonsi iishlashingni nazorada tutuvchi янти tizim жорий этиди. Унга кўра, туман ва шаҳарлардаги сектор раҳбарлари хафтада бир марта сайёр қабул ўтказиши белgilab kўyillidi.

Бундан ташкири, юқоридаги карорда сектор раҳбарларига худудларда уйма-уй юриб, аҳоли муаммоларини ўрганиш, уларни тахлил килиш ва ўз вақтида ечим топиш вазифаси юқлатилигидан ўтказишини танқид килди. Аммо, афсуски, вилоятда секторлар фаoliyatiini ташкил этинча уйма-уй юриб аҳолининг муаммоларини ўрганиб, ҳал этиш масалаларидаги айрим камчиликларга йўл кўйилмоқда.

Жумладан, уйма-уй юриш давомида аникланган муаммолар Ургут туманида 80 фоиз, Каттакўргон туманида 80,4 фоиз, Пахтаки туманида 81,3 фоиз, Самарқанд шаҳрида 83,6 фоиз, Пастиргом туманида 84,9 фоиз ҳал этилган. Биргина шу роқамларнинг ўзиёк секторлар фаoliyati худудда хўжакўрсингта ташкил қилинганини исботлаб туриби.

**«Уйимизга ишчи
гурухи умуман
келмаган...»**

Вилоят Халқ қабулхонаси томонидан ўтказилган мониторинг натижалари юқоридаги хакикатни яна бир карра тасдиклиди. Жумладан, Пастиргом иктисолидёт ва сервис коллежида жойлашган 1-сектор котиби уйма-уй юриши тадбирлари давомида аникланган муаммолар бўйича тегишила таҳлил ва таклифлар берган бўлса-да, туман хокимлигининг иктисолидёт бўлими томонидан бу борада халигача «Йўл ҳаритаси» ишларни келмаган.

Уйма-уй юриши жараённида тўлдирилган савонномалар эса тақорири ўрганиши максадидаги ишчи гурух аззоларига бериб юборилган. Мазкур сектор штаби аззоларидан бири — туман «Сувокова» давлат унитар корхонаси ходими Элбек Назаров билан худуддаги «Мевали» маҳалласида ташлов асосида бир нечта фуқароларнинг хонадонинг кирганимизда, уларнинг бироргаси уйларига ишчи гурухи келганини тасдиклидами.

Пайарикини кишилк хўжалик маҳсулотларини кайта ишлана ва сервис касб-хунар коллежида жойлашган 1-сектор ишчи гурух аззолари эса вазифалари таскимоти билан ҳангузача хатто танишмаган. Сектор штаби аззоларининг кулини йўқламаси бўйича журналда кайд этилишича, туман прокурори ёрдамчиси Д. Бекмуродов ва туман ИИБ бошлини ўринбосари А. Вахобов жорий йилнинг 1 февраль кунидан 31 май кунига кадар бирор марта секторга келмаган.

Ҳакли савол туғилади: хўш, худудларни секторларга бўлиб, одамларни дардини тинглашини йўлга кўйиш, жойлардаги муаммоларни тизимли бартараф килишдан ким кўпроқ манфаатдор? Нега бу масалан жойларда мутасаддилар томонидан ҳамон тўғри ва тартибли йўлга кўйилмаяпти? Туман ҳокимлари бош бўлган 1-секторда иш шу тарзда ташкил этилаётган бўлса, бошқа секторлардан нимани кутиши мумкин? Аслида бу ишларнинг хаммаси одамларни рози килиш, муаммоларни жойида ҳал килиш учун эмасми?

Ўйлаймизки, вилоятдаги мутасаддилар юқорида келтирилган фактлар бўйича ўз муносабатларни билдиради ва йўл кўйилётгандан нуксононларни, албатта, бартараф этидилар. Биз эса ўрганишларимизни давом этирамиз ва мавзуга яна кайтамиш.

**Ёрмамат РУСТАМОВ
«Mahalla»**

Қўшилган қиймат солиғи ва ягона солиқ тўловчилар сафи кенгаяди.

Можарога эски бозор машмашаси сабаб бўлган

БОЗОР ЁНГИН ХАВФСИЗЛИГИ, ФАВҚУЛОДДА ҲОЛАТДА ТЕХНИКАЛарНИНГ КИРИБ-ЧИҚИШИ
ВА САНИТАРИЯ ҚОИДАЛАРИ ТАЛАБЛАРИГА ЖАВОБ БЕРМАЙДИ

Яккабог «Истиқбол» дэхкон (озиқ-овқат) бозори МЧК 1980 йиллар атрофида курилган бўлиб, ўша пайдай аҳоли сони ҳозирги вактдан иккى ҳисса кам бўлгани сабабли айни пайдай бозор талабага жавоб бермай қолган. У ерда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотишга келаётган дэхкону тадбиркорлар бозор ҳудуди кичик бўлгани сабабли маҳсулотларини кўчада, аҳоли ҳаракатланадиган йўлакларда ва бозор атрофидан ўтган катта йўл ёқаларида савдо килишлари аҳолига ва автотранспорт воситалари қатнинг халақтит бердиган кўплаб эътирозларни келтириб чиқармоқда.

Бузилишини потўери тушундик, — дейди тадбиркор Абураҳмон Ҳакимов. — Бозоримиз чиройли, озода бўлса, биз, тадбиркорларга ҳам яхши. Ҳозир савдо дўйонларимизнинг ҳажами кичкина. Маҳсулотларимиз дўкон ичига сизмагани сабабли расталарни ташқарига ҳам ёйиб қўйишга мажбурмиз. Ўйлайманки, янги куриладиган бозорда бу каби муммомлар бўлмайди. Ғафат савдо дўйонларини бўшатиш учун бизга оғизина вақт керак, холос.

Ҳа, кўп ўтмай Яккабог туманинг «ески бозор»и бутунлай янгича кўринишни касб этиши, «янги бозор»га айланни шубҳасиз. Мазкур ҳудуддаги эски, замон талабларига жавоб бермайдиган нотураржий бинолари ўрнига йирик замонавий савдо мажмуналари кад ростлаб, кўрган кўзни кунвонтириши билан бирга, аҳолига намуналини савдо хизмати уйини ноқонуни равишда бузишга бўлган хатти-харакати ўрнатилган тартибида оғизига чиқилади.

Шу билан бир каторда, дэхкон бозорида олиб бориладиган курилиш ишларни хавфсизлик чоралари, хусусан, бино ва иншоатларда ёнгин хавфсизлиги талаблари, санитария қоидалари ва гигиена талаблари тўлиқ инобатта олинмоқда. Мавжуд автомобил тўхташ жойи эса замонавий тус олади.

Ҳоким ўринбосарига нисбатан жиноят иши кўзгатилди

Туманинг Эски Яккабог кўргончасида ҳокимлик музозими ва маҳаллий тадбиркор ўртасида юзага келган ҳолат

видеоси катор ижтимоий тармоклар оркали тарқатилгач, кенг муҳокамаларга сабаб бўлди.

Ўнда туман ҳокимининг саноатни ривожлантириш, капитал курилиш, коммуникациялар ва коммунал хўжалик масалалари бўйича ўринбосари Мансур Тўймаев тадбиркор Баҳридин Исомовга тегиши иккى каватли савдо ва маший хизмат уйини бузишга уринни ва мулкдорнинг бунга каршилик кўрсатиб амалга оширган хатти-харакатлари акс этган.

Ана шу ҳолат юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси томонидан билдирилган расмий

муносабатда кайд этилишича, Яккабог туманинг ҳокимининг саноатни ривожлантириш, капитал курилиш, коммуникациялар ва коммунал хўжалик масалалари бўйича ўринбосари Мансур Тўймаев тадбиркор Баҳридин Исомовга тегиши иккى каватли савдо ва маший хизмат уйини ноқонуни равишда бузишга бўлган хатти-харакати ўрнатилган тартибида оғизига чиқилади.

Ўрганиши хулосаларига кўра, туман ҳокими Шоҳмурод Донаев ҳамда прокурор Жамшид Халилов эгаллаб турган лавозимидан озод этилиб, Мансур Тўймаев ўз ваколатига кирмайдиган хатти-харакатларни амалга оширгани сабабли унга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг тегиши бандлари асосида жиноят иши кўзгатилган.

Ҳозирда тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Компенсация пуллари тўлаб бериладими?

Вилоят ҳокими, Фуқароларнинг ўзини ўзи бошкарниш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича вилоят кенгаши раиси Зафар Рўзиев воқея жойига бориб, юзага келган муаммоларга чек қўйини максадида аҳоли ва мулкдорлар билан юзма-юз учраши.

Учрашув давомида ҳоким савдо дўконлари огохлантирилмасдан ва њеҳаандай компенсация пуллари тўлаб берилмасдан бузилган 30 нафар тадбиркор, туман ҳокимлиги вакилларининг ҳаракатларидан азият чеккан Низом Воҳидов, Дилғуз Бокиева, Фарруҳ Жабборов, Зафар Жўрав сабаби уй-жой эгалари билан сухбатлашиб, муаммоларни муҳокама килди. Натижада туаржой бузилган 7 нафар фуқарога ҳамда ховли деворлари бузилган 27 фуқарога 1 миллиард 700 миллион сўм компенсация пуллари тўлаб бериладиган бўлди.

Вилоят ҳокимлиги матбуот хизматининг маълум килишича, туман ҳокимлиги мансабдори ва маҳаллий тадбиркор ўртасидаги можаро юзага келишига сабаб бўлган иккى каватли савдо ва маший хизмат уйи ҳамда худудда олиб борилётган ободлонлаштириш ишлари ўз ўринда колдиладиган бўлди.

Шунингдек, Эски Яккабог кўргончасида «Обод кишлоғи» дастури асосида олиб борилаётган ободлонлаштириш ишларини мувофиқлаштириш, юзага келаётган баҳсли масалалар ва муммомларни жоинда бартараф этиши мақсадидан вилоят ҳокимининг шахсан ўзи бошчилигда штаб тузида.

Ўйлаймизки, бу масалалар ҳам якин кунларда ўз очимини топади. Шундай экан, айтинг, кундан-кунга чирой очиб, хорижлик сайёхларни ҳам ўз бағрига чорлаётган кадимий шаҳар номига «дог» тушириш шу ерлик аҳолига, колаверса, мезбону меҳмонларга хизмат кўрсатадиган тадбиркорларга кўпроқ зарар келтирмайдими?..

**Шоҳиста БОЗОРОВА
«Mahalla»
Муалиф олган сурат.**

ТАХЛИЛ

Бугун кўпчиллик ўз ҳақ-хуқукларини яхши билади. Ўрин келганда уни талаб қилиш механизмиларидан ҳам хабардор. Шу боис ҳам кундан-кунга мутасадди ташкилотларга мурожаат килаётган фуқаролар сони ортиб бормоқда. Уларга муносиб ечим топиб бериш эса ҳалқнинг фаровон турмуш кечиришида катта аҳамиятга эга.

Бу борада Қашқадарё вилоятида ҳам анчагина ишлар амалга оширилди. Лекин хали ҳам баратараф этилиши керак бўлган масалалар ойўн эмас.

Ҳар бир мурожаат – бир тақдир

— Ўзбекистон Республикасининг «Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги қонун талабларига биноан, вилоят ҳокимлиги томонидан 2019 йилнинг биринчи ярми давомидаги вилоят, туман ва шаҳар ҳокимликларига тушгаш мурожаатлар таҳдиз қилинди, — дейди вилоят ҳокимлиги юридик хизмат раҳбари

Абдишукур Омонов. — Шу вақт давомида вилоят, туман ва шаҳар ҳокимликларига жами 40 минг 252 та мурожаатнинг 13 минг 416 таси Президент

Масъуллар мурожаатга

МУРОЖААТЛАРНИ ЎЗ ВАҚТИДА ҚОНУНИЙ, АСОСЛИ ВА АДОЛАТЛИ КЎРИБ ЧИҚМАГАН 71 НАФАР МАСЪУЛ ХОДИМ ИНТИЗОМИЙ ЖАВОБГАРЛИККА ТОРТИЛГАН

Виртуал қабулхонаси орқали, 26 минг 836 таси бевосита ўйлланган. Ҳокимликларга ўйлланган мурожаатларнинг 11 минг 596 таси қаноатлаттирилган. 7 минг 941 таси бўйича тушунтириши берилган, 85 таси кўриб чиқилмаган, 415 таси ради этилган. 5 минг 678 таси тегишилиги бўйича бошқа ташкилотларга юборилган ва қолганлари ўрганини жараёнла.

Шунчаки хонадонма-хонадон юришдан наф нима?

Миришкорлик Муқаддас Єркулованинг 2004 йилда туғилган ўғли Азизбек

Файзуллаевни даволатиши учун дори-дармон керак. Дард эса кутиб турмайди, кундан-кунга жиддийлашиб бораверади. Фарзанди дард чекаётганидан азобланган она туманда ташкил этилган ичиш гурӯҳ азолари «Ўйма-ўй» лойхаси доирасида хонадоннинг келганида ўғлинин даволаниши учун керакли дори-дармонларни олиб беришида ёрдам сўради. Тез орада туман тиббиёт бирлашмаси шифокорлари касаллик ташхиси асосида Азизбекни тиббиёт муассасасида даволаб, зарур дори-дармон билан бепул таъминлайдиган бўлиши.

— Президент Виртуал қабулхонаси

Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги айрим ходимларининг иш ҳақи ошади.

Нега сўнгти пайтда раҳбарлар жамоатчилик «нишони»га айланмокда?

«ХОКИМЛИК САНЬАТИГА ЭГА БЎЛГАН КИШИ ЮКСАК ДАРАЖАДАГИ КОМИЛЛИККА ЭРИШГАН ВА САОДАТНИНГ ЧЎҚҚИСИДА БЎЛИШИ КЕРАК...»

Кунда-кунора кенг жамоатчилик орасида «фалон ташкилотнинг бошлиғи бундай деган эмиши», «фалон туман ҳокими одамларни ҳақорат килтаниши, уриб-сўқиб жазолаган эмиши» қабилидаги хабарлар таркалмоқда. Оммавий ахборот воситалари орқали аудио, видео кўрининшида тарқатилаётган маҳсулотлар бу сўзларда жон борлигини кўрсатади. Хўш, нега айнан бугун бундай холатлар рўй бермоқда? Бундай раҳбар ходимларнинг хато ва камчиликларни нималардан иборат? Кўйида шулар ҳақида фикр юритамиз.

Янгича талаблар раҳбарларни «синайяпти?»

Хозир мутасадди раҳбарлар олдига янгича талаблар кўйилиб, бошқарувда янада шаффофор, адодатлирор тизим кўлланилипти. Хусусан, худуний ҳокимларнинг ҳалқ билан тўғридан-тўғри мулокотни йўлга кўйиш оркали уларнинг муаммоларини таҳлил килиб, ечинини шу жойнинг ўзида тоши талаби, шунингдек, соликлардан тушадиган маблағларни худуд раҳбарларининг ўзи эркин маскалди юналитиришиб, бу оркали худудни ривожлантириш ва инвесторларни жалб қилган холда бунёдкорлик ишларни жадаллаштириш вақолатларни берилди.

Янгича талаблар, берилган ваколатлар, албаттта, ҳокимлардан катта маъсуллият, етук иктиносидий-хукукий билим, нотикларни санъати, мулокот маданияти

ти каби алоҳида иктидорларни тараб етади. Сўнгти пайтларда эса фекатгина юкоридан келган бўйруқларни бажаришга ўрганиб колган айрим раҳбарларда бундай кобилиятлар йўқлиги ошкор бўлиб колаётir. Айниска, очик мулокот, сайёр кабуллар ва турли тадбирларда ҳалқ олдиди туриб сўзлашга мажбур бўлган мутасаддиларда нотикларни қобилияти, боринги, бир сўзни бошқасига кўшиб айтиш, тўғри жумла тузишга қийналishi ҳолатлари кўзга ташланмоқда.

Халқка хисоб бериб ўрганимаган раҳбарлар биргина «Обод маҳалла», «Обод кишилек», «Обод марказ» дастурларини бажариш, бунёдкорлик йўлдаги «сноси» масаласини ижобий ҳал килишида ҳам «қовути тушириш» ҳолатлар учраб турибди. Тушунмовчиликлар, англапилмовчиликлар эса жомароларга сабаб бўлаётir. Кашқадарё вилоятининг Яккабог, Хоразм шаҳидаги машмашалар бунга ёркин далиллариди. Бу каби тушунмовчиликлар аслида айрим иктидорсиз мутасаддиларнинг ҳалқ олдига чиқишдан кочиши оқибатидаги содир бўлди.

«Тушунмайдиган одам йўқ, тушунтиролмайдиган раҳбарлар бор»

Юкоридаги воқеликларга изоҳ берар экан, Кашқадарё вилояти ҳокими Зафар Рўзизев жумладан шундай деди: «Биздан ҳам хатомлик ўтди. Аввало, биз, раҳбарлар, ҳаммамиз қадондомог бўлиб кетган экан-

миз, ҳалқдан узилиб, майман бўлиб кетган эканмиз. Бўзун замон ўзгарди. Мұхтарам Президентимиз катта ислохотигарни бошладилар, бугун ҳалқнинг ичига кириб, ҳар бир оиласнинг дардини тинглаб, унинг муаммосини ўзимнинг муаммом деб ишлашимиз керак. Афуски, ҳамма раҳбар ҳам буни ҳали тўла инглаб етгани йўқ. Яккабог туманинг ҳокимининг ўринбосари ҳам узининг ваколатига кирмайдиган шинни қилган. Бўнча пайтда ҳалқнинг олдига камиди туман ҳокими келиб, бўладиган ишларни ўзи тушунтириши керак эди. Улар англатолмаса, вилоят ҳокими, мен келишим керак эди. Ҳалқ туман ва вилоят ҳокимиша ишонади, ўринбосарлар ё бошига идора раҳбарларига змас».

Аслида «раҳбар» сўзининг лугавий маъноларидан бирини ҳам «йўл кўрсатувчи» демакдир. Яъни ҳокимлар ҳам ҳалқ учун тўғри йўлни кўрсатувчи энг якин маслаҳатчи бўлиши керак. Аммо ўзи давлат сиёсатини, конунчилигимизни тўлиғича англаб етганинг ҳоким буни ҳалқка етказиб беролмайди. Тушунмайдиган одам йўқ, тушунтиролмайдиган раҳбарлар бор. Айни шу сабаб ҳам раҳбарлардан катта тажриба, билим ва нотикларни қобилиятига эга бўлиш талаб этилади.

Асл раҳбар қандай бўлиши керак?

— Қадимги Рим, юон мамлакатлари инсоният тарихидаги биринчи давлатчилик тузилмаси мукаммал бўлган давлатлардан саналади, — дейди Президент ҳузуридаги

Давлат бошқаруви академияси Ўкув ишлари бўйича биринчи проректори Ҳудойқу Азизов. — Ўша давлардара раҳбарлар, сенатор ва давлат бошқарувийдаги сиёсатмодлардан риторика, нотикларни санъатини мукаммал ҳалллаштирайтишган. Нега айнан нотикларни қобилиятига урез беряйтсан! Чунки кўччилик раҳбар кадрларга оммавий ахборот воситаларидаги чиқишлари ва ҳалқ билан тўртиридан-тўрье мулокотларидаги чиқишлари ва қурақада турмайдиган жазор чоралари билан жазолаш каби хатоликларга йўл кўймоқда.

Шунингдек, ўтра асрларда ижод қилган алломаларимиздан Абу Наср Форобий ҳам «Фозил одамлар шаҳри» асаридан давлат бошқаруви борасида кимматли фикрларни билдириш. У давлатни бошқарувини алоҳида санъат деб хисоблайди. «Ҳокимлик санъатига эга бўлган қиши юксак даражадаги комилликка эришган ва саодатнинг чўққисида бўлиши керак. Унга баҳтга эришишга ёрдам

берадиган ҳар қандай ҳаракат маълум. У ўз билимини сўзлар орқали яққол ифодалашни ва одамларни энг яхши усуслар билан баҳтга йўналтиришини билиши жоиз», дейлади.

Раҳбар лавозимга тайинлангунча ўз соҳасининг билимдони ва бу орқали маълум иотувларга эришган, ишончни оқлаган бўлуди. Лекин айрим раҳбарларимиз ҳалқнинг «дардига белиссандлик, ўз ходимларини ҳақорат килиши ва куракада турмайдиган жазор чоралари билан жазолаш каби хатоликларга йўл кўймоқда. Эҳтимол, улар мансаб пиллапоясидан юкорилагани сари оғи ердан узилиб кетадиган тоифадандир. Нима бўлгандан ҳам вазият бу борада жиддий ўрганиши ва ўзгаришлар палласи келганини кўрсатмоқда.

Сиз бунга нима дейсиз, азиз маҳалладош?

Санжар ЭШМУРОДОВ
«Mahalla»

Қанчалик эътиборли?

рига тўғри келади. Виртуал қабулхона орқали келган мурожаатларнинг 8 минг 70 таси қаноатнингригандан бўлса, 507 таси тақорири мурожаатлардир. 242 та мурожаат ўн беш, 81 мурожаат эса ўтмиз кундан ошик муддатда ҳал этилган. Мурожаатларни ўз вактида қонуний, асосли ва адолати кўриб чиқмаган 71 нафар масъул ходим интизомий жавобгарликка тортилган.

Мурожаатлар, асосан, уй-жой ва уй-жой куриши учун ер участкаси олиши, пафака ва моддий ёрдам ажратни, ишга жойлашиши, соглигини тиклаши, фермер хўжасиги фаолияти, тадбиркорлик ва кредит олиши, ўйларни таъмиричи, сув, электр ва газ таъминоти билан боғлиқ масалаларидир. Бу мурожаатлар вилоят бўйича таҳлил қилиниб, тегислини дастурлар асосида ҳал этиб борилмоқда.

орқали тушган мурожаатларга эътибор қисқаси, бу кўрсаткич ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1 минг 470 таға камайсан, — дейди Абдишукур Омонов. — Уйуб ўнапишади энг ўтган мурожаатлар Қарши шахри (1880 та), Деҳқонобод тумани (1325 та) ва Чирочи тумани (1104 та)га, энг кам мурожаатлар эса Миришкор, Муборак ва Каёси туманлана-

Масъулият ва жавобгарликни қучайтириш керак

— Жорий йилнинг 26 мартаидан туманимизда вилоят ҳокимининг сайёр қабули тақиқи этилганди, — дейди китоблик Маддатка Мўминова. — Мурожаатимда 4 сотиҳи пойдорвер куршлаган участкаса қарор чиқариб берисида ёрдам сўраган эдим. Вилоят ҳокими шу масалани ижобий ҳал қилиб бериси учун туманимизнинг мутасадди раҳбарларига топнифирик берганди. «Мурожаат ижобий ҳал этилди», деб вилоят телевидениесида ҳам ахборот берилди. Лекин туман ҳокими шу куне қадар ишни пайсалади солиб келди. Фақатнина тақорири мурожаатимдан кейингина ижобий натижага эриши оғидим.

Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларини ўз вактида, конуний ва асосли ҳал килиши учун нима килиши

керак? Биринчидан, мурожаатлар билим ишлашда давлат органлари масъул шахсларнинг жавобгарлик масаласини қучайтириш лозим. Иккинчидан, фуқароларнинг мурожаатларга оид хукукий билим ва хукукий маданиятини оширишга эътиборни қучайтириб бориси керак.

Фуқароларимиз ўзи кўтариётган мурожаатларни қучайтиришга кўнглини кечирсанда, яккиси давлат органлари ва ким билан ҳал этилишини яхши билса, масала тез ва конуний ечим топади. Шундагина ҳал бўйича башка идорада ҳал бўладиган масала бўйича турли Республика, вилоят идораларида бир хил мазмундаги аризалар кўпаймайди ҳамда мурожаатлар сони сунтий равишда ошиб кетмайди.

Шоҳиста БОЗОРОВА
«Mahalla»

Одам савдоси – жаҳолатниң қабиҳ сиртмоғи

«Тасаввур қилинг, 20 даражака совуқда темир қолиларни ўратаб, баланд бино учун бетон қуясиз. Ишлаганингиз сари бинан баландлайди. Совук шамол эса кучаяди. Бунинг акси ўларок, иш ҳажини олишидан кундан-кунга умидингиз сўнӣ бораверади. Йигирма кун дегандага, кимлардан дандир қарз олиб, минглаб чакирим олиса қолган яқинларингизга кўнгироқ қилиш баҳтига эришасиз. Ҳали тили чиқиб-чиқмай, сиздан узоқда қолган фарзандингиз: «Дада, менга кўйирчок олиб келасизми?» дейди. Унинг саволига жўяли жавоб топа олмай қийналасиз...»

Бу ҳолат кимгadir бир каламкашнинг тўқима образи, хаёл маҳсулни бўлиб туйилиши мумкин. Аммо бо оиласининг моддий ахволини яхшилаш илинжида иш ахтариб хорижга кетган юртдошларимиз учун таниш манзара. Куни кечга Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги хузуридан Ташки меҳнат миграцияси агентлиги хорижда ана шундай мурракаб вазиятларга тушиб қолган бир гурух юртдошларимизни Ватанимизга кайтарди.

«Бехуда ўтган вақтимга ачинаман»

— Беш ой аввал иш ахтариб хорижга кетгандом, — дейди Азиза Мазмуррова (исм-фамилиялар ўзгартирилган). — Аввалига шапарим яхши эди. Савдо марказида фаррошлик қилардим. Кўн ўтмай, ходимлар сони қисқартирилган тифайи ишици қолдим. Бир муддатом сомсаҳонада ишладим. Аммо 1,5 ой

ишлаб, бир тийин ҳам пул ололмадим. Бу орада меҳнатни қилини хуқуқини берадиган ҳужжатманинг муддатни тугаб қолди. Мени ҳибсга олишиб, ҳудди жисноятчилик тергов қилишиди. Сўнгра ҳужжатсан мухожжилар сақланадиган маҳсус колонинага олиб боришиди. У ергага ҳётини душманимга ҳам раво кўрмайман. Ўша ерда яқинларим, багрикенг ҳалқимизнинг қадри билинди.

Улар эътибордан четда қолмайди

Хориждан кайтариб келтирилган юртдошларимиз орасида ёшлар ҳам, аёллар ҳам бор. Демак, уларнинг келгуси тақдирни билан ўз вақтида кизикиш ва амалий ёрдам бериш зарур.

— Россия Федерацияси Ички ишлар вазирлиги билан имзоланган келишиувга асосан, 2018 йилнинг октябрь ойидан жорий йилнинг июль ойигача бўлган муддатдан алдов, одам савдоси курбони бўлган 1 минг 257 нафар юртдоши миз Ватанимизга кайтариб келинди, — дейди Ташки меҳнат миграцияси агентлиги бош мутахассиси Умид Исажанов. — Ҳозир уларга касбга қайта тайёрлари, жамоати ишларида иштирок этиши ва имтиёзи кредитларни расмийлаштириши бўйича тушунтиришлар берилганди. Уларнинг бандлигини таъминлаш мақсадида яшаш мансуллари бўйича туман ҳокимликлари, Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқарши организацияларни мувофиқлаштириши бўйича ҳудудий кенгашилар ва аҳоли бандлигини кўмаклассин марказлари билан ҳамкорлик ўйлга қўйилган.

Иш самарадорлиги иккиси ошади

Юртнимизда одам савдосига карши кураш борасида бир канча конун хужжатлари қабул килинган. Бу борада муйайн ишлар амалга оширилмоқда. Бироқ шунга қарамай, бу иллат курбонига айланётганлар ҳамот учраб турибди. Бу эса соҳада айрим камчиликлар борлигини англатади. Ҳўш, улар нималарда намоён бўлади?

Аввало, минлий қонунчилигимизнинг базаси ҳалкаро стандартларга номуно-филкини, ваколатли органларнинг ташаббускорлиги, идораларро ҳамкорлик етарли даражада эмаслиги йўналнишда айрим муаммоларни келтириб чиқараётганди. Давлатимиз рахбарининг 2019 йил 30 июндан «Одам савдошига ва мажбурий меҳнатни қурашиш тизимини янада тақомиллаштиришга оид кўшимча чора-тадбирлар тўғрисидаги фармони билан одам савдошига ва мажбурий меҳнатни қурашиш борасида яна бир мумхин кадам кўйилди.

Миллий комиссия қандай вазифани бажаради?

Хужжат билан Одам савдошига карши қурашиш бўйича республика идораларро комиссияси Одам савдошига ва мажбурий меҳнатни қурашиш миллий комиссияси этиб кайта ташкил килинди. Минлий комиссия амалга ошириши керак бўлган аниқ вазифалар белгилаб берилди. Жумладан, давлат органлари ва худудий органларнинг, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқаршилар орнлари ва НИТларнинг одам савдошига

ва мажбурий меҳнатни қурашиш соҳасидаги фоалиятини мувофиқлаштириши Миллий комиссиянинг асосий вазифаларидан бирор саналанди.

Фармон билан Одам савдошига ва мажбурий меҳнатни қурашиш бўйича минлий маърузаҳи институти тасвиста этилди. Минлий маърузаҳи одам савдошига ва мажбурий меҳнатни қурашиш соҳасидаги вазият ҳакида Президентта ҳар йили ахборот тақдим этади.

Хулоса ўрнида

...Хориждан кайтган юртдошларининг кай бири билан сухбатлашманг, имкон бўлса, юртнимизда ишлаб, оиласи бағрида бўлишинда исташини айтади. Жумладан, нукуслик Азamat Журъатов шундай дейди: «Хорижда юрган чогимда ҳам доим юртимиздан ўзгаришлардан боҳабар бўлиб турдим. Бу янгиликлардан руҳланиб, Ватанимизга қайтсан, тадбиркорлик билан шуғулланшини ниyat қилдим. Бу ерга келганимизда эса бизга тадбиркорликни қандай ўйлга қўйиши мумкинилиги, кредит олиши ўйлари ҳақида тушунча берилди. Энди тадбиркор бўлишига қатъий қарор қилдим».

Сирасини айтганда, ватандошларимиз Азamat ва Азиза каби хорижга иш ахтариб кетмаслиги, мамлакатимиздаги янгиланишларга ишончи ортиши учун жойлардаги мутасадилар ҳамжихатлидикда фаолият олиб борса, одамларнинг дарду ташвиши билан яшаса, ўйлаймизки, юртдошларимиз одам савдошига курбонига айланмайди.

Боборавшан ГОЗИДДИНОВ
«Mahalla»

КУН НАФАСИ

15 августдан энергия ресурслари нархлари ошади

Маҳаллада дув-дув гап. Нима эмиш, август ойидан нафакат электр ва табиий газ, балки ҳамма нарсанинг нархи ошармиш. Ҳа, миш-мишинг тарқалиши тез. Қизиги, у сўнгти эшилтүвчига этиб борунга қадар ўз шакл-шамойлини неча маротаба ўзгартариди. Натижада хабарнинг асл моҳияти йўқолиб, «деди-деди», «ошиб-ошиб»лар кўпайди.

Окибатда ойликдан-ойликка яшовчи, фарзандини шартнома асосида ўқитаётган, топтанини рўзгари бозар ётка зувчи оиласлар чора излаб ташвишига тушади. Ўзи нима гап? Шунчалик вахима кўтариши ва ташвишига тушшига асос борми? Электр ва табиий газ нархи канчага ошади? Гап шундаки, куни кечга Вазирлар-Махкамасининг «Ёқилиг-энергетика ресурсларининг нархлари ва тарифларни ўзгартариши тўғрисида»ги карори имзоланди.

Максад — молизвий интизомни мустахкамлаш ва ёқилиг-энергетика комплекси корхоналарининг мувозанатли ривожланишини таъминлашдан иборат. Қолаверса, бу энергия ресурслари ва нефт махсулотлари учун ўзаро хисоб-китоб тизимини янада тақомиллаштириди.

Гида ўтказилган биринчи ярим йилликда давлат бюджетига тушумлар натижадорлигини таҳлил килиш ва янги вазифаларни белгилаш масалаларига багишланган видеоселектор йигилишида энергия ресурслари тарифларини оптимальлаштириши масаласи кўриб чиқилинди.

Ўшанда мутахассислар ва ҳалқ вакиллари фикрларини инобатга олиб, аҳоли учун тарифларни кескин оширмасдан, инфляцияни даражасига якин миқдорда ўзгартариш бўйича тақлифлар ишлаб чиқилганди, тариф ислоҳотлари ҳалқка сенгиз бўлиши учун энг кам ойлик иш ҳажини ҳам ошириш режалаштирилган таъкидланганди.

Ўшанда мутахассислар ва ҳалқ вакиллари фикрларини инобатга олиб, аҳоли учун тарифларни кескин оширмасдан, инфляцияни даражасига якин миқдорда ўзгартариш бўйича тақлифлар ишлаб чиқилганди, тариф ислоҳотлари ҳалқка сенгиз бўлиши учун энг кам ойлик иш ҳажини ҳам ошириш режалаштирилган таъкидланганди.

Солик ислоҳотларини тариф килиш бўйича Республика ишчи гурухи аъзолари жойларга бориб, ҳар бир маҳаллада аҳолига тарифлар ўзгаришининг мазмун-моҳиятини тушунтириш бўйича вазифалар белгиланганди. Бир ой давомида тушунтиришлар олиб борилди. Аҳолига тарифлар

сув билан таъминлаш учун газ хисобини юритувчи асбобга эга локал қозонхоналар учун 1 куб.метр газ 380 сўм (320 сўм) этиб белгиланди.

Комунал-майший эҳтиёжлар учун газ хисобини юритувчи асбобга эга бўлмаса, овқат тайёрлаш ва иссиқ сув таъминоти учун 660 сўм, иссиқ таъминоти учун 380 сўм турдиди. Автомобилларга газ тўлдириш компрессор станциялари (шунингдек, ўз балансидан автомобилларга газ тўлдириш компрессор станциялари ва бўшкабарга газ тўлдириш компрессор станциялари бўлган юридик шахслар) учун газ нархи 1000 сўмни ташкил этади.

Бензин нархи канча бўлди?

Қарорга кўра, Аи-80 маркали автомобиль бензининнинг чакана нархи — бир литри учун 4500 сўм (аввали 4000 сўм), дизель ёқилғисининг чакана нархи 5400 сўм (4800 сўм) ва ЭКО дизель ёқилғисининг чакана нархи 5700 сўм (4900 сўм) килиб белгиланмоқда.

Давлатимиз рахбарининг «Энергия ресурсларидан оқилона фойдаланишини таъминлашни чора-тадбирлари тўғрисида»ги карори билан тасдиқланган рўйхат бўйича

маҳсулот ишлаб чиқарувчи ва алоҳида хизматлар кўрсатувчи истеъмолчилар учун нархлар оширилмади. Бу рўйхатдан курилиш материаллари, труба маҳсулотлари, оҳактош ва гипс казиб олувчи, кайта ишловчи ва ишлаб чиқарувчи корхоналар, иссиқхоналар ва иссиқхона-парниш хўжаликлири, ресторонлар, кафелар, тантаналар ўтказиши объектлари ва бошқа умумий овқатланиш объектлари ўрин олган. Майший эҳтиёжлар учун аҳолига сотилиётган табиий газ (кг.) 1120 сўмни ташкил этади.

....ва яна

Карорга мувоғи, шахар ўйловчилар ташиши транспортидан йўловчилар ташиши хизматлари, иссиқлик таъминоти, сув таъминоти ва канализация матларига «рентабеллиги таъминлашни хисобга олинган холда» янги тарифлар жорий этилиши белгиланди. Эслатид ўтамиш, аввалик 1 августдан ўзбекистонда энг кам ойлик иш ҳажи, пенсиялар, стипендиялар ва нафакалар 10 foизiga оширилганди.

Садоқат МАХСУМОВА
тайёрлади.

1 августдан жарималар ошди: одамлар нимадан норози?

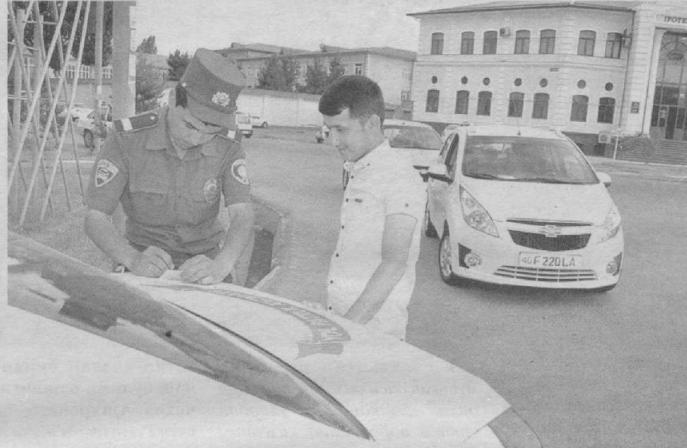
ТУШУНМОВЧИЛКЛАРГА САБАБ БҮЛГАН МИЛЛИОНЛАР ҚАЕРДАН КЕЛДИ?
УЛАРНИ КИМДИР ЎЙЛАБ ТОПМАГАНМИ? АГАР ШУНДАЙ БҮЛСА, БУНДАН МАҚСАД НИМА?

Сүнгги күнларда ижтимоий тармоқларда йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жарималарнинг икки баробар ошгани ҳақида турли хабарлар тарқалди. Хабарларга кўра, хавфсизлик камарини тақмagan ҳайдовчилар шу пайтгача 101 минг 365 сўм жарима тўлаган бўлса, 1 августдан 223 минг сўм давлат газнисига кирим қилиши керак бўлади. Жарима миқдорининг кескин «ошиши» кўплаб юртдошларимизнинг норозилигига сабаб бўлди.

Ошган жарималар қонуний қароқчилик... (ми)?

Жарималар ошишига муносабат билдириган юртдошларимиз бу вазиятини «қонуний кароқчилиқ», деб атади. Зиёдларимиз ҳам бу жараёнга жим караб тургани йўқ. Жумладан, адабиётшунсо Улуғбек Ҳамдам фикрини шундай ифодадали: «Сизлар қайси сайдерада яшаетизлар? Ёки қайси сайдерадан келиб қолгансизлар? Нимага, қандай мантиқка асосланаб бундай — отнинг калласидек жарима миқдорларини белгилайсаниз?»

Ёзувчи фикрларини давом эттиради экан, шу юртнинг зиёдлisi сифатидан бу каби оқибати яхши ўйланманни чиқарилаётган қонунлар халқимиз истагига зид эканини айтади. Бу каби фикрлар билан танишар экансиз, халқ манғафатини химоя килишга кодир инсонлар борлигидан фархланасиз,

албатта. Аммо наҳотки, мана шу халқ учун бошқалардан кўра кўпроқ ҳайдовчилар керак бўлган мутасадилар эл дардига шунчалик беларво бўлса, деган фикр кишини ўйга толдиради. Ахир жарималарнинг космик кемадий юкорилаши, ижтимоий муммалор кўпайишига сабаб бўлади-ку!?

Аслида нима ўзгарган эди?

— Бу тушунмовчилик Президенттимизинг 1999 йил 12 июлодаги «Иш ҳаки, пенсиялар, стипендиялар ва нафақалар миқдорини ошириши тўгрисида»га фармонининг нотўғри тарғиб этилиши сабабли келиб чиқи, — дейди Адлия вазирлиги Ҳуқуқий тарғибот ва мэтиратиф бошқармаси бош мутахассиси Файбулла Примов. — Жарималарни ошириши борасида ҳеч қандай қонун лойиҳаси шилаб чиқилемадан. Қонуничилигимизга асосан, маъмурий жавобгарлик, жумладан, ўйл ҳаракати қоидасини бузганлик учун жарималар Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекса белгилаб кўйилган. Кодексга

кўра, жарималар энг кам иш ҳақига нисбатан белгиланди. Ижтимоий тармоқлардаги хабарларда факат ўйл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун тўланадиган жарималар ҳақида гапирилди. Аслида барча турдаги жарималар оширилди. Аммо шувушвларга сабаб бўйган миқдорда эмас!

Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 125-моддасида транспорт воситасини бошқариши ҳуқуқидан маҳрум этилади. Ҳуқуқбузарлик тақрорланганда жарима миқдори ошириши қонунда белгилаб кўйилган. Тарқатилган хабарларда ана шундай жиҳатларга ойдинлик киритилмай, ошган жарималар ёлғон маълумотлар билан берилган.

Хулоса ўрнида...

Баъзан хабарларнинг ҳақиқатга канчалик тўғри келишини сурнисириб ўтирилди, муносабат билдирилди. Улар ҳақиқатта якин бўлиб кўрнилмасин, озигина вақтимизни аямай, уни ўрганишга хафса кильмаймиз. Энг ёмони, фикр билдиришда ҳар қандай хабарни очишилашга ургу бермай, албаш ва ҳақоратга ўтиб кетамиз. Аксарият хабарларнинг ёлғон экани ҳақида билгач эса, кўпчилигимиз индамай кўя коламиз. Ёлғон хабар тарқатувчига нисбатан деярли муносабат билдиримаймиз. Бу каби холатлар ҳали интернетнинг бе-поён мёдия майдонидаги ахборот истемолччиси ва уни таркатувчиси сифатида етарлича билим ва кўнникмага эга эмас эканимизни билдиради.

Миллионлар осмондан олинган... (ми)?

Айтилганидек, жарималар кескин оширилмаган экан, унда тушунмовчилкларга сабаб бўлётган «миллион-

БИЛАСИЗМИ?

«Deutsche Bank» экспертилари дунёнинг энг кўп маони тўланадиган шахарлари рейтингини зълон килган. Унга кўра Сан-Франциско шахри (АҚШ)да яшовчи ахолининг ўртача соф даромади 6,5 минг АҚШ долларини ташкил этади. Рейтингда иккичи ўринни эгаллаган шахар — Щорих (Швейцария)да эса ахоли 5,9 минг доллардан даромад топади. Худди шунингдек, 4,6 минг доллар кўрсаткич билан Нью-Йорк шахри (АҚШ) учинчи ўринни банд этган.

ЛУҚМА

Ойлик ошмай, нарх кўтарилиди?!

— Ака, Тошкентгача қанча билан олиб кетасиз?
— Сиз учун 80 минг сўм!
— Кечагина 50 минг эди-ку?!

Такси хайдовчини ўйловчининг юзига бир муддат синовчан бокиб турди-да, кеча ойлик ошгани, шу сабаб нарх-навою кўтарилигинни айттар экан, ўйловчига дунёдан бехабар колганини утиришни ҳам унутмади. Йўловчи аввалига арzonроқ нархда манзилига олиб борадиган такси ахтарди. Ҳаммадан бирдек жавоб

ишигатч, ўша нархга рози бўлди. Иш хаки, пенсия ва нафақалар миқдори ошиши ҳақида хабар тарқалиши билан нархларнинг кўтарилишига шу қадар кўнигик колганимизи, ҳали оширилган миқдорда маош олмасдан, товарларни одатдаги кийматидан киммат баҳода харид килаверамиш. Бу бизнинг ҳуқуқий саводхонлигимиз яхши эмаслигини англатади. Негаки, иш ҳақининг ошиши бозордаги нарх-навога таъсир кил-

маслиги керак. Чунки улар бир-бирига боғлик эмас. Борингки, бу иккисини бир-бирига боғлик деб хисоблайлик. Унда нега ҳали иш ҳаки ошмасдан бозорлардаги нарх кимматлашиб кетади? Чунки «саҳоват»ни сотувчиларимиз мазлум либосини кийб, ўзидан жабрдийда ясад олади. Гўё нарх-навонинг кўтарилиши улар учун катта йўқотиш бўлгандек: «Менга ҳам арzon соттаним яхши. Лекин начора, кўрлапсиз-ку, ҳамма нарса киммат бўлиб кетди», дейди.

Қизиги, юртимизинг кай бир гўшасига борманг, ҳамма жойда битта хўёрз кичкирганига гувоҳ бўласиз. Гўё қаердандир келган сирли хабар бир пайтнинг ўзида барча сотувчиларга етказилган бирдан нархлар ошиб кетгандек. Аслида иккича ой аввал дўконга келган товарнинг баҳосига бир ойдан сўнг кўтарилидиган маонининг сира даҳли йўқлиги кундек равшан. «Жабрдийда»лар эса «мунгли» қўллари билан юзингизга тик бокиб, ёлғонин сувдек симради: «Бир кун аввал товарга борганимда ҳам бунча киммат сотмасдим. Кеча борсам шу ахвол, йўл пулига кўймай деб озигина бўлса ҳам товар олиб келавердим»...

Биз бу гапларнинг ғирт ёлғон эканини билсак ҳам индамай савдо килаверамиш. Нега? Ёки ҳаккимизни талаб килишини билмаймиз? Сиз бунга нима дейсиз, азиз маҳалладош?!

Сахифани «Mahalla» мухбири Боборавшан ГОЗИДДИНОВ тайёрлади.

Беларуснинг Минск шаҳрида Алишер Навоий ҳайкали ўрнатилди.

Маҳалланинг Анзират бувилари қандай сараланади?

БУГУН БИЗНИ ҚИЙНАЁТГАН МУАММОЛАР БИР КУНДА ПАЙДО БЎЛИБ ҚОЛГАНИ ЙЎҚ.
ДЕМАК, ЕЧИМ ҲАМ ОСОН БЎЛМАСЛИГИ ТАЙИН

Бахтиёр оиласлар доимо жамият тинчлиги, юргар фаровонлигини белгилаб берган. Оилавий баҳтина таъминлаш учун эса, аввало, аёллар билан боғлиқ муаммолар бартараф этилган бўлиши керак. Аёл ўзини баҳтия хис этмаган оиласда хотиржамлик бўлмайди. Президентимиз илгари сурган бешта мухим ташаббусда ҳам айнан хотин-қизлар бандлигини таъминлашга ётибор қаратилгани бежиз эмас.

Дарҳаккат, аёлларнинг ижтимоий-иктисодий ва сийсий-хукукий фаолигини ошириш, уларнинг бандлигини таъминлаш давр талаби хисобланади. Хотин-қизлар муаммоларни ўрганиш, уларга ижобий ечим тошини мухим ахамиятга эга. Афуски, бугун оилавий ажралишлар ва турли ижтимоий муаммолар сабаб айрим хотин-қизлар жиноятга кўл урятти. Хўш, бу ўринда Хотин-қизлар кўмитаси зиммасидаги вазифаларни кай даражада бажара оляпти? Кўмитанинг аёллар муаммоларини ҳал этишдаги роли сезилиптими?

Анзират бувилар шунчаки ўйлаб топилмаган

Бугун бизни қийнаётган муаммолар бир кунда пайдо бўлиб қолгани йўқ. Демак, ечим ҳам осон бўлмаслиги тайин. Биргина хотин-қизларни иш билан таъминлаш борасида бажарилиши лозим бўлган бир талай ишлар йиғилиб қолган. Ана шу муаммоларни тизимли равишда ҳал этиш учун Хотин-қизлар кўмитаси фаолиятига янтига ёндашув керак. Бу борадаги сайд-харакатлар алла-качон бошланган.

— Хотин-қизлар кўмитаси ҳар бир маҳаллада Анзират бувиларни топши ва улардан фойдаланишини мақсад қилинган, — дейди Ўзбекистон Республикаси Баш вазири ўринбосари, Хотин-қизлар кўмитаси раиси Элмира Боситхонова. — Бу каби ишларни шошимашағлик билан амалга ошириб бўлмайди. Янгилликка кўл уртишдан аввал дунё тажрибасини, мутахассисларнинг

таклифларини ўрганишимиз керак. Маҳаллалардаги Анзират бувилар номига ташкил этилган лойҳа эмас. Бу орқали экойларда муаммоларни ўз вақтида аниқлашиб, унга ижобий ечим топа оладиган ишончили вакилларимизни саралашни мақсад қилиганимиз. Анзират бувиларни қайси мезонлар асосида саралаш, уларга қўйиладиган талабларни аниқ белгилаб олиш ҳақида таклифларни ўрганимиз. Лойҳа амалга оширилгач, самарали натижка беришiga ҳозирданоқ ишонч ҳосил қилишимиз зарур. Муҳими, Анзират бувилар ишидан ҳақимиз рози бўлсин. Зоро, асосий мақсадимиз муаммо пайдо бўлчач, шов-ищувлар ортидан югуриши эмас, ҳақимиз билан кўпроқ мулоқотда бўлиши ва бу орқали хотин-қизларимизни қийнаётган муаммоларни ўз вақтида бартарафа этишидир.

Маҳалладаги мутахассислар ишончини яшайтишни?

Хотин-қизлар кўмитаси янтига ёндашув билан жамиятдаги муаммоларни бартарафа этишига киришгани таъкидланмоқда. Лекин шу пайтгacha ҳам қандайдир ишлар амалга оширилган, амалий сайд-харакатлар бўлган-ку. Хўш, унда нега ҳамон хотин-қизлар билан боғлиқ муаммолар ечиними топмаяпти? Тўғри, муаммони бир кунда ҳал этиб

БИЛАСИЗМИ?

ҚАЕРЛАРДА АЁЛЛАР МЕХНАТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ТАҚИҚЛАНАДИ?

Мехнат кодексининг 225-моддаси билан меҳнат шароити нокулай, ер ости ишларида аёллар меҳнатидан фойдаланиш тақиқланган. Лекин ер остидаги баъзи ишлар — ўсимоний бўлмаган ишлар ёки санитария ва майший хизмат кўрсатиш юмушлари бундан мустасно-дир.

Шунингдек, ушбу модда билан аёлларнинг нормадан ортиқ юкни кўтариши ва ташишлари ман этилади. Аёллар меҳнатини кўлланниш тақиқланадиган меҳнат шароити нокулай ишларнинг рўйхати ҳамда улар кўтариши ва ташишлари мумкин бўлган юк нормалари-нинг чегарасини Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ва Соғиқни сақлаш вазирлиги Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши ва иш берувчиликларнинг вакиллари маслаҳатини олган ҳолда тасдиқлайди.

Хотин-қизлар кўмитасининг маҳаллалардаги вакиллари иш фаолиятини тубдан кўриб чиқши фурсати етсан. Уларнинг айримлари муаммо мавзудига сабаб қўйиладиган инсонлардан жуда кўп нарса талаб қилинмайди. Улар шунчаки, ётиборлиги ва ўз вазифасига масъулнинг билан ёндашча бўлди.

Дарҳаккат, бугун қай жабадаги муаммони олиб қараманг, уларнинг аксариети куйи бўйингидаги мутасаддиларнинг вазифасини тўла бажармаслиги оқибатида келиб чиқаётгани ойдинлашади. Хотин-қизлар

бўлмайди. Лекин ҳақимиз ушбу кўмита фаолиятидан тўла мамнун, деб ҳам айти олмаймиз-да!

— Икки ишл аввал оиласи можаро сабаб турмушини бузилди, — дейди қашқадарёлик Мафтуна Норкулова (исм-фамилияси ўзгартирилган). — Ана шу ўтган вақт мобайнида на маҳалла раиси ва на ўнгизининг хотин-қизлар билан ишлаши ва оиласларда маънавий-алоқий қадрият-

кўмитаси билан боғлиқ ҳолатларга ҳам айнан шу жиҳат сабаб бўляпти.

«Ўзи муаммони ҳал килмайди, яна уни яширишга уринади»

— Ҳамкор ташкилотларнинг малакали мутахассислари билан олис вилоятларга сафарларга тез-тез бориб турман, — дейди Ўзбекистон ёшлил иттифоқи Марказий қенгаши ёш оиласлар ва

линганде ҳам бепарво қаради. Бу ҳолат уларнинг мақсади муаммосига ечим топши эмас, кимнидир айбор қилишдек таассурот қолиди.

Хулоса ўринида

Анзират бувилар билан боғлиқ ҳабар тарқалгач, кенг жамоатчилик ўз фикрини билдиришга ошиши. Кимдир маҳаллаларда ана шундай фидойи аёллар топилишига шубҳа килган бўлса, айримлар очик-сасига: «Шахсий ҳаётимизга бошқалар бемалол араплаша бошлар экан-да!», деб нолиди. Бу каби муносабатларни эшитиб, Анзират буви сиймоси кўз олдимизга келди. Ўша машҳур кинода отаси холидан ҳабар олмайдиган ўйигла дакки берганида, аёл боши билан бутун маҳаллани йигиб, кўпприки тиклаганида Анзират бувиларнида ҳафа бўлган кимсалар ҳақида ўйладим. Шу тоифадаги инсонлар ҳамон орамизда бор экан, биз Анзират бувиларга эхтиёж сезавермиз.

Боборавшан ФОЗИДДИНОВ
«Mahalla»

Самарқанд шаҳри «туристик ҳаб»га айлантирилади.

Яраштириш комиссиялари оиласынан қанчалик яраштириялди?

Пойтахтимизда жорий йилнинг ўтган даври мобайнида оиласи ажримлар сони 2089 тани ташкил этид (шундан ёш оиласлар 737). Ажримларга сабаб: оиласи келишмовчиликлар (701 та), чет элда ишлаш (68 та), бефарзандлик (180 та), ичкиликбозлик (54 та), хиёнат, рашк (60 та) ва бошقا сабаблар (1026 та) бўлган. Мазкур кўрсатчилар Шайхонтохур, Олмазор, Сергели ва Чилонзор туманларида ошган.

Шу йилнинг ўзида Тошкент шаҳри даги фуқаролар йигинлари кошидаги Яраштириш комиссияларига эр-хотин ўртасида 2065 та, кариндошлар ўртасида 271 та, кўни-кўшилар ўртасида 188 та, жами 2524 та мурожаат келип тушган. Комиссиялар Вазирлар Махкамасининг 2013 йил 7 октябрдаги карори билан тасдиқланган фуқаролар йигинининг Яраштириш комиссияси тўғрисиде намунавий Низоми асосида фаолият юритиб, 798 та оиласи яраштири, 199 та оиласи кариндошларни муросага келтирган бўлса, 200 та кўни оиласларни ахиллаштири. 979 та холат бўйича материаларни суда жўнатилди, 167 та холат ИИБ томонидан профилактик хисобита, 181 таси эса махалла фуқаролар йигинлари назоратига олинди.

«Намунали келин» лоийаси

Оиласарда ажрим, иккинчи оила куриш, эрта турмуши ҳолатларининг олдинги олиси мақсадидо барча туманларда «Оила» илмий-амалий марказлари билан ҳамкорликда 80 дан ортиг таргигбот-ташибикот тадбирларини ўтказдик, — дейди Фуқароларнинг ўзини ўзи бошкарни органлари фаолиятини мувоффиклаштириш бўйича Тошкент шаҳар кенгани раисининг диний-мърифий масалалар бўйича ўринбосари Норжон Алланазарова. — Уйбу тадбирларда отинойилар, имом-хатиблар ўз маърузларни билан шитирок этди. Бугунки кунда барча — 508 та махалла фуқаролар йигинига отинойи ва имом-хатиблар бирактирилган бўлиб, улар томонидан махаллаларда оиласи ажримлар, шунингдек, ўз жонига қадс ва суннада қилишининг олдинги олиси борасида низоли оила вакиллари ҳамда жонигита мояйллиги бўлган хотин-қизлар иштирокидаги давра сұхбатлари ташкил этилди.

Тошкент шаҳар кенгани ташаббуси билан барча махаллаларда ўз оиласарни мустаҳкамлаш, ажралашарни олдинги олиши, ёш келинларнинг одоб-ахлохи, меҳнатсеварлиги, саронжом-саришталиги, катталарга хурмат, кичикларга ибрат бўйиши билан намуна кўрсатишни тъминланаш мақсадида «Намунали келин» лойиҳаси амалга оширилмоқда. Лойиҳа доирасида фуқаролар йигини кенгани аззоларининг оиласар билан ишлаш борасидаги қасбий маҳоратни ошириш бўйича семинарлар ўтказилмоқда. Шунингдек, оиласий тарбиянинг устуворлиги тўғрисиде жамоатчилик фикрини шакллантириш мақсадида оммавий ахборот воситалари ҳамда турни ижтимоий ақиляр ўтказиш оиласи оиласий кадриятлар ва тарбиянинг ўзига хос жихатлари кенг тарғиб килиб борилмоқда.

Дабабали тўйлар хам куда-андалар ўртасида турли келишмовчиликларга сабаб бўлмоқда. Афсусланарлиси, бу-

нинг оқибатида икки ёш ажralishgacha бормоқда. Шу бोис йигинлар кошидаги Яраштириш комиссияси аззолари оиласи тадбирларини, хусусан, тўй-маросимларни ихчам ўтказилишини тартибга солини бўйича ахоли ўртасида тарғибот тадбирларини ўтказмоқда. Тадбирларда тўй-маросимларни ихчам, камчиким, ортичка сарф-харажатларис, шуҳратпастлик, ўзини ўзи кўз-кўз килиш, бошқаларни ижтимоний ахволини инобатга олмаслик, исрофгарчилик, халқимизнинг урф-одатлари ва антаналарини менси-маслик каби иллатларга йўл кўймаслик тушуниртмоқда.

«Оиласарни яраштириша имом-хатиб ва отинойиларнинг ўрни алоҳида»

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошкарни органлари фаолиятини мувоффиклаштириш бўйича Яшинобод туманин кенгани раисининг диний-мърифий масалалар бўйича ўринбосари Абдулазиз Шакаровнинг таъкидлашчина, Президентимизнинг махалла институтига каратаётган ўтибори натижасида кейнги йиллarda махалла, ҳатто, комиссиялар фаолиятида ҳам сезиларни натижаларга эришилмоқда. Биргина махалла фуқаролар йигинлари кошидаги Яраштириш комиссиялари фаолиятида ҳам ижобий ўзгаришлар кайд этилган. Туман йигинларидаги Яраштириш комиссиялари аззоларининг юмаги билан жорий йилнинг шу кунига кадар 221 та оила муросага келтирилган.

Яраштириш комиссиялари фаолияти билан якиндан танишиш масадида дастлаб Яшинобод туманинага «Тарновбоши» махалласида бўлдик. Бутунги кунда улбу махаллада 728 та оила ахил-инокликда яшашмокда. Кувонарлиси, йигинда жорий йил хисобидан бирор ажрим кайд этилмаган. Ўтган йилнинг 27 октябрда оиласи келишмовчилик сабаб тушган аззоларни ҳам ижобий ҳал этилди.

— Аҳоли ўртасида оиласи келишмовчиликларни олдинги олиси бўйича ўтказатган мунтазам таргигбот-тушунтириши тадбирларини натижасида жорий йил бирорта оиласда ажралши кузатилиди, — дейди «Тарновбоши» махалласи раиси Мухаммаджон Маматкулов. — Кузатилиши изути шунги кўрсатмоқда, ёш оиласарнинг келишмовчилиги, асосан, қайнона-келин муносабатлари (80 фоизи), келинларнинг куйдир-тишир-

Биргина «Юзработ» махалласига келип тушган 6 та аризанинг 4 таси қаноатлантирилган. Яна 2 тасига ярашишлари учун вакт берилган. Махалла раиси Абдумалик Эрназаровнинг фикрига кўра, уяли телефон ва интернетдаги турли бузунги гоялар ҳамда чет элга ишга кетишлар оиласи келишмовчиликларнинг бош сабабчиси бўлмоқда.

— Шу бोис ёшлиларни ёт гоялардан асраи мактаб ўқувчилари ўртасида маънавий-маърифий тадбиirlарни кўпроқ ташкиллаштириялмиз, — дейди «Юзработ» махалла фуқаролар йигини раиси Абдумалик Эрназаров. — Ҳудуддаги интернет-кафеларда мунтазам рейллар ўтказиб, ёшлилар тушиштириши шилларини олиб борганимиз. Бу борада Президентимиз томонидан илгари суриган 5 ташаббус ҳам яхши самара беряяти. Натижада ёшлилар ўртасида хукуқбузарлик сезиларни дарасада камайди.

Ўзил-қизларимиз билан ёшилгидан шуғулланаб, уларни ҳаётга тайёрлаб борсан, келгуси турумушларида ҳам муаммолар юз бермайди. Бунинг учун махаллаларда ёшилар билан шилайдиган алоҳида штат жорий этилса, ишнимиз янада самаралироқ бўларди.

Яна бир тақлифим: бўлакасиз келинларни ишенининг хотин-қизлар билан шилади оиласарда маънавий-ахлоқий қадриятларни мустаҳкамлаш бўйича мутахассиси билан, ўйланётган йигитларни эса махалла раиси сұхбатидан ўтказиш тизимиши ўйлаб қўйсан, бу ҳам оиласардаги турли келишмовчиликлар ҳамда ажралашчиларни олдинги олган бўларди. Бу тажрибани иш фаолиятимизда кўллаб, ижобий натижаларини ҳам кўрьямиз.

Хулоса ўрнида

Вазирлар Махкамасининг 2018 йил 15 февралдаги «Махалла институтининг янада самара фаолият юритишини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги карорига асоссан, махалла фуқаролар йигинлари кошидаги жамоатчиларни тузилмаларига ўзаро ҳамкорлик ўйналишлари бўйича фаолият юритишлари учун давлат ва надавлат нотижорат ташкилотлари бирактирилган эди. Масалан, фуқаролар йигинларида соғлом оиласи шакллантириш, ёшлиларни оила куришга тайёрлаш, учун Яраштириш комиссияси ўзидан Хотин-қизлар кўмитаси, Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон мусулмонлари идораси ҳамкор сифатидаги якиндан кўмаклашиши белгиланди.

Бирор бутунги кунда ушбу ҳамкорликни барча фуқаролар йигинларида кўнгилдаги деб бўлмайди. Шу боси йигинлар кошидаги комиссиялар ва жамоатчилар тузилмаларига бирактирилган барча давлат ва надавлат нотижорат ташкилотлари ўз ёрдам ва қўмагини кўрсатишса, ҳамкорликда ишлашса, ўйлаймизки, барча масалалар махалланинг ўзида ҳал этилади. Ахолининг махалла фуқаролар йигинлари кошидаги Яраштириш комиссиялари томонидан 47 та оила яраштирилган.

«Ёшлилар билан ишлаш мутахассисини жорий этиш лозим»

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошкарни органлари фаолиятини мувоффиклаштириш бўйича Мирзо Улугбек туманин кенгани берган мальумотларга кўра, жорий йилнинг ўтган даври майнида махалла фуқаролар йигинлари кошидаги Яраштириш комиссиялари томонидан 47 та оила яраштирилган.

Рустам ЮСУПОВ
«Mahalla»

Сирдарёда Қозоғистон билан боғловчи давлатлараро туташув пунктни ишга туширилди.

«Тез ёрдам»: беморга тез ёрдам бера оляптими?

Мамлакатимизда ахолига замонавий тиббий ёрдам кўрсатиш бўйича шаклланган ўзига хос тузилмалардан бири — шошилинч ва тез тиббий ёрдам хизматидир. Кейинги йилларда тиббиётнинг бошқа йўналишлари каби бу соҳа ривожига ҳам эътибор тобора кучаймоқда.

Президентимизнинг 2018 йил 25 январда кабул килинган «Шошилинч тиббий ёрдам тизимини жадал такомиллаштириш чора-тадбирлари тўтириса»ги карори бу йўналишда ахолига кўрсатилетган тиббий хизматнинг тезкорлиги, сифат ва самарадорлигин янада ошириш, кадрлар салоҳиятини юксалтириш, илм-фан янгиликларини тиббий амалиётига татбик этишда муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Тошкент шаҳар тез тиббий ёрдам стансияси бони шифокори ўринбосари, тиббиёт фанлари номзоди Илҳом Аслонов билан мулокотимизда тизимда амалга оширилётган лойҳасида узарининг самаралари, истиқболдаги вазифалар хусусида сұхбатлашцىк.

— Хар йили мамлакатимиз шошилинч тиббий ёрдам хизмати оркали ахолининг 10 миллиондан кўпроқ мурожаатлари кондириллади, — дейди Илҳом Аслонов. — Республика шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази ва унинг ҳудудлардаги филиаллари хамда бўлнимларида иккни юз мингдан кўпроқ беморларга юкори технологияли операциялар ўтказилади.

Кейинги иккни йил ичida давлат бюджетидан соҳа учун 1450 та ихтисослаштирилган автотранспорт харид килинди ва ҳудудларнинг ушбу техникага бўлган эҳтиёчи тўлиқ колланди. Эндилидка юртимизда хар 13 минг ахолига битта маҳсус «Тез ёрдам» машинаси хизмат кўрсатади. Бу борада ривожланган давлатлар тажрибасини кузатсан, уларда 20-25 минг кишига битта маҳсус автотранспорт воситаси тўғри келади. Демак, бу жихатдан мамлакатимиз тиббиёт халқaro андозалар даражасига кўтарилди. Айни пайтда «Тез ёрдам» автопаркни замонавийлаштириш ишлари тизимли давом этмоқда. 2021 йилгача «Damas» автомашиналаридан тўлиқ воз кечилиб, халқaro андозалар даражасида жихозланган замонавий тиббий ёрдам машиналарига ўтилади.

— Якин-якингача «Тез ёрдам» машинасининг дори-даромот таъминотида этишмовчиликлар туфайли жиддий муаммолар юзага келарди...

— Тўғри, Президентимиз ташаббуси билан кейинги йил-

ларда бундай холатларни бартараф этиш бўйича кескин чорадабирлар амалга оширилди. Натижада шошилинч ёрдам мусассаларини дори-дармон ва тиббий буюмлар билан таъминлаш З баробарга кўпайди. Яъни бутунги кунда ҳар бир чакирик учун минимал харажатлар 5000 сўм микдорида белгиланди. Бу кўрсаткич 2016 йилда 748 сўмни, 2017 йилда 1627 сўмни ташкил этарди.

— «103»га тушган кўнгироклар кандай тавсифланади?

— «Тез ёрдам»га тушган кўнгироклар устуворлик бўйича иккни гурухга ажратилади. Беморнинг хаёти сифатига жиддий хавф соладиган жароҳатлар ва касалликлар, яъни ўйл-транспорт ҳодисалари, баландликдан йикилиш, фав-кулодда холатлар, беморнинг хушидан кетини, турли шок холатлари, профуз кон кетини, тугурук, терининг термик куйиши ёки совук уриши, беморнинг кимёвий мoddалар ёки дори воситаларидан ўтқир заҳарланиши, ток уриши шошилинч холатлар хисобланади, бундай чакириларга 20 дакикадан кечикмай этиб бориши зарур.

Иккинчи тоифага шошилинч бўлмаган, бирор тезкор тиббий ёрдам кўрсатилиши зарур бўлган чакириклар киради. Бемор юрак ритмининг бузилиши (*аритмия*), астма хуржузи, харакат фоалиятининг ўтсаддан бузилиши, ўрта ва енгиз тан жароҳатлари, аллергия, бош оғргиги, қорин, кўкрак кафасидаги оғриклир, психиканинг ўтқир бузилиши, бўйрак хуржузи, қусиши, тошма, юкори иситма (*перорал дори воситалари кўлланигандага ҳам иситма туширас*), ўтқир пешшо ажралмаслиги холатлари бўйича «Тез ёрдам» чакирилганда, 30 дакика ичida этиб бориб, тиббий ёрдам кўрсатиш лозим.

— Call-марказлар фоалиятини ҳам такомиллашмоқда. Бу тизим жорий этилиши соҳадаги муаммолар ечимида кандай самара беради?

— Бутунги кунда мамлакатимиз бўйлаб Call-марказлар фоалият юритиши. Айтиш керакки, илгари бу тизимда ишлари учун тиббий билим талаб этилmas эди. Эндилидка Call-марказларга тушаётган кўнгирокларга тиббиёт ходимлари жавоб бермоқда. Бу эса шифокор этиб боргунга кадар телефон оркали

бемор ахволини билиш, керакли маслаҳатларни бериб, кўмакланиши имконини ярататти.

— Тез тиббий ёрдам бошкарувининг автоматлаштирилган тизимини жорий этиши борасидаги ишлар хақида тұтқалсанғыз.

— 2019 йил 1 апрелдан бослаб Тошкент шаҳрида бу тизим жорий этилди. 1 октябрдан республиканизинг колган ҳудудларида тез тиббий ёрдам босхарувининг автоматлаштирилган тизимини жорий килиши резкалаштирилган. Бу «Тез ёрдам» машиналарининг харакатини мониторинг килиб бориши, тиббий ёрдам сўраб мурожаат этган шахслар манзилини телефон (*мобил*) алоқа оркали автоматик аниклаш, тез тиббий ёрдам бригадаларини мобил иловалар ёрдамида, жумладан, имконияти чекланган шахслар учун чакириш, фойдаланилишидан дори воситалари ва тиббиёт бўломларининг хисобини юритиш имконини беради.

— «Тез ёрдам»га тушган чакирикларининг неча фоизи госпитализация килинади?

— Республика бўйича чакирикларнинг 18 фоизга якини госпитализация килинади, 82-83 фоизига эса жойида хизмат кўрсатилади. Европада эса чакирикларнинг 85 фоизи госпитализация килинади.

— Ҳозирги кунда «Тез ёрдам» машиналарининг физиологияни замонавий автотранспортлар ташкил этади. Улар кандай тиббий асбоб-ускуналар билан жихозланган?

— Бутунги кунда тез тиббий ёрдам машиналарининг 10

шади. Давлат ва ҳалқ мулкини текашни, аҳоли соглиги йўлида давлат томонидан яратилган барча кулайликдан оқилона фойдаланиши билиш ҳар бир инсоннинг фукаролик бурчи.

Шу билан бирга, бу муаммони бартараф этишининг макобул йўлларидан бири, бирламчи тиббий-санитария бўгини ва «Тез ёрдам» хизмати фоалиятининг интеграциясини кучайтиришидир. Ана шу максадда бир катор кишлек оидавий поликлиникаларида «Тез ёрдам» шохобчалари ташкил этилди. Келгусида бундай ҳамкорлик нинг ривожланиши тиббий хизмат сифатини яхшилашда мухим мезон бўлади.

— Дунё тажрибасида «Тез ёрдам» чакирингига шифокорлар билан бир каторда яна кандай мутахассислар жалб этилади?

— Тиббиёти ривожланган Туркияда «Тез ёрдам»да 12 фоиз шифокорлар, 88 фоиз парамедиклар ишлайди. Чунки дунё тажрибасидан маълумки, «Тез ёрдам» беморнинг касаллигини даволамайди, балки шошилинч холатларда бемор хаёти ва сифатига жиддий хавф солаётган касаллик аломатларини бартараф этиб, уни тезлик билан шифокорнага етказади. Мамлакатимизда ҳам дунёдаги бундай илгор тажрибалардан келиб чиқиб парамедиклар таъёрлаш режалаштирилди.

Шунингдек, соҳа ривожига кепгуси 3 йил давомида 604,2 миллиард сўм йўнайтирилиши, шу билан бирга, 2020 йилдан эътиборан, тез тиббий ёрдам хизмати авиация техникини билан ҳам таъминланиси кўзда тутилаёт. Колаверса, жаҳоннинг тараккӣ этган мамлакатлари билан илмий-амалий алоқаларни ривожлантириши йўлида изланишлар давом этмоқда.

Суҳбатдои: Обиджон ДИЛМУРОДОВ Шошилинч тез тиббий ёрдам масалалари бўйича маҳаллий координатор.

Жамоат тартибини саклашда фаол фуқарога рағбат бўлади

Мамлакатимизда фуқароларнинг хукуқлари, эркинликлари ва конуний манфаатларини ҳимоя қилиш, жамоат тартибини саклаш ҳамда ҳукуқбузарликларнинг олдини олиш борасида тизимили ишлар амалга оширилмоқда. Бу, албатта, ҳар бир соҳанинг истикబолига, ахолининг фаровон ҳайт кечиришига хизмат қўймоқда. Бироқ ҳукуқбузарлик профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиб жараёнига фуқароларнинг етарлича жабж атилмаслиги оқибатида айрим жиноятчиликларнинг ўғрилик, фирибагарлик, тан жароҳати етказиш, безорилик) кўрсаткичлари ҳанузгача юқори қолмоқда.

Фуқароларнинг хукукни муҳофаза килувчи органлар билан жамоат тартибини саклаш соҳасида тизимили ва бир марталик ҳамкорлик масалаларининг тартибига солинмагани, хукукни муҳофаза килувчи органларни ҳукуқбузарлик ва жамоат тартибига таҳдидларнинг фактлари хакида огоҳлантираётган шахслар бўйича мавзумларнинг сир сакланишида кафолатларнинг мавжуд эмаслиги муаммоли вазиятларни келтириб чикармоқда.

Янги конун ишлаб чикилди

Шу муносабат билан айни кунларда парламент кўйи палатасида жамоат тартибини саклашда хукукни муҳофаза килувчи органларга яқиндан кўмаклашши, ҳукуқбузарликларни барвакт аниқлаша ва уларнинг олдини олишида фуқароларнинг иштирокини таъминлаш масадидла Конунчилик палатаси депутатлари томонидан

«Фуқароларнинг жамоат тартибини саклашдаги иштироки тўғрисидан» конун лойихаси ишлаб чиқиби, мухомама этилди. Конун лойихасида жамоат тартибини саклашда фуқаролар иштирокининг ихтиёрийлик, конунийлик, фуқароларнинг хукуқлари, эркинликлари ва конуний манфаатларига риоҳ этиши ва ҳурмат килиши, ички ишлар органлари, шунингдек, ҳукуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга ошируви бошқа органлар ва муассасалар билан ҳамкорлик килиши масалалари белгиланган.

Шунингдек, жамоат тартибини саклашда иштирок этадиган фуқароларнинг ички ишлар органлари, ҳукуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга ошируви бошқа органлар ва муассасаларнинг мутлақ ваколатлиги тегишини бўлган процессуал ҳамда бошқа фоалиятини амалга ошириши, ички ишлар органларининг ваколатларини ўзлаштириш, инсоннинг кадр-кимматини камситишга

каралтилган хатти-ҳаракатларни амалга ошириш ва жисмоний куч ишлатиш билан боғлиқ катор чекловийни ҳам назарда тутилган.

Ваколатлар белгиланди

Ёътиборлиси, конун лойихасида фуқароларнинг жамоат тартибини саклашда иштироки масалалари бўйича ички ишлар органлари, ўзини ўзи бошқариш органларининг ваколатларни белгиланган. Ушбу органлар ваколатларининг алоҳида ажратилиши ички ишлар органлари жамоат тартибини саклашда иштирок этадиган фуқароларнинг фоалиятни масалалари бўйича ҳукуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга ошируви бошқа органлар ва муассасаларни белгиланган. Шунингдек, жамоат тартибини саклашда иштирок этадиган турни жамоат тузилмалари (гурухлари)

фаолиятини мувофиқлаштиради ҳамда уларнинг реестрини юритади. Махаллий давлат ҳоқимияти ташкилотлари ички ишлар органлари жамоат тартибини саклашда кўмаклаштирандиган молдалар киритилди. Хусусан, мазкур ҳужжатда жамоат тартибини саклашда фаол иштирок этган ва муайян натижаларга эришган фуқароларни раббатлантиришинган ник механизмлари белгиланди.

Хулоса килип айтганда, конун лойихасининг кабул килиниши жамоат тартибини саклашда ички ишлар органлари, ҳукуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга ошируви бошқа органлар ва муассасаларга ахоли билан алоказаларни ўрнатишга ҳамда жамоат тартибини саклаш тизими самарадорлигини оширишга хизмат килади.

Конунга қандай нормалар киритилмоқда?

Конун лойихасида фуқароларнинг жамоат тартибини саклашда ички ишлар органлари, шунингдек, ҳукуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга ошируви бошқа органлар ва муассасалар билан ҳамкорлик килади. Шунингдек, жамоат тартибини саклашда иштирок этадиган турни жамоат тузилмалари (гурухлари)

Умиджон СУЛАЙМОНОВ,
Олий Мажлис
Конунчилик палатаси
депутати.

тиш тўғрисидаги конун лойихаси ишлаб чикилди.

Конун лойихасига асосан, Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 17-моддаси «Махсус автоматлаштирилган фото ва видео кайд этиши техника воситалари орқали тезкор ва маҳсус хизмат транспорт воситалари ҳамда улар кузатиб келаётган транспорт воситалари томонидан йўл ҳаракати кондадарига мувофик имтиёздан фойдаланган холда содир этилган маъмурий ҳукуқбузарликлар кайд этилган холларда ҳайдовчиларнинг кечиқтириб бўлмайдиган хизмат вазифаларини бажарганиларни тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этилганда охирги зарурат холатида содир этилган деб топилади ва маъмурий ин ушбу Кодексининг 271-моддасига мувофик тутагилади», деган мазмундаги бешинчи кисм билан тўлдирилмоқда.

Мазкур конун лойихасининг кабул килиниши келгусида «Тез ёрдам» машиналари ҳайдовчиларнинг иш самарадорлигини оширади. Асосий масадэ эса бермогра ўз вақтида ёрдам кўрсатилиб, уларни шифохонага етказишгача бўлган ўлим ҳавфининг олди олинади. Тез тиббий ёрдам хизматини кўрсатувчи транспорт воситалари ҳайдовчиларнинг эса асосиси юридик жавобгарлигига барҳам берилади.

Козим ТОЖИЕВ,
Олий Мажлис Конунчилик
палатаси депутати.

тиш тўғрисидаги конун лойихаси ишлаб чикилди. Соғликни саклаш вазирлигига томонидан тақдим этилган маълумотларга кўра, маҳсус автоматаштирилган фото ва видео кайд этиши техника воситалари орқали тез тиббий ёрдам хизмати ҳайдовчилари 2017 йилда 339 та шундай холат тезлиқдан ошириласдан ҳаркетланган бўлса, 2018 йилда 968 та, 2019 йилнинг биринчи чорагида эса 350 тадан ошиб кетган.

Бўйича айрим холатларда жавобгарлитика тортиласканни аниқланди.

Соғликни саклаш вазирлигига томонидан тақдим этилган маълумотларга кўра, маҳсус автоматаштирилган фото ва видео кайд этиши техника воситалари орқали тез тиббий ёрдам хизмати ҳайдовчилари 2017 йилда 16 нафар, 2018 йилда 110 нафар тез тиббий ёрдам ҳайдовчиси жарима тўлаган. 2019 йил 1 марта холатига кўра, 89 та шундай холат билан боғлиқ ҳал

Ечими қандай бўлади?

Шундан келиб чиккан холда парламент Конунчилик палатаси депутатлари конунчиликка ўзартиш киритиш таклифи билан чиқди. Ўнга кўра, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 8 августдаги фармони билан тасдиқланган «Норма ижодкорлиги фаолиятини таомиллаштириш концепцияси»га мувофик, конунчиларнинг тўғридан-тўғри амалиётга кўйланишини таъминлаш максадида конунчиликка кўшимча кири-

Муаммо нимада?

«Тез ёрдам» машиналари ҳайдовчилари маҳсус автоматаштирилган фото ва видео кайд этиши техника воситалари орқали тақдим этилган йўл ҳаракати кондадарни (белгиланган тезлиқни ошириш, светофорнинг тасдиқловчи чироғига бўйсунмасдан ўтиш ва х.к.) бузгандиги

Сенат Раиси Танзила Нарбаева АҚШнинг Ўзбекистондаги элчиси билан учрашди.

Хўжайлида вазифаларниң биронтаси бажарилмаган... (ми?)

«ҲАЛИ ВАҚТ БОР, БЕМАЛОЛ УЛГУРАМИЗ», ДЕГУВЧИ МАСЬУЛЛАРДАН БИРОН ЁРУҒЛИК ЧИҚИШИ ДУШВОР АХИР, АПРЕЛДА БОШЛАНГАН ИШЛАРДА БИРОН СИЛЖИШ БЎЛМАГАНДАН КЕЙИН ЯНА ҚАНДАЙ НАТИЖАНИ КУТИШ МУМКИН?

Ҳудудлар обод бўялти, бунёдкорлик ишлари авжидат, дебонг урамиз. Албатт, ислоҳотлар самарааси бўй кўрсатаётган, фуқаролар ҳаётни фаровонлашаётган жойлар ҳам бор. Аммо «Обод қишлоқ», «Обод маҳалла» дастурларини ниқоб қилиб, ишни ярим йўлда ташлаб кетаётганлар ҳам, афсуски, иўқ эмас.

Чунончи, дастурлар доирасида жорий йилда Қорақалпогистон Республикасидаги 15 та туманиннинг ҳар бирда 3 тадан кишилекда, жами 45 та овул фуқаролар йигинида таъмирилаш, курилиш ва ободонлаштириш ишлари олиб борилиши керак эди. Биргина иччи йўлларнинг курилиши учун 86 млрд. 163 млн. сўм маблағ ажратиш назарда тутилганди. Хўш, жойларда белгиланган вазифалар ижроси кай даражада таъминланмоқда.

3 та қишлоқ обод бўлади

— Туманиннисида Амударё, Водник ва Кулоб овул фуқаролар йигинида «Обод қишлоқ» дастури асосида бунёдкорлик ишлар бошлиган, — дейди Хўжайли туманиннинг хокимилиги иктиносидёт бўлими мутахассиси Дамир Тоғибов. — Даструга мувоғифик курилиши-таъмирлаш ишлари учун жами 27 млн. 311 минг сум йўналтирилиши режалаштирилган эди. Шу кунгача унинг 14 млн. 655 минг сўми сарфланди, 1 минг 749 та ўйжойда курилиш ва таъмирлаш ишлари бошлиланди. Ичимлик суви таъминотини яхшилаш мақсадида 11 км. ичимлик суви

тармоги таъмирдан чиқарилди. Электр таъминотидаги узилишларни бартараф этиши учун 3 км. масофага электр тармоги торттилди. 85 та таяни учунни ва 5 та трансформатор янгиланди. Шунингдек, табиий ва сюютирилган газ билан таъминлаш, автомобиль йўлларини таъмириш, ижтимоий инфраструктуруга объектларни куриши каби масалалар ҳам эътиборда.

Дастурга киритилган, аммо муаммолар ҳануз ечим топмаган

Даркақиқат, Хўжайли туманиннинг «Обод қишлоқ» дастурга киритилган ҳудудлар ўзгаришларга юз тутмокда. Аммо бозида уларнинг сиљишида оқсоқликлар, вазифалар ижросида сусткашликлар кўзга ташлаётгани ҳам айни ҳақиқат. Хусусан, Кулоб овул фуқаролар йигини аҳолиси учун ичимлик суви ҳали-ҳануз катта маъмом. Газ ва электр таъминотидаги камчиликлар ҳам барҳам топмаган. Кўчаларга тунги ёриткичлар ўрнатиш, ҳонадон томорқаси срлари шўрланишининг олдини олиши учун ҳудудда коллекторлар казиши бошлилангану охирига етказилмаган.

— Маҳалламида аҳоли хо-

наёндонарига 1966 йилда электр энергияси, 1974 йилда газ кувури, 1996 йилда эса ичимлик суви кувурлари торттилган, — дейди кулоблик Абдухалик Абдураимов. — Бугунги кунга келиб уларнинг барчаси эскирган. Туман газ бўлими эски кувурлар чириб кетмасин, деб ердан бир қарич юқорига кўтариб кўйди, холос. Масаланинг яқин орада ечим топмасигини билган кўни-кўнишларимизнинг кўччилиги газ насосларидан фойдаланинг япти. Ичимлик суви учун марказий қувуру ўтказишди, аммо бу бизга қулайлик яратмади. Натижада фуқаролар ўзбонишчалик билан катта босимдаги бу кувурдан ҳонадонига сув

олиб кирыти. 63 та симёғочдан 50 тасига тунги ёриткичлар ўрнатилган. Коллектор куриши бошлиниши билан кўчамиз катта трассадан бекилиб қолди. Ҳокимликка мурожаатимиз эса «бажарализ» деган куруқ ваҳда билан қаноатлантирилди. Аммо орадан 2 ой ўтди ҳамки, бирон нарса узғармади.

Ишлар бошлиган, тўғри, лекин тутатилмаган...

Фуқаронинг куйинганича бор экан. Чиндан ҳам, ишлар

Футбол майдончasi орзу бўлиб қолмаса эди...

Кишилек болалари ўйл четларида тўп тенип ёзги таътилини ўтказмоқда. Боиси уларнинг спорт билан шугулланиши учун на бирор майдонча, на маҳсус жой ажратилган. Лойихага киритилган замонавий футбол майдончasi бу болажонлар учун орзудигича қолмаса эди. Майший хизмат кўрсатиш шоҳбахарлипо тикучвиллик цехи биноларни учун шу кунгача биронга гишт кўйилмаганини қандай изоҳлаш мумкин?

Бу эътиборсизликлардан маҳалла фаоллари ҳам бенасиб колишияпти. Мана, иккӣ ойдирки, «Кулоб» фуқаролар йигини фаоллари иморат шиферини янгилаш учун оворао сарсон.

Ёзинг учинчи ойи ҳам эшик көклити. Ҳадемай, ёғингарчилик мавсуми бошлидан. «Ҳали вакт бор, бемалол улгураниз», дегувчи масъуллардан эса бирон ёруғлик чиқиши душвор. Ахир, апрелда бошлиган ишларда бирон силжини бўлмагандан кейин улардан яна қандай натижани кутиши мумкин? Ваҳоланки, аксарият вазифаларни бажариши муддатлари аллакачон ўтиб кетган, йил охирига тутатилиши керак бўлган катта ҳажмдаги юмушларга эса ҳали киришилмаган.

Наҳотки, шундай бефарку локайд бўлиш мумкин бўлса? Тўғри, мутасаддиларнинг вазифалари ҳам кўп. Уларнинг ижросини бирдек таъминлаш, мониторинг килиб бориши иложисиздир. Вакт ва маблағ масаласида мутасаддилар бордир. Аммо бу ишларни ярим йўлда ташлаб кўйиш, зиммадаги вазифалар ижросини, аҳолини кийнаётган муаммолар ечимини кечкитиришга асос бўлмайди.

ФОТОТАНҚИД

Чиқиндилар «ИШГОЛ» қилган ҳудуд

Мевали ва манзарали дарахтлар тартиб билан экилган, анвойи гуллар райхонларнинг ифори димоққа ўрайтган кўчалардан ўтганди. Аммо одамларнинг бефарқигиги, «мен сендан камми?» қабилида иш тутиши оқибатиди ҳудудларда бунёд бўлаётган «чиқиндил кўчаларни» кўрганда ҳафсаланғиз тир бўлиши тайин. Қўёш тигида анкиган бадбўй ҳид эса турли касалликларни келтириб чиқаради.

хонага айланган. «Нукус — Тахиатош» катта гузари бўйинда савлат тўкиб турган бу манзара ўтган-кеттаганинг тавбини-да хира кильмоқда. Катта йўлгача 3-4 метр масофа қолган. Бу кетишида

бир-икки кунда чиқиндилар катта ўйлни ҳам «ишиғол» килиди.

Холат бўйича маҳалла фаолларидан изоҳ сўраганимизда, бир ойдан бўён «Амударё» ва «Жийдели-байсин» маҳалласига хизмат кўрсатувчи маҳсус автомашиналар келмаётганини айтишиди. Килинган мурожаатларга эса «Хозирча бизда автотранспортлар етишмайти» деган жавоб берилган. Ваҳоланки,

аҳоли чиқиндиларнинг ўз вактида олиб кетилиши учун олдиндан тўловни амалга оширган. Биз бу холатга мутасадди ташкилотлардан изоҳ кутиб коламиз.

Сахифани «Mahalla» мухбири Омирбай ЕСБЕРГЕНОВ тайёрлади.

Нукус шаҳридаги «Амударё» маҳалласи ҳудуди ҳам ялангликдаги чиқинди-

Андижонда электромобиллар ишлаб чиқарилади.

Ногиронлиги бор одам нокулай шароитда...(ми?)

БИНОСИ БҮЛМАГАН ТАШКИЛОТ ЁРДАМГА МУХТОЖЛАРГА ҚАНДАЙ КҮМАК БЕРАДИ?

Мамлакатимизда ижтимоий ҳимоя давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Унга кўра, кам таъминланган, ногиронлиги бор шахслар, умуман, аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтоҷ қатламига эътибор кўрса-тиш, уларни кўллаб-кувватлаш борасида тизимли ишлар йўлга кўйилган. Маҳаллаларда кўмакка муҳтоҷ аҳоли вакилларининг муаммоларини ўрганиш, уларни қўйнаётган масалаларга ечим тошип борасида дастурлар ишлаб чиқилган. Хўш, мазкур дастурларда белгиланган вазифалар қай даражада амалга оширилмоқда? Ижтимоий ҳимояга муҳтоҷ аҳоли қатламига, хусусан, ногиронларга етарлича эътибор қаратиляпти? Умуман олганда, ногиронлиги бор шахсларни айни пайтда нималар ўйлантирияпти?

«Ҳатто, ўз биномиз йўқ»

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевинг 2017 йил 1 декабрдаги «Ногиронлиги бор шахсларни давлат томонидан кўллаб-кувватлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ти фармони соҳанин тартибга солища мухим дастурларни бўлди. Хусусан, фармонда ногиронлик белгиси бўйича камситишга йўл кўймаслик, ногиронлиги бўлган шахсларнинг хукуклари, эркинликлари ва конуний манфаатларни рўбба чиқарнишга тене шароитларни ва уларни бузганлик учун жавобгарликнинг мукарарларини таъминлаш, ногиронлиги бўлган шахслар хукукларни таъминлансан соҳасидаги умумътироф этилган халқаро норма ва стандартларни миллий ко-

нунчиликка имплементация килиш, тиббий-ижтимоий ёрдам кўрсатиш даражаси ва сифатни ошириш, ногиронлиги бўлган шахсларнинг онлиси, жамият ва давлат билан ўзаро алосанин мустахкамлаш, уларнинг қулий муктида бўлиши, шахар йўловчи транспортни, ижтимоий ба бошка инфраструктура объектларидан эркин фойдаланиши учун зарур шароитлар яратиш каби мухим вазифалар белгилаб берилган.

Мазкур фармон эълон килингандан бўён ўтган вакт оралиғида ушбу вазифалар қай даражада амалга оширилди?

— Салкам бир ярим йилдан бўён ойлик маосисиз ишлаб келдимиз, — дейди **Ўзбекистон ногиронлар ассоциацияси раиси Ойбек Исоков**. — Шу вакт оралиғига давлат томонидан тўланаётган нафака тузи эвазига кун кечирамиз. Мана шу бир ярим йил давомида фармонда

белгиланганидек, ногиронлиги бор шахсларнинг ҳақ-хукуклари тўғрисидаги қонун лойиҳасини ишлаб чиқдик. Бундан ташкари, жамоатчилик назорати асосида Тошкент шахридан ногиронларга ордер берадиган, уларни тиббий кўриқдан ўтказадиган 12 та бинонинг ҳолатини ўргандик. Бу шарларни ўз маблагларимиз эвазига амалга оширидик. Қонунчиликка кўра, нодавлат нотижасорат ташкилотларига давлат бюджетидан маълум миқдорда маблағ ахсратилин, деган жойи бор. Мамлакатимизда давлат томонидан маблағ билан таъминланадиган бу каби ташкилотлар сони ўн битта бўлиб, афсуски, улар орасида ногиронлар жисамияти ўйк.

Мисол учун, нодавлат нотижасорат ташкилотлари милий ассоциацияси ҳаражатлари учун давлат бюджетидан йишига 200 миллион сўм, ойлик маошлар учун esa 250 миллион сўм маблағ олади. Ваҳҳанки, ушбу ташкилотда бор-йўғи етти киши фаолияти юритади. Ёки бўлмас, Ўзбекистон ўшлар имтифоҳини олайлик. Улар ҳар йили давлат бюджетидан ёхуда котта миқдорда моддий ёрдам олади.

Аслини олганда, давлат томонидан энг аввало, ҳақиқатан ҳам, ижтимоий-иктиносиди, моддий-матнавий ёрдамга муҳтоҷлар, янни билан ташкилотлар, биринчилардан бўлиб моддий ёрдам олиши керак. Чунки бутун дунёда шундай. Афсуски, бизде ногиронлар, кар-соқоллар, кўзи ожизлар ташкилотларига давлат томонидан ёх ҳандай маддий ёрдам берилмайди.

Ачинчалиси шундаки, шу ўтгандан бери ташкилотимизнинг биноси ўйк. Саховатпеша инсонларнинг кўмаки билан айни пайтда Шароф Рашидовнинг ўй-музейидан бир хона олиб, ўша ерда фаолият юритиб келмоқдамиз.

Ўтган йили октябрь ойида халқаро конференция ўтказдик. Афсуски, 12 та давлат вакиллари иштирок этилган ушбу анжуманини ўтказишда ҳар қанча мурожаат қўзганимизга қарамай, мутасаддилар томонидан кўмак кўрсатилмади. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ёрдами

бинолар, кўпприклар, йўллар ногиронлар учун мослаштирилиши белгиланган. Лекин ундан ётас. Мисол учун ногиронлиги бор шахслар давлат томонидан нафака олини учуру ҳар йили тиббий текширувдан ўтиши шарт. Бу эса мантиқисиз ҳолат. Тасаввур қилинг, кўлтиктабек ёки аравачабада ўрган одам кимлар учундир ҳақиқатан ҳам, ногирон эканини исботлаши қуяғили эмасми? Ахир, уларнинг ҳолати жисмоний имкониятилари чегараланганидан далолат беради-ку?! Буниси ҳам майли, тиббий текширувдан ўтказадиган вазифалар билан қандай ўйгулашиб? Ногиронларни қўйнаётган масалаларни қандай ўрганади?

Яна бир гап, ташкилот молиявий жисадатдан ўзини таъминлаши кераклиги боис иши фаолиятининг асосий қисми жисамиятга ҳомий қидириш, пул тушириши билан ўтади. Бунақада ташкилот олдига ўйганин вазифалар билан қандай ўйгулашиб? Ногиронларни қўйнаётган масалаларни қандай ўрганади?

Шу ўринда савол тугилади: ёрдам истаб ногиронлар жамиятига келган фуқаро бу ёрдаги ҳолатни кўриб қандай фикрка боради? Ногиронлиги бор шахсларнинг хукукларни химоя киларадиган ташкилотнинг ўзи ҳимоя, кўмакка муҳтоҷ бўлса, ногиронлар дардини кимга айтади?

Ногиронларга курилган, аммо...

— Давлатимиз раҳбарининг кўрсатмасига биноан, Сергели туманинда ногиронлиги бор шахсларга атаб, 60 та ўй-жой қурилди. — дейди **Ўзбекистон ногиронлар ассоциацияси раиси ўрнибосари Фарҳод Абдурахмонов**. — Шу ўйлар жамоатчилик назорати ёрдамида мониторинг қидик. Урганишилар шуну кўрсатдик, мазкур уйлар ҳеч қанақасига ногиронлар таъмнига мавжуд вазият бу каби тадбирларни факаттинга бир кун эмас, балки йил давомида ўтказиб бориш лозимлигини кўрсатмади.

Бундан ташкари, маҳалла фуқаролар йигинларида, оммавий ахборот воситарада ушбу йўналишида тарғибот тадбирларини ўтказиб бориш лозим. Зоро, факатгина мутасадди ташкилотлар эмас, барчамиз ногиронлиги бор кишиларга ёрдам кўлини чўзиша нафакат мажбурият, балки инсоний бурч сифатида қарашимиз шарт. Чунки ўзбек халқи азалдан бағрикенг, меҳридарёлиги билан шуҳрат козонган.

Гуломжон МИРАХМЕДОВ,
журналист

ДАРВОҚЕ...

Ҳукумат «Ногиронлиги бўлган шахслар ҳуқуқлари тўғрисида»ги қонун лойиҳасини маъқуллади

Жорий йил 29 июль куни Ўзбекистон ҳукумати «Ногиронлиги бўлган шахслар ҳуқуклари тўғрисида»ги қонун лойиҳасини парламентга киритиш учун маъқуллади.

Мазкур ҳужжат ногиронлик муаммоларининг счиминга бағишланган ва биринчи кабус килинадиган Қонун лойиҳаси бўлиб, у ўзининг максад-моҳияти билан жаҳон андоzlарига, хусусан, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти (БМТ)нинг «Ногиронлар ҳуқуклари тўғрисида»ги Конвенция тартиб-кандаларига тўла мос келади.

Қонун лойиҳасини ишлаб чиқишида 20 га якни вазирлик, идоралар, жамоат ташкилотлари, хусусан, республика ногиронлар жамияти, кўзи ожизлар, карлар жамиятлари, ногиронлар жамиятлари ассоциацияси вакиллари маъсутият билан иштирок этишиди.

Ногиронлик белгилари бўйича фуқароларни камситишга йўл кўймаслик ногиронлиги бўлган шахсларнинг ғурурлари ва шахсий эркинликларини хурмат килиш, ҳуқук ва озодликларини таъминлашда уларнинг жамиятимизнинг бошқа азъолари катори тенг ҳуқуқка эта эканликларини таъминлаш, ногиронлиги бўлган болаларнинг аста-секинлик билан ривожланаётган имкониятларини, уларнинг шахсий хусусиятларини хурмат килиш, атроф-муҳитда эркин характерларни олишлари, ўкиш, касб эгалашларни, меҳнат килишлари, спорт ва маданият тадбирларда фоал иштирок этишлари, мавжуд имкониятлардан тўлаконли фойдалана олишлари, жамият хаётида эркин ва тўлаконли иштирок этишларини таъминлаш масалалари мазкур Қонун лойиҳасининг асосий максадлари бўлди.

Кўқонда хунарманалар учун 70 дан ортиқ махсус савдо расталари ташкил этилди.

Мутахассис экспорт билан шуғулланынми ёки мажлисма-мажлис юрсинми?

ХАР БИР МАСЬУЛ ИСЛОХОТНИ, АВВАЛО, ЎЗИДАН БОШЛАМОГИ КЕРАК, НАЗАРИМИЗДА.
ШУНДАГИНА ХАР КИМ ЎЗ ВАЗИФАСИНИ БАЖАРАДИ, РЕЖАЛАР ЭСА ҚОФОЗДА ҚОЛИШ УЧУН ЭМАС,
АМАЛДА САМАРА БЕРИШИ УЧУН ТУЗИЛАДИ

Хозир айни пишиклил палласи. Хонадонда бирон тадбир күлмән сәнгиз, дастурхонни сархил ёз нөз-немъатлари түлдүрди. Саҳоваттына заминимизда етиштирилган мева-сабзавоттарнан жаңын бозорида харидорлар бүлишиңнеген боиси ҳам аслида унинг баракалы сершиялдигенд бүлсекерак. Хүш, жорий йилдин ортда қолған даврида қанча маҳсулот экспорт килинди? Соҳа ривожи йилдидан қандай ташаббуслар илгари суримокда? Экспорт жараёни қандай муаммолар күзга ташланыпти?

Экспорт режаси нега бажарилмади?

Инвестициялар ва ташкив савдо вазирлуги матбуот хизмати берган маълумотларга кўра, республиканинг жами экспорт жами жорий йилдиннинг январь-апрель ойларида 5,2 млрд. АКШ долларини ташкил килган. Бу ўтган йилга ийсандан 14,3 фоизга кўп демакадир. Тўрт ойлик якунлар бўйича белгиланган экспорт прогнози 117,0 фоизда тасминланди.

Афсуски, экспорт бўйича белгиланган топшириларнинг барчаси ҳам рисоладагидек амалга оширилмаган. Чунончи, «Ўзжонмасхузот» АЖ топширикни 70,2 фоизга бажарган. Бунинг сабаби ўрганилганда, жорий йилдинг февраль-март ойларида Тоҷикистон ва Афғонистон бозорларида бўйдой нарихи тушби кетгани, натижада Тоҷикистон олдиндан бериладиган тўловни кечкитиргани аниқланган.

Мева-сабзавот маҳсулотлари бўйича тасдиқланган режа эса 132,4 фоизга бажарилди. Бирок Андижон, Бухоро ва Тошкент вилоятлари белгиланган вазифаларни тўлиқ бажармаган. Хўш, нима учун бу вилоятлар режанинга бажаришда ортда колди? Ахир

уларнинг ҳар бирда бунинг учун имконият етарили. Ёки хали-хануз ишбайлармонларни кийнаётган муаммолар мавжудми?

Режа қўйилганми, бажарасан!

Ўзбекистон мева-сабзавот маҳсулотларни экспорт килувчилар уюшмаси аъзолари билан сұхбатлашганинда вазият анчайткан ойдинашди:

— Тадбиркорликнинг хам ўз пасту баланди бор, — дейди уюшма аъзоларидан бири. — Экспорт билан шуғулланни эса 2-3 баробар маъсулдигат деганидир. Экспортнинг нима эканини билмайдиган «казо-казолар» юкоридан келиб ақл ўргатди. Агар уларнинг айтганини кильмасанги, хокимият оркали гапини ўтказади. Ваҳоланки, кредит олиб иш бошлан, кора кўз ишчиларга ойлик бериси, харидор топиб, маҳсулотни бозорга олиб чибики сотиш осон эмас. Бозор ҳам сизнинг маҳсулотинизга караб колмаган, у ерда рақобат бор. Ўз ўринингизни топганингизча неча марта йикилиб, неча марта туринингиз керак. Кредит олишининг эса ўзи бир машмаша. Банкдан кредит сўрасантиз, 30 хил талаб кўяди. Уларни тайёрлашга 3 ой вакт кетади. 125 фоиз гаровни кеарден оламиш, ахир.

Ишбайларон бу масалалар билан ўралшиб ўргунича пишиклил пайти ҳам ўтиб бўлади. Ҳокимликларда эса экспорт билан шуғулланувчи мутахассисларга худди ўз ходимларидек муносабатда бўлишиади. Мутахассис экспорт билан шуғулланынми ёки мажлисма-мажлис юрсинми? Уларни хали у ёкка, хали бу ёкка тортгайтан мутасаддилардан ёрдам сўрасантиз масалани юкори ташкилотлар ҳал килиди, деган мужжум жавобни беради. Режа бажарилмаса, таёк яна экспорт билан шуғулланувчи

ходим бошида синади.

Фикримни мисол билан давом эттирасам. Бутун мош маҳсулоти дунёнинг 50 дан зиёд мамлакатида етиштирилиб, экспорт килинади. Жаҳон бозорида энг катта импорт килувчи давлатлар Ҳиндистон ва Хитой. Бу давлатлар бозорида эса бутун биз етиштирган мош нархи мос келмайди. Чунки Лотин Америкаси ва Африка давлатлари жуда арzon ва яхши сифатдаги маҳсулотни етказиб бермоқда. Афсуски, буни ҳокимликдаги маъсуллар тушунмайди. Уларга режа қўйилгани, тамом, қандай бўлмасин бажарилиши керак. Вазият, бозордаги ҳолат билан кизишишади. Натижада яна тадбиркор, экспорт килувчи азоти чекади.

Хўш, тадбиркорни кийнаётган бу каби масалалар билан ким кизиқади? Қачонгча юкорига яхши кўриниш учун куйкатлам бошида таёк синаверади? Умуман, бутун жаҳон бозоридаги вазият таҳлил килинганини? Бу йилги мева-сабзавот экспортидаги ахвол қандай?

Жаҳон бозори талаби қандай?

— Жорий йилдин биринчи ярим йиллигига жасами 780 минг тонна мева-сабзавот маҳсулотлари экспорт килинди, — дейди Қишилкот хўжалиги вазирлиги Боғдорчилик ва узумчилик бошкармаси бошлиги Фаҳридин Қирғизбоеев. — Ташкил бозорга чиқарилган кўритилган мева-лар эса 10 минг 268 тоннани ташкил этиди. Бугунги кунда дунё бозорида айнан қандай мева маҳсулотларига талаб кучайиб бораётгани барчага кизиқ. Ушбу талабни ўрзанини бозорида сарчидан агар соҳасида бир қатор ишлар амалга оширилмоқда.

Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, бундан бўён

уре мева болгар эмас. Балки данак мева болгарни кўтайдирни алоҳиди эътибор қаратиш лозим. Айни пайтда дунё бозорида асосий талаб гилос, шафтоли, ўрик, олхўри, курмо, лимон каби боғдорчилик маҳсулотларига бўлмоқда. 2019 йил 1 июль ҳолатига кўра, гилос 17 минг тонна, шафтоли 8,3 минг тонна, ўрик 50 минг тонна, олхўри 15 минг тонна экспорт килинди.

Лимон ва анор брендлари нега яратилмоқда?

Қишилкот хўжалиги вазирлиги маълумотларига кўра, мамлакатимизда анор ва лимон маҳсулотларини кўпайтириши, экспорт кажмларини ошириш, кола-

верса, анор ва лимон брендларини яратиш учун «Лимон етиштириувчилар» уюшмаси ва «Анор етиштириувчилар» уюшмаси ташкил этилди. Жаҳон бозорида ушбу мева-ларга талаф ошиб бормоқда. Шунинг учун жорий йилдин ўзида 2 минг гектарга ортик майдонда анонзорлар ташкил этилди.

Бундан ташкири, иссиқхоналарда мандарин ва апельсин уюшмаси килинади. Қандай кўпайтириши алоҳида этибор каратилган. Ушбу соҳада Боғдорчилик ва иссиқхона хўжалигини ривожлантириши агентлиги тизимидағи Академик Махмуд Мирзасевномидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий тадқикот институти селекционер олимлари ва илмий ходимлари томонидан 2000-2019 йиллар давомида 25 дан ортик уюшмаси килинди. Бу йилги мева-сабзавот экспортидаги ахвол қандай?

ТАДБИРКОРГА ТАВСИЯ

МАҲСУЛОТ ЭКСПОРТДА ЭНГ МУҲИМИ...

Экспорт — бу согни максадида чет ўзга товар ва хизматларни олиб чиқишидир. Тадбиркор ўз маҳсулотини экспорт килишига киришар экан, аввало, ишни тўғри ташкил килиши лозим. Бунинг учун жорий йилдагиларга максадга мувоғи:

1-қадам: маҳсулотинизни реклама килинг. Харидор маҳсулотингиз хакида маълумотга эга бўлмай турб унн сотиги олмайди. Маҳсулотинизни афзал томонларини якъол кўрсатиб берувчи кадоқ (товар белгиси) ишлаб чининг. Кўшиш мамлакатлар бозорини, хориқ тажрибасини ўрганинг.

2-қадам: харидор билан самарали мудлокот килишини ўрганинг. Харидор маҳсулотингизга кизика бошласа, маҳсулот, нархлар, корхонангиз ва маҳсулотинизга тегиши хўжжатларни унга таҳдим килинг. Маҳсулотни олиб чинши шартлари ва муддати, тўлов шартлари бўйича келишувнинг мукобил вариантини танланг.

3-қадам: экспорт шартномасини имзолаш. Харидор маҳсулотинизни сотиги олиши розилик билдира, албатта, экспорт шартномасини тузинг. Бунинг учун тижкорат банкнда хориқий валютада хисоб раками очиши учун ариза топширишини утманти.

4-қадам: шартноманинга электрон портала рўйхатга кўйин.

5-қадам: экспорт килиништаги маҳсулотни сертификатлаштиринг.

6-қадам: транспортда ташиш (логистика), яни маҳсулотни етказиб бериш. Маҳсулотинизни жўнатиш учун харидор билан келишилган холда транспортинг автотранспорт, темир йўл ёки авиатранспорт (самолёт) турларидан фойдаланишининг мумкин.

7-қадам: маҳсулотни юклаш. Маҳсулотни оптималь равишда юклаш учун транспорт ҳажми ва ўлчамларни ўрганинг чиқиши лозим. Маҳсулотни ўз вактида ва тўғри юклаш жуда муҳим.

8-қадам: маҳсулотни жўнатишни ва шартноманинга ваколатни банкда хисобдан чиқарин. Юк ташиш учун юк хати олингач, белгиланган нуткагача юкни етказиб бериси учун маҳсулотга иловга хўжжатларининг асли ёки нусхасини транспорт компаниясига топшириш керак.

Садоқат МАҲСУМОВА
«Mahalla»

Болалар ҳуқуқларини бузган 7 мингдан ортиқ мансабдор шахс жавобгарликка тортилди.

Нобанк кредит ташкилотлари хизмати талабга жавоб берадими?

2019 ЙИЛ 1 АВГУСТДАН МИКРОҚАРЗНИНГ ЭНГ КЎП МИҚДОРИ 50 МЛН. СўМГАЧА, МИКРОКРЕДИТ — 300 МЛН. СўМГАЧА ВА МИКРОЛИЗИНГ — 600 МЛН. СўМГАЧА ОШИРИЛДИ

Бугун машина, уй, майший техника воситаларини харид қилиш учун ойлаб ёки йиллаб пул жамғариш шарт эмас. Керакли хужжатларни тўплаб банк, савдо маркази ёки нобанк ташкилотга мурожаат қилисангиз бас. Икки томон зиммасига тегиши масбутиялар юқнадио, иш битади-қолади. Машинаю уйдан фойдаланиб, музлаткич ва кондиционер хизматидан мамнун бўлиб керакли суммани бўлиб-бўлиб тўлайвекрасиз.

Маълумки, ахоли ва тадбиркорлик субъектларининг микромилий хизматларга эхтиёжи кундан-кунга ортиб бормокда. Уларни қондириш ундан эса кредит ташкилотларининг салоҳияти замон талабига жавоб бериши зарур. Бунинг учун, аввало, масофадан турбиф хизмат кўрсатиш имкониятларини жойри этиши лозим. Кўрсатилетган хизматлар доирасини кенгайтириши, ахолиди хаддан ташкари қарз юки шаклланисининг олдини олиш, уларнинг молиявий саводхонлигини ошириш ва мазкур истеммолчиларнинг хукуқларини химоя килишга ўтибор қаратиш жоиз.

Давлатиз рахбарининг 2019 йил 23 июлдаги «Микромилий хизматлар оммабонлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисидаги» корори айни шу жиҳатларни назарда тутгани билан ҳам аҳамиятлидир. Ҳўш, энди йўналишда қандай ўзгаришлар рўй беради? Корорда кимларга кулалийк, кимларга мажбуриятлар юқлатилган? Оддий одамларга бундан бирон наф борми?

Кредит бериш босқичлари камаяди... (ми?)

— Бугун мамлакатимиз ялтичи маҳсулоти таркибида кичик бизнеснинг узуси қаршиб 60 фоизни ташкил қўлади, — дейди Олий Мажлиси Конуниччилик палатаси депутати Абдуғани Умиров. — Кўпгина вилоятларда экспортининг 70-90 фоизи айнан кичик бизнес хиссасига тўреи келади. Аммо ҳали-хануз йўналишда муаммолар етарлича. Ҳусусан, лойхаларни амала ошириш учун банклар томонидан кредит маблагларни ажратиш жараёнларида бў-

лацган бироркратик тўсиклар, сансалорлик ҳолатлари тўлиқ барҳам томмаган. Ҳозирги амалиётда кредит олини истагидаги тадбиркорнинг мурожаати 3 босқичда, яъни туман – вилоят – республика даражасида кўришади. Натижада жарасен айрим ҳолларда ойлаб чўзилиб кетини ҳолатлари кузатилмоқда. Шу боис банкларда кредит ажратиш масалаларини бир ва икки погонага ўтказиш, 70-100 нафар ходим ишлайдиган филиаллар ўрнига 10-15 нафар шитатдан иборат ихчам банк хизматлари марказларини кўпайтириши лозимлиги кун тартибига чиқди.

Бундан ташкари, тадбиркорликни ривожлантирища банклар томонидан ажратиладиган кредит фоиз ставкаларининг юкорилиги ҳам ўз тасдиқини кўрсатмоқда. Президент корори соҳада ҳали-хануз сакланиб қолаётган тўсикларни бартараф этиши, ҳусусан, тадбиркорларнинг кредит маблағларига бўлган эхтиёжларни қоплашга кўшимча имконият яратади. Хужжат билан 2019 йил 1 августдан бошлаб микрокредитнинг энг кўп миқдори 50 млн. сўмгача, микрокредит — 300 млн. сўмгача ва микролизинг — 600 млн. сўмгача оширилди. Шу пайт-

ланган кўчар мол-мулкни гаровга олиб, қиска муддатли кредитлар ажратили билан шугулашувчи юридик шахс ҳисобланади. Бугунги кунда республикамизда 48 та микрокредит ташкилоти ва 56 та ломбард фоалият юритмоқда.

Ломбардларни лицензиялаш муддати кискарди

— Карорга мувофиқ, 2020 йил 1 январгача «Молиявий оммабонликини оширишининг миллий стратегиясини тасдиқлаши тўғрисидаги» Хукуматкорорга лойихаси шилаб чиқказади, — дейди Адлия вазирлиги бошқарма бошлиги Фуркат Тохисев. — Шунингдек, 2019 йил 1 августдан микроқарзнинг энг кўп миқдори 50 млн. сўмгача, микрокредит — 300 млн. сўмгача ва микролизинг — 600 млн. сўмгача оширилди. Шу пайт-

гача микроқарзнинг миқдори энг кам ойлик иши ҳақининг юз бараваридан, микрокредит эса энг кам ойлик иши ҳақининг минг бараваридан ошиши мумкин эмасди. Микрокредит ташкилотлари ва ломбардлар фоалиятини лицензиялаш тўғрисидаги ариза 15 иш кунида кўриб чиқилиши белгиланди, аввал бу муддатдан 30 кундан иборат ёди.

Эндилиқда микрокредит ташкилотлари барча ишончи кредитларни улар шакллантирган устав фондига фоиз нисбатини мустакил белгилайди. Карорга мувофиқ, жисмоний шахсларга хорижий валотада кредит (карз) бериши ва мажбуриятларни хорижий валотада хисобга олиш, нобанк кредит ташкилотлар томонидан қиска муддатли микромилий хизматлар таъминотига кўчмас тураржой мулкни гаров сифатида кабул килиш тақиқланди. Аввалги

кредитлар бўйича қарздорлик бўлганида жисмоний шахсларга янги микромилий хизматлар кўрсатилмайди.

Қонун лойихасида қандай янгиликлар назарда тутилади?

Марказий банк матбуот хизмати маълумотни кўра, айни пайтда микромилий хизматлар бозорини кенгайтириши, унинг иштироқчилари фаолиятини тартибга содувчи конуниччилик хужжатларини такомиллаштириши максадидга «Нобанк кредит ташкилотлари тўғрисидаги» қонун лойихасини ишлаб чиқшига киришилган.

Унда қонун хужжатларини халкаро андозаларга мувофиқлаштириш юзасидан микромилий хизматлар кўрсатилишинг илғор амалиётларини кўллаш, шу жумладан, хориж тажрибаси асосида кўрсатилётган хизматлар доирасини кенгайтириш мазкур хизматлар истеммолчилари нинг хукукларини химоя килиш нормаларини такомиллаштириш кўзда тутилмоқда. Қонун лойихасини тайёрлашда соҳага ихтиослашган халкаро молия институтлари ва хорижий молия ташкилотлари эксперлари тавсияларидан фойдаланилади.

Сирасини айтганда, янги корор йўналишдаги мавжуд камчиликларни бартараф этиш, хизмат сифатини ошириш ва тизимдан соглom ракобат мухитини шакллантиришга хизмат килади.

Садоқат МАХСУМОВА
«Mahalla»

МЕНДА САВОЛ БОР...

Ломбардга берилган буюм йўқолса...

— Куз бошланганини қадар уйимизда қурилини қўймоқчи эдик. Шунинг учун ломбардга тақинчоқларини қўймоқчи эдим. Айтинг-чи, гаровга ёки саклашга қўйилган заргарлик буюмларидан фойдаланиш майдими? Агар заргарлик буюмлари ўйқолса, зарар ким томонидан қопланади?

Озода ЯХШИЕВА,
Самарқанд вилояти.

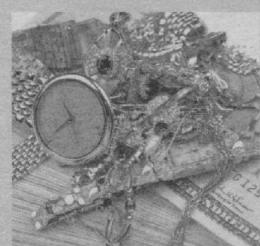
Умода УЛУҒХЎЖАЕВА,
Марказий банк бошқарма бошлиғи ўринбосари:

— Ломбард гаровга ёки сакловга қўйилган ашёлардан фойдаланишга ва уларни

тасарруф этишига ҳакли эмас. Ломбард гаровга қабул килинган ашёларни гаровга қабул килиш пайтида шунга ўхшаш ва шундай сифатли ашёларнинг нархларига мос баҳодаги тўлиқ суммасида ўз хисобидан гаровга кўювчи фойдасига сугурталаши қонун хужжатлари билан белгиланган.

Гаровга ёки саклаш учун топширилган мол-мулк йўкотилганда, агар йўкотиш енгиди бўлмас куч оқибатида юз берганлигини исботлай олмаса, ломбард гаров паттаси ёки саклаш паттасида кўрсатилган нарх бўйича унинг кийматини мол-мулк эгасига кайтарishi шарт.

Гаровга ёки саклаш учун топширилган мол-мулкка

зарар етказилган ҳолда, агар етказилган зарар енгиди бўлмас куч оқибатида юз берганлигини исботлай олмаса, ломбард мол-мулк эгасига, томонлар келишувига кўра, мулкий зарабни гаров паттаси ёки саклаш паттасида кўрсатилган мол-мулк нариҳидан ошмаган кийматда тўлаши шарт.

Кооператив уй эгалари маҳалладаги қурилишлардан норози

ЁХУД ФАРГОНАЛИКЛАРНИ ҚИЙАЁТГАН МУАММОЛАРГА КИМ ЕЧИМ ТОПАДИ?

Таҳриртимизга Фарғона шаҳар Мирзо Улубек номидаги маҳалла фуқаролар йигинининг ёш авлод кўчаси бўйда умргу заронлик қилаётган Тоҳиржон Ибрагимов қўнироқ килди. Унинг айтишича, истиқомат қилаётган ҳовлиси этагининг шундок олдига тўрт қаватли тураржий биноси қурилаётган экан.

— Ўзабаб кўринг, тўрт қаватли тураржий ахоли хонадонидан нари борса, иккى метр оралиқда қурилаётгани қайси мантиқа тўғेर келади, — дейди фигони фалал бўйлан Тоҳиржон Ибрагимов. — Икки ийлдан бўён шу масалада амалий ёрдам бериниларни сўраб турли идоралар эшигини қўқамиз. Бирор «сен нима дейсан, нима қилишимиз керак» демайди. Дардингни айтсанг, «яхши, этага жойига бориб ҳаз қиласиз» дейишади. Бу масала юзасидан шаҳар ва вилоят ҳокимилигига, шаҳар кенгашни депутати, ҳатто, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ҳалқ қабулхонасига мурожаат қилидик. Ўтган йили Республика жамоатчилик назорати гуруҳи қуриларни билан бўлган юзма-юз мулоқотда ҳам бу масала кўтирилди. Аммо амалий ишга келгандага ҳеч ким, ҳеч нарса билмайди...

Маҳалла фуқаролар йигинидаги шаҳарсозлик борасида амалга оширилаётган бунёдкорлик, ободончилар ишларидан кўзланган асосий маҳалла, ахоли фаронвлигини ошириш, турмуш шароитларини яхшилаш. Бир

караганда ҳаммаси рисоладаги-дек. Аммо ҳудуддаги ёш авлод кўчаси ҳусусий ҳовли жой эгалари, Ахмад Яссавий кўчасида жойлашган 39-А ва 41-А кўп қаватли уй-жой эгалари каршиларида қурилаётган тўрт қаватли бино қурилишидан норози бўлишмокда.

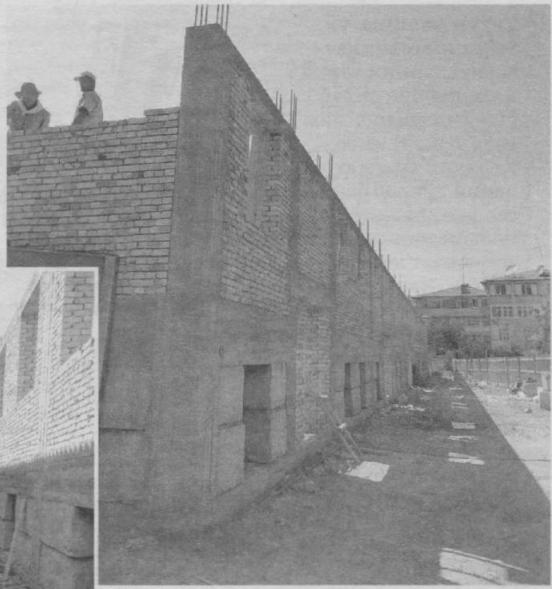
Нега, нима учун?

Айни ҳолат билан танишиш мақсадида қурилиш ишлари олиб борилаётган ҳудудда бўлдик. Шаҳар ҳокимининг 2017 йил 25 сентябрдаги 1314-сонли карорига асосан, «Фарғона Умид юлдиз» МЧЖга берилган беш йўлак(подъезд)дан иборат тўрт қаватли уй қурилиши жадаллик билан олиб борилемокда. Эътиборли жихати, атрофи темир тўсиклар билан ўраб олинган қурилиш майдонида олиб борилаётган ишлар ҳакида бирор-бир маълумот йўқ. Ҳолбуки, ҳар қандай янги иншоот қачон ва ким томонидан қурилаётгани, бошланган ва якуплаш санаси, буюртмачи, пудратчилари ҳакидаги маълумотлар ахоли гавжум ҳудудларга кўзга кўринарли клип жойлаштирилиши зарур. Бу ерда эса...

«Бинойидек уйимизда муаммолар кўп»

— Таъки томондан рисоладаги-дек кўринган ўйларимизда муаммолар кўп, — дейди «Жилвакор водий» ҳусусий уй-жой мулкодорлари ширкатлари уюшмаси раиси Рустамжон Умаров. — Асосий масала ҳудудда болалар учун ўйин майдони, кенгайтиради. Ачинарлиси, соҳза мутасаддилари ҳудуд ахолисини бу борадаги ишлардан хабардор қилиган ўйк. Натижада турли гап-сўзлар, тушиунчивиликлар келиб қишлоқда.

автомобиллар сақлаш жойи ўйк. Устига-устак сув, табиш газ, электр таъминоти, ўйл ва ўйлаклардаги носозликлар ахолининг ҳақи эътирозларига сабаб бўлмоқда. Чунки ўтган асринг 70-йилларида қурилган инфратузилма тармоқлари таъмиришга муҳтож. Йиға кўп қаватли уй-жой қурилиши эса мавжуд муаммолар кўламини

аниклик қиритиши. Аммо бу юзма-юз мулоқот турли баҳоналар билан пайсалга солинмоқда. Мавжуд муаммоларга қонуний очим тополмаган ахоли юкори идораларга арз қурилишга мажбур бўлмоқда.

— Мен, Ҳалқ қабулхонасига киришим керак, сиз бир мутахассис билан жойига бориб келасиз.

Курувчилар қаерга кетди?

Айтилган тартибида уй-жой қурилиш майдонида бўлдик. Аммо бу ерда хеч кимни учратади олмайдик. Куни кечга енг шимариб гишт тераётган курувчилар сувга тушган тошдек гойиб бўлишибди. Мутахассис ҳам ахоли хонадон деворига жуда якин қурилаётган биноларни кўриб ҳайратини яшира олмади.

Сирасини айтганда, шаҳарсозлик ҳалқароининг бевосита иштирокчиси бўйлан архитектура ва қурилиш бошкармасида бўлдик. Бошкарма бош мутахассиси Шаҳбозбек Ҳайитбоевнинг айтишича, улар бу ерда бошлаб юборилган қурилиш ишларидан хабардор эмас. Ҳолбуки маҳалла ахли Ўзбекистон Республикаси Президенти Ҳалқ қабулхонасига ўйллаган хотига шаҳар архитектура ва қурилиш бошкармасида майдончалири ўйк эди. Эндиликда ҳудудимиздаги бўш турган жойларда 4 та болалар ўйин ва спорт майдончалари қуриши ишлари режалаштирилди. Бундан ташкири, ёш авлод кўчаси, 39-А 41-А уй эгалари кўттарган масала юзасидан Фарғона шаҳар ҳокими, Ғуқароларнинг ўзини ўзи бошқармиш органдар фаoliyati мувофиқлаштирилди. Бўйича шаҳар кенгаси раисининг биринчи урнгиси биринчи урнгиси ва бошқа мутасаддиларга бир неча бор мурожаат қилинганди. Маҳсад — масалани жойига келиб ўрганиши ва фуқаролар эътиrozларига сабаб бўлаётган масалаларга

— Бу борада сизлардан билгани келгандик. — Биз бундай ҳужжатлардан бўлмайди, курувчиларда бўлмаслиги амалга оширилишини нахотки, улар билмаса! Хўш, бинонинг кўриниши, мъеморий очими ва ахоли яашаш тарзига канчалик муносабиблигини мутасаддилар билмас, босха ким билди? Ҳуллас, саволлар кўп, жавоблар эса...

Замонавий, кенг ва шинам уй-жойларда яшашни ҳамма орузилади. Ғакат у ўзгалирнинг норозилингизга сабаб бўлмаслиги лозим. Ахолининг ҳақи эътирозига сабаб бўлаётган қурилишда қандай ўзгаришлар бўлади? Биз бу масалага яна қайтамиз.

— Бу борада сизлардан билгани келгандик.

— Бизда бундай ҳужжатлардан бўлмайди, курувчиларда бўлиши керак.

— У ерда қурилишга масъул бўлган бирор-бир кимсанни тополмайди.

— Унда билмадим, — елка қи-

МЕНДА САВОЛ БОР...

Бино қуришда оралиқ масофа белгиланадими?

— Тураржой, жамоат ва саноат биноларини қуриш нормалари, оралиқ масофалари ҳандай белгиланади?

Мухаррам ОТАБОЕВА,
Фарғона шаҳар,
Ёш авлод кўчаси 41-й.

Авазбек ҲОЛМАТОВ,
Фарғона вилояти Ўнгин
хавфисизлиги бошкармаси,
мъёрий-техник гурух
катта мухандиси, милиция
майори:

— Бино ва иншоотлар орасидаги масофа, деб ташки дөвр ёки бошқа конструкциялар орасидаги ёруғлик масофа хисобланади. Шаҳарсозлик нормаларига кўра, тураржий бинолари, жамоат

ва саноат бинолари ўртасидаги масофа қўёш нурининг тушиши ва ёритилганликни хисоблаш асосида, асосий тураржий бинолари ва хонадонлари ённага ҳовлиларнинг кўринини чегараларни, шунингдек, ёнгинга карши талабларга мувофиқ тарзда бўлиши талаб этилади. Кўп хонадонли тураржийларнинг узун томонлари ўртасидаги масофа кўйидагича кабул килини лозим.

Баландлиги 2 ёки 3 қават бўйлан тураржий уйлари утун 15 метрдан кам бўлмаган, 4-5 қаватлилар учун 25-30 метрдан кам бўлмаган масофа талаб этилади. Шунингдек, яшаш хоналарида деразалари бўлган ушбу биноларда узун ва ён томонлари учун 10 метрдан кам бўлмаган масофа керак бўлади.

Ўзбекистон – Туркменистан давлат чегараси демаркацияси бўйича музокаралар бўлиб ўтди.

Расул КАМОЛ
«Mahalla»

Эшак гўшти сотган «бизнесменлар» қўлга тушди

ХЎШ, ВИЖДОНИНИ ПУЛГА АЛМАШГАН КИМСАЛАРДАН СИФАТСИЗ ГЎШТ МАҲСУЛОТЛАРИ МУСОДАРА ҚИЛИНМАГАНИДА, «ЁПИҚЛИК ҚОЗОН ЁПИҚЛИГИЧА ҚОЛГАНИДА» УЛАР КИМНИНГ ҚОЗОНИГА БОРИБ ТУШАРДИ?

Гўшт нархининг ошгани кўпчиликни ташвишга солгани аник. Аллақачон юртимиз бозорларида гўшт маҳсулотлари нархини имкон қадар барқарорлашириш чоралари кўрилмоқда. Аммо айрин ўринларда уларнинг сифат билан боғлиқ муммоялар кўзга ташланётгани кишини таажубуга солади. Баъзи оғир «ишибармонлар» визитидан фойдаланиб, истеъмолиларга арzon нархда, бироқ сифатсиз гўшт маҳсулотларини етказиб беришга уринмоқда. Бунда айрим мутасадди шахсларнинг ўзи уларнинг тегиромонига сув қуёйтани, яъни шахсий манфаат эвазига бундай кимсаларни фаолиятини кафолатлови соҳта ҳужжатлар тайёрлаб берётгани, айницида, ачинири ҳолдир.

892 килограмм истеъмолга яроксиз гўшт қаердан пайдо бўлди?

Якинда Бош прокуратура хузуридан иктисадий жиноятларга карши кураши департamenti Навоий вилояти бошқармаси томонидан фирибаграсобларнинг кингиришларига чек кўйилди. 2019 йил 18 июль куни ўтказилган тезкор тадбир давомимда Кармана туманида яшовчи 3 нафар кассоб ўзаро тил бириттириб, инсонлар хаёти ва соглиги хавфсизлиги талабларига мутлақо жавоб бермайдиган, умумий микдори 892 килограмм истеъмол учун яроксиз гўшт маҳсулотини 12 миллион 396 минг сўмга соғтаётган вактида далилий ашё билан кўлга олинди.

Ажабланарлиси, тадбир давомида ушбу фуқаролар вилоят хайвонлар касалликлари ташхиси ва озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги давлат маркази раҳбари ҳамда бактериология бўйими бошлиғи томонидан имзоланган ҳайвон гўштларининг истеъмолга ярокли экани хакидаги расмий ҳужжатни кўрсатди. Маълум бўлишича, бу ҳужжат ҳам мўйайгини пул эвазига тайёрлаб берилган. Яъни ушбу хизмат учун марказ раҳбарига унинг ўғли оркали 850 минг сўм, бактериология бўйими бошлиғига эса 130 минг сўм пора берилган. Даҳшатлиси, маҳсулотлар орасида эшак гўшти ҳам борлиги аён бўлди.

Мазкур ҳолат бўйича Департаментнинг Навоий вилояти бошқармаси томонидан касобларга нисбатан ЖКнинг 186-моддаси 1-кисми, вилоят хайвонлар касалликлари ташхиси ва озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги давлат маркази мансабдор шахсларига нисбатан ЖКнинг 209-моддаси 1-кисми билан жиноят иши кўзатилиб, прокуратура органларига юборилди.

Хўш, юкоридаги вижденини пулга алмашган кимсалар олди-сотдиси объекти бўлган

сифатсиз гўшт маҳсулотлари тегишили тартибда мусодара килинмаганида, «ёпиклиқ қозон ёпиклигича колганида» кимнинг қозонига бориб тушарди? Албатта, истеъмолга яроксиз бу маҳсулот, хусусан, эшак гўшти бозорга чиқарилмасди, у хуфёна тарзда умумий овқатланиш нутқаларига, оҳонларга тарқатилган. Турган гапки,

«шоввоз»лар бу «операция»ни биринчи марта бажаришмаган. Аввал ҳам бундай кингирилларга кўл уришган. Афуски, кимлардир ўзлари бехабар холда уларнинг бу килмиши «курбони» бўлган, санитария талабларига жавоб бермайдиган, боз устига, мукаддас динимизда ҳаром хисобланган ҳайвон гўштини истеъмол килиган.

— Диний манбаларда эшак гўшти ҳаромлиги айтилсан, аммо бунинг сабаби кўрсатилмаган, — дейди Навоий вилояти бош имом-хатиби Тоҳир Рӯзив. — Ҳақ томонидан ман қилинди, мусулмонман, деган инсон бунга амал қилиши шарт. Шунингдек, ҳаром қилинган эшак гўштини ўзи билмасан ҳолда истеъмол қилиган киши гуноҳкор бўлмайди, аммо ба тақсилган маҳсулотни билдиришмай, бошқаларнинг истеъмол қилишига сабаби бўлгандар катта гуноҳкордирлар.

Эшак гўштини истеъмол килиб бўлмаслиги-ку аён. «Учар кассоблар» пуллётган сифатсиз мол гўшти-чи? Бу маҳсулот ҳам истеъмолига фойдаладан кўра кўпроқ зарар етказиши айни ҳакикат. Зоро, тарихга

назар ташласак, инсоният турили ҳавфли юкумли хасталиклардан азият чеккан. Бундай касалликлар кўзғатувиларининг 75 фози хайвонлардан одамларга юқади. Жумладан, касалланган ҳайвон гўшти ва гўшт маҳсулотлари истеъмоли бу каби хасталикларнинг ривожланishiша сабаб бўлуди.

Бозордаги гўшт қанчалик сифатли?

Бугун Навоий шаҳридаги «Саховат» маъсулияти чекланган жамиятига карашли бозорлarda mol гўштининг 1 килограммини 35 минг сўмдан 45 минг сўмгача ҳарид килиш мумкин. 45 минг сўмлик гўшт олий сифатли экани рангидан аён, уни қозонига солиб, бир қайнатишнинг билан пишиши. Аммо 35 минг сўмлик

шўстни пиширганинг сайни гўёни резинага айланади. Шундай бўлса-да, бозорда аввал ана шу арzon гўшт тугайди, ҳаридорларнинг аксарияти имкон кадар 35 минг сўмлик гўштдан ҳарид қилишиади.

— Фаррош бўлиб шилайман, 620 минг сўм маош оламан, турмуш ўртогум эса қоровул, унинг ҳам ойиги 700 минг сўмга бормайди, — дейди ўзини Гулсара Бердиева деб таништирган аёл. — Шаҳарда, кўп хонали ўйда яшаймиз, уч фарзандимиз мактабда ўқиёди. Маошдан бошқа даромадимиз ўй. Шу бое ҳафтада 2 килограмм арzon гўшт оламан. Аввалини арzon гўшт 30 минг сўм эди, иккى ойдирки, 35 минг-

га кўтарилиди, нарх шундай ошиб турса, ҳафтасига бир кило олсан керак.

Суҳбатдомизнинг айтишича, «катта кассобхона»да сотилаётган, яъни умумий растадаги арzon гўшт «Элга хизмат» растасидаги сифатлироқ экан. У «Элга хизмат» растасидаги гўшт ўн соат кайтасга ҳам пишмаслигини айтди. Айни пайтда эса Навоий шаҳридаги «Марказий дехон бозори»нинг «Элга хизмат» растасида хеч кандай гўшт сотилмаяпти. Буни «Саховат» МЧЖ мутасаддилари ичкарида арzon гўшт борлиги билан изоҳлашиди. Аслида эса умумий растадан ташкири, «Элга хизмат» растасида арzon ва сифатли гўшт маҳсулоти бўлшини шарт.

Гўштнинг нархи нега кўтарилиди?

— Аввалини тилда иккита новвос семиртириб, қассобга сотардим, қишилгизидаги ҳамма пенсионерлар шундай қиларди, ҳамиди бир ҳўқиз семиртиради, — дейди Навоий бахор туманидаги «Коражон» маҳалласидан Каромат ота Сапаров. — Кейинги пайтда

билиган кишлоқ ахли бугун бу юмушни самарасиз хисобланмоқда. Чунки чорва озукаси чиндан ҳам киммат. Хисобкитобларга кўра, уч ой она сути билан бўклигдан бузокча новвосга айланни учун кунинга уч махал 2 килограмм шрот, шунчак эм ейши лозим. Бундай ташкири, унга кунига бир махал беда ёки ҳашак ҳам берилади. Тўккис ой ана шундай бўклигдан коромал бир ёнга тўлғанида 100 килограмм олий сифатли гўшт берадиган новвосга айланади. Айни пайтда Навоийда шротнинг килоси 2 700 сум, кунжаранинг килоси 3 100 сум, сим 1 100 сум, бир боя сомон 8 000 сум бўлса, бир боя бедани 12 000 сумга олиш мумкин.

200 килодан ортик гўшт берадиган йирик новвосни семиртириш учун камида тўрт ой бокиши керак. Бунинг утун бир кеча-кундузда унга уч маҳал — 4 килограмм кунжара, 2 килограмм шрот, 7 килограмм эм берииш лозим. Орада уч марта беда ёки сомон ҳам берилади. Энди ўзингиз хисобланг, новвоснинг бир кунлик емиши учун 60 минг сўмгача ҳаражат килинча, бир кило гўшт канча бўлшини мумкин?

Хулиас, чорвадор бир молни эт олдириб, пичокка илинадиган килгунча 4-5 ой бокиши тио, аммо хозир шаронтда меҳнатига яраша даромад киломаяпти. Бу ҳолат мол бокиб, кам-кўстимни бутлайман, деган одамнинг шаштини синирмокда, натижада эрасида новвос семиртирувичлар камаийиб кетяпти. Кайси маҳсулот такчиз бўлса, табиийки, нархи ошиб боради. Демак, гўштнинг нархи кўтарилишига масзур омил ҳам сабаб бўләтири.

Инсон саломатлигига у истеъмол киладиган маҳсулотлар мухим аҳамият касб этади. Хусусан, гўшт сифатли маҳсулотлари камконликнинг олдини олишида муҳим роль ўйнайди. Афуски, бугунги шаронтда юртимиздаги ҳамма рўзгорлар ҳам кунинга гўшт соляпти, дея олмаймиз. Бу ўринда энг муҳим, кимлардир ўз манфаати йўлида сифатсиз, ҳаёт учун ҳавфли ва динимизда ман килинган гўшт маҳсулотларини пуллашига йўл кўймайлик.

Холбibi САФАРОВА
«Mahalla»

Избосканда мактаб формаси можарога айланганми?

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БЎЛИМИ МУДИРИ БАРЧА ХАБАРЛАРНИ РАД ЭТМОҚДА

Сўнгти вактларда кўп муҳокама қилинаётган мавзулардан бирি мактаб формаси, десак мубоблағ бўймади. «Форма тикиладиган матонин сифати қандай? Бичими ўқувчиларга, миллий менталитеттинизга мосми?» Барча мактабларда ўрнатилган қоидаларга амал қилинадиган? Ота-она мактаб томонидан тавсия этилган формаларни сотиб олишга мажбурми ёки ўзи мустакил харид қилиши, тикириши ҳам мумкинми?» каби саволлар ва уларга бидорилган жавоблар кимнинди қониқтирса, яна кимдир билдирилган фикрларга қарши чиқмоқда.

Халқ таълими бўлими мудири мактаб формасини мажбурлаб соттиримокда.

Шу ростми?

Ҳабарингиз бўлса, 2018 йилнинг 15 август куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Давлат умумий ўрта таълим муассасалари ўқувчиликни замонавий ягона мактаб формаси билан таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги карори қабул қилинган эди. Унга кўра, ўрга таълим муассасалари ўқувчиларининг замонавий ягона мактаб формасини кийши 2018-2019 ўкув йилида ихтиёрий, 2019-2020 ўкув йилидан эса мажбурий этиб белтилганди. Аммо кейинчалик карорга ўзгартриши киритилиб, аввалини «муддат узайтирилди» ва 2024-2025 ўкув йилидан ягона мактаб формаси мажбурий бўлиши белтилди.

Янги ўкув йили якнилашгани сайнин ушбу мавзу муҳокамаси яна жонланмоқда. Ҳатто, бъази чет эн оммавий аҳборот-воситаларида айрим мутасадди раҳбарлар худудларда эгаллаб турган лавозимидан фойдаланили, янги мактаб формасини жорий этиши бўйича тури ноконуний ҳатти-харакатларни амалга ошираётгани, хусусан, ота-оналар битта тадбиркордан киммат нарҳда форма сотиб олишга мажбуланаётгани тўғрисида «2019-2020

каломокда. Интернетдаги янтиликларнинг бирида фуқаро шундай ёзди:

«Андижон вилояти Избоскан тумани ХТБ мудири мўмай пул топши максадида туман бўйича бир хил мактаб формасини ота-оналарга мажбурлаб соттиримокда. Форма бозорларда 1-6 синфлар учун 160-180 минг, 7-11 синфлар учун 200-220 минг сўмдан соттиримокда. Раҳбар айтган тадбиркор эса 1-6 синфлар формаси учун 200 минг, 7-11 синфлар учун 250-270 минг сўм нарҳа белгилаган. Шу адодатданми?!»

«Бу маълумотни ким ва нима максадда тарқатганини билмайман»

Ушбу маълумотлар канчалик ҳақиқатга якин эканини билиш максадида масъулларнинг фикрлари билан кизиқиди:

— Бугунги кунда туман ҳалқ таълими бўлими тасаруфидаги жами 49 та умумий ўрта таълим мактаби ва 3 та Давлат ихтисослаштирилган умумтаълим мактабида 39 мингга янги ўқувчи таҳсил олади, — дейди Избоскан тумани ҳалқ таълими бўлими мудири Сардор Гофров. — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қарори билан тасоёқланган шакллардаги мактаб формаларини таълим муассасаларида жорий 2019-2020

ўкув йилидан иштиёрий ва 2024-2025 ўкув йилидан бошлиб мажбурий эканлиги» ҳақида Ўзбекистон Республикаси ҳалқ таълими вазирининг 2019 йил 22 июнь кунги 208-сонли бўйргуи ишлаб чиқилди. Ушбу ҳужжат барча таълим муассасаларига етказилиб, ижероси юзасидан таълим масакни ота-оналар қўймасида расислари билан биргаликда ўқувчиларни ота-оналари ўртасида тушунтириши ишлари олиб борилди. Бугун мактаб формасини харид қилиши барча ота-оналар томонидан иштиёрий амала оширилмоқда. Ҳеч ким «битета тадбиркордан форма сотиб оласа», дей мажбурланаётгани ўйқ. Шу боис чет эн интиёрни нашарларида халқ барлар асосга эга эмас. Буни ким ва нима максадда тарқатганини билмайман. Кола-верса, ўрнатилган тартибиба кўра, туман ҳалқ таълими бўлими масъул ходимлари, мактаб директорлари ва синф раҳбарлари ягона мактаб формаси саёдси ёки бошқа бичимдаги формаларни марказлашганд ҳолда жорий этиши, ташкил қилиши тақъиланган.

«Авваллари форма масаласида тури тушунмовчиликлар бўларди, ҳозир эса...»

Ушбу масалада ота-оналарнинг сўзларига ҳам кулок тутдик.

— Фарзандим Туячи қишилогидаги 45-умумтаълим мактабининг 2-синфидаги таҳсил олади, — дейди Тиллахон Соткинбоеев. — Юртимиз ўрта таълим мас-канларида ягона мактаб формаси жорий қилинши бил, ота-оналарни хурсанд қилиди. Бонси бу тартиб ўқувчилар ўртасида ижтимоий тенгликни мустаҳкамлашга ва сифатли таълим-тарбия олини учин шароит яратишга хизмат қилиди. Ўтган ўкув йилида қизим чөвар тиксан формани кийиб, мактабга қатнаганди. Бу йил бозордан олиб бермокчиман. Тўғрисини айтсан, аввалини таълим масакни раҳбарлини ва ота-оналар ўртасида форма сотиб олиш, уни тикириши масаласида турли тушунмовчиликлар бўлар эди. Аммо

хозирда бундай муаммоларга ўрин қолмаган. Шахсан қизим ўқидиган мактабда директор ва синф раҳбарлари томонидан ота-оналардан пул ишеги, формани мажбурлаб сотии каби ҳаракатлар содир бўлгани ўйқ.

Тадбиркорларнинг муаммоси қачон ҳал бўлади?

Шу ўринда мактаб формасини тикувчи тадбиркорларни кийнаётган бир масалага ҳам тўхталиб ўтсан. Юкорида таъкидланганидек, 2018 йил 15 августдаги

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси карорига мувофиқ, ўрга таълим муассасалари ўқувчиликнинг замонавий ягона мактаб формасини кийши дастлаб, 2019-2020 ўкув йилидан мажбурий этиб белтилганди. Бирок кейинчалик карорга ўзгартриши киритилиши ва формани мажбурий жорий этиш муддати узайтирилиши тадбиркорларга нокулайликлар келтириб чиқарди. Шу кунгача узар захири матоларини сотиб олгани, тикув ишларини бошлиб юборгани, аммо эндиликда керакли харидор йўклиги уларни хавотирга солмоқда.

— Шу кунгача иккичилик нафар ўқувчи учун мато захираси шакллантиришибди. — дейди «Ўзтўқимачиликсаноат» ўюшмаси юкори қўшилган кийматли тайёр маҳсулоти ишлаб чиқарини кенгайтириши бўлими бош мутахассиси Замира Йунусова. — Ҳамто, 700 мине нафар ўқувчи учун маҳсулот тикиб ҳам қўйиланди. Аммо мактаб формасини жорий ўкув маҳсумидан мажбурий табтиб этиши масаласидан иштиёрий амала оширилмоқда. Ҳеч ким «битета тадбиркордан форма сотиб оласа», дей мажбурланаётгани ўйқ. Шу боис чет эн интиёрни нашарларида халқ барлар асосга эга эмас. Буни ким ва нима максадда тарқатганини билмайман. Кола-верса, ўрнатилган тартибиба кўра, туман ҳалқ таълими бўлими масъул ходимлари, мактаб директорлари ва синф раҳбарлари ягона мактаб формаси саёдси ёки бошқа бичимдаги формаларни марказлашганд ҳолда жорий этиши, ташкил қилиши тақъиланган.

Аслида бундай шароитда ишлаб чиқарувчиликнинг «сингиб қолмасиги учун маҳаллий ҳоқимият вакиллари, туман ҳалқ таълими тизимида мастиуллар имкон доирасида уларга амалий ёрдам бершилари лозим. Албаттa, маъжуд муаммола ижобий ечим топши, тадбиркорларни кўйилаб-кувватланиши максадида ўюшма томонидан дукуматга тегизли таслифлар кўритилган. Ўйтайманлики, яки орада мазкур масалага биргаликда ечим топа оламиш.

Бутун инсонларнинг билими ва малякаси жамиятнинг иктиносидий ва ижтимоний ривожланишини аниқловчи мухим омилга айланди. Шу боис дунёнинг кўйилаб мамлакатлари катори юртимизда таълим тизимини ривожлантириш, соҳадаги муаммаларни бартараф этишига катта кўнса сафарбар этилмоқда. Ишонамизки, мамлакатимизда амалга оширилётган бу ислоҳотлар якин йилларда ўзининг ижобий самарасини беради, албатта.

Сайдулло ТУРСУНОВ
«Mahalla»

МЕНДА САВОЛ БОР...

Мактаб формасига олдиндан пул йигиладими?

? — Уч нафар фарзандим мактабда таҳсил олади. Яқинда қўшиним «бу йил мактаб формаси учун ота-оналардан олдиндан пул тигиларкан», деб қозди. Айтинг-чи, шу тўғрими?

Шаҳодат ЗОКИРОВА,
Учкудук шахри.

Ихтиёр МАХМАТҚУЛОВ,
Ўзбекистон Ҳалқ таълими вазирлиги бош мутахассиси:

— Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 15 августдаги карорида «Ўзтўқимачиликсаноат» ўюшмаси мактаб формасини ишлаб чиқарувчи ташкилотлар рўйхатини худудлар бўйича шакллантириши, Коракалпогистон Республикаси Вазирлар Кенгаши,

вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳоқимликлари «Ўзтўқимачиликсаноат» ўюшмаси билан биргаликда республикинг ҳар бир туман (шаҳар) марказининг аҳолига кулагай жойларида мактаб формасини ишлаб чиқарувчи ташкилотларнинг савдо шохобчаларини ташкил этишлари белгиланган. Шунингдек, савдо шохобчаларининг жойлашиш манзилларини оммавий аҳборот-воситалари оркали эълон килиниши айтиб ўтилган.

Ўрнатилган тартибиба кўра, мактаб директорлари ёки синф раҳбарлари томонидан ягона мактаб формасини сотиб олиш жараёнга аралашви ви шу максадда ота-оналардан пул йигиси катъян тикиланган. Ота-оналар фарзандлари учун янги формани ташкил этиладиган савдо шохобчаларидан сотиб олишилариз.

Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки Ўзбекистонга 100 миллион АҚШ доллари ажратди.

Илгирлик фирибгарликми ёки...

ЙИЛЛАР МОБАЙНИДА НАРСАНИНГ ТУРИБ ҚОЛИШИ МУМКИНМИ?

Ўзбекистонда фолбину илгирлар тўғрисида статистик маълумотлар юритилмаслиги боис бугунги мавзумизни яқин кўшнilarimizdan – Россия Федерациясида аҳоли бу каби лўттибозларга сарфлайдиган маблағлари тўғрисидаги маълумотдан бошлаймиз.

Мамлакат шифокорларининг хисоб-китобларига кўра, руслар фолбин кохин ва экстрасенслар хизмати учун ҳар йили 30 миллиард АҚШ доллари миқдорида пул сарфлар экан. Бу хол Россия тибибет ривожига жиддий халал бермоқда. Мазкур маблағнинг жиллакурса ярми замонавий тибибетга жалб килинса, мамлакат соҳада мисли кўримаган даражада тарақкий этган бўларди.

Хўш, бизда-чи — Ўзбекистонда вазият қандай? Худудларимизда илгир, фолбин, «исик-совуқчи», хуллас, барча дардлар, муаммоларни бартараф этишин даъво килаётганлар кўпайтидан-кўпайтганни сир эмас. Ўтган йиллар мобайнида замонавий тибибетимиз, малакали табобат аҳолининг ишончини бир қадар ўйкотгани, баъзи одамларнинг тибий маданияти етарили даражада шаклланмагани фирибгарларининг тегирмонига сув кўймокда.

Машинка тасмасининг жодуга нима алоқаси бор?

Тахририятимизга Тошкент вилояти Нурафон шахрининг «Обод» маҳалласидан бир гурух фаоллар мурожаат килиб, худудда ана шундай фирип ишлари авж олаётгани, мутасадиларни бунга ортидан караётганини билдири. Мурожаат юзасидан журналист сурхишируви ўтказдик.

Ҳақиқатан ҳам, маҳалласизда илгирлик билан шугулланувчи фуқаро Фотима Эргашева истикомат қиласди, – дейди «Обод» маҳалласи раиси Соатжон Чуратаев. – Ҳар куни эрта тоңедан унинг уйи останасида фарзанд кўрмайтган, мұхаббат мөжасарларига очим исташтаган дәллар, сараторига чалишган таборкор ва ҳақозолар тўпланди. Ҳамто, марказий поликлиника олдида бунча навбати кўрмайтсан. Баъзи қўшиларимиз ҳам унинг қабулида бўлган. Айтишларича, турмуши ўртоги билан ҳамкорликда ишлар экан. Илгир бемор ёки муммосига очим сўраб келганларни оғизигина оғизига кўл тикиб, томогидан тирник, соч ва яна нималарни олб ташлайди. Бу нарсаларни кимдир ёмонлик қилиши учун, искуду ўйли билан томогига жойлаганини уқтиради. Ўша одамнинг тахминий қиёфасини тасвирлаб беради. Масалан, «бўйи бағанд, қора сочи, 25 ёшли, чирояи жисун», деб. Ҳамманинг ҳам шу каби умумий ўлчамларга мос тани-

УЛАМОЛАР НИМА ДЕЙДИ?

Дуо – ҳар дардга шифо

– Ислом динида илгирлик деган нарса йўқ. Тўғри, кўз тегиси бор. Яна сеҳр таъсир қилиши мумкин. Сеҳр, ҳасад, кўз тегиси ва турли васвасаларга қарши ҳар куни «Бақара», «Ихлос», «Фалақ» ва «Нос» сураси ўқилади ёки эшитилади. Кейин сувга дам солиб ичса ҳам бўлади. Қолаверса, кўп-кўп истиғфор айтса, Пайғамбаримиз соплалоҳу алайҳи ва салламага салавот йўллаш, Аллоҳга дуо қилиш билан муммолосардан кутилиши, қалб хотиржамлигига эришиш имкони бор.

Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анху Расулуллоҳ соплалоҳу алайҳи ва салламдан ривоят қиласди: «Кимда-ким кўп истиғфор айтса, Аллоҳ ўша (банд) учун ҳар қандай ғамташиш ва танглиқдан чиқиш ўйлини (пайдо) қиласди, уни ўзи ўйламаган томондан ризқлантиради» (Абу Довуд, Аҳмад, Табароний ва Ҳоким ривоят қиласди).

**Жасурбек қори РАУПОВ,
Тошкент шаҳри Яшнобод туманидаги
Ислом ота масжиди имом-хатиби.**

Улар менга гувоҳнома бернишган, «печати», имзоси ҳам бор.

«Ҳалқ табобати академияси» қандай ташкилот?

Шу ўринда «Ҳалқ табобати академияси» МЧЖ қандай корхона экани, мазкур ташкилот томонидан берилган ҳужжатининг имкониятларига тўғтилиб ўтсан. Зоро, кейинги пайтларда кўпчилик фолбини, исик-совуқчилар ҳам МЧЖ номига таяниб, ўзига илмий маком ясашга уринаётгани, шу йўл билан одамларни лакка тушираётгани бор гап.

– «Ҳалқ табобати академияси» МЧЖ ҳуқуқи жиҳатдан таборкорлик субъекти ҳисобланади, – дейди МЧЖ раҳбари Мехринисо Нурузова. – Биз берган гувоҳнома лицензия эмас. Гувоҳномамиз табибларни фойлият билан шугуланаётган инсонга, масъулчиги чеклансан жамиятимизга сўзюлук ҳуқуқини беради. Аъзоларимиз, буз томондан ишлаб чиқарлаётган турли дарвори гўёллардан тайёрланган маҳсулотлар сабодоси билан шугуланишлари мумкин. Бу уларга сеҳр-жоду қилиши, таҳжирбадан ўтмagan даволаси усулларини кўлаш ҳуқуқини бермайди. Шундай ҳолат кузатилганида, фирибзар зудлик билан азъолидан маҳдум қилинади. Гувоҳномамизнинг амал қилиши муддати ҳам иккى ой ҳисобланади. Нурафион шаҳрилик Фотима Эргашевага расмий рўйхатдан ўтганмади.

корхонаси рўйхатдан ўтган. У барча солиқларни тўлаб боради. Аммо Фотима Эргашева солик тўлажани тўғрисида бирор маълумот ўйқ. Илгирлар, фолбинларинг фаолиятини ноконуни таборкорлик, деб баҳоласак, улар кераки тартибда жаримага тортапши лозим бўлади. Фирибгарлик ёки аҳоли саломатасига зарар етказадигани бўйича ичка ишлар, диний идорасига ва соглини сақлаши бошқармаси шугулланади.

Тиббиёт нима дейди?

– Томонда бирор нарсанинг узоқ муддат тиқизи қолиши тиббиётда жеда кам учрайдиган ҳолат, – дейди Нурафион туман соглини сақлаши бошқармаси раҳбари Зулхумор Мирзасаидова. – Олма пўчиги ёпишган ёки қўлатдан тиқизланган таҳдирида ҳам, у ё тезда қоринга ўтиб кетади ёки қаттиқ иситма бериб одамни докторга боршига мажбур қиласди. Ҳар қандай дингломи шифокор турб қолган нарсанни, стерил раввишида, бир дакиқада олиб ташлайди. Шундан сўнг иситма пасайб, белор ўзини яхши ҳис қиласди. Илгирлар иддоа қўладигандек ўйлар мобайнида томонда бирор нарсанинг турб қолини ажад боради. Тиббиёт ўз таркибида бунга дуч келмаган. Шу боси ишларининг гаплари ҳақиқатга тўғри келмайди. Туманда шундай фаолият билан шугулланадиган фуқаро борлиги тўғрисида эшитмасдан. Бу гиена қондадарини кўтоль раввишида бузни бўлиб, аҳоли саломатасига ҳаф остига кўяди. Биз (албетта) туман хотин-қизлар кўмитаси, дини уламолар билан биргаликда бу ҳолатга чек қўйини бўйича ишларни бошлаймиз.

Рахбарлар нега бехабар?

Шу ўринда тумандаги раҳбарлар йиллар мобайнида уйидан туну кун мижоз узилмайдиган, ўзи иддоа қилишича, чет эзларда ҳам ихлосмандири бўлган илгир ҳақида хеч нима билмасликлари ажабланарли эканини таъкидламоқчимиз. Илгир истикомат қиласиган худуд профилактика инспектори esa бу масала билан бошка идоралар шугулланиши кераклигини айттиб, сухбатни кисса қилди.

Махалла раиси Соатжон Чуратаевнинг айтишича, илгиринг ишларидан барча бирдек хабардор. Зоро, масалага туман ва вилоят ҳокимиликни даражада катор мажлислирда тўхталиб ўтилган. Аҳоли саломатасига зарар етказувчи бу каби фирибгарликни чек қўйилиши лозимлиги таъкидланган. Масалу ходимларга топшириклар хам берилган. Аммо куйин мансабдорлар шуммога очим топшиши негадир шошилишмаятни.

**Улугбек ИБОДИНОВ
«Mahalla»**

Ўзбекистонлик ўқитувчи АҚШда болалар боғчаси очди.

Дафтардаги дардларим

ЁХУД ЗАМОНАВИЙ ДАФТАРЛАР МУКОВАСИДА БЕРИЛАЁТГАН СУРАТЛАР ФАРЗАНДЛАРИМИЗ ТАРБИЯСИГА ҚАНДАЙ ТАЪСИР КЎРСАТАДИ?

«Янги ўқув йили бошланишига ҳам оз фурсат қолди. Шу боис тунов куни фарзандларимга дафттар олиш учун бозорга кирдим. Бозор тўла маҳсулот бўлгани билан орасида сифатларни ҳам, сифатларни ҳам бор. Баъзиларининг бўёғи кўплигидан кўлга ёпишади. 18, 48, 96 варакли муковаси расмлар билан «безатилган» дафтарларни расмлар галереясилик томоша қиласиз. Унда нималар акс этмаган дейсиз. Голливуд киносининг юлдузларидан тортиб, дўнёга машҳур футбол жамоалари, алмойи-алжони либослардаги футболнчилар, мультифильм қаҳрамонлари, анвойи гуллар, кўғирчоқларгача бор».

— Ўх-хўй, буларнинг кайси бирини харид килсан бўлади? — дедим бошим котиб.

— Болангиз бошлангич синфа ўқиса, мультифильмлар, кўғирчок, гуллар тасвирланганини, юкори синфа бўлса, автомобиллар, кино қаҳрамонлари, чет эллик актёрлар сурати туширилганини, — деди сотовуч.

Мен муковасига Алишер Навоий, Беруний сурати туширилган 12 варакли дафтарларни танладим.

— Яхши, бирор бу уларга ёқаслиги мумкин, — деди сотовуч дафтарларни ўраб бераркан.

Сотовучи ҳақ экан. З-синфа ўқидиган ўғлим дафтардаги суратларни кўриб, ковоги осилди. Айтишича, бунака

— деди пойтахтимиздаги 300-умумталим мактаби ўқитувчи Дијором Хайдарова. — Чунки ўқувчи дафтарини бир кунда камида тўрт марта кўлига олади. Ҳар гал унга қарашанини диккати бўлинади, чалгайди. Дарсни тинглашдан кўра расмлардаги қаҳрамонлар ҳақида ўйлай бошлайди. Шу боис мактабларда дафтарларнинг барчанини бир хил — оқ қозоз билан муковаси лозиз.

Фойда ҳаммасидан мухимми?

— Фарзандларимга дафттар харид қилаётганимда биринчи наубатда, уларнинг сифатига эътибор қиласаман, — деди пойтахтилик Ироди Умарова. — Уларнинг кўнглигига қарасани

чора-тадбирлари тўғрисида»ги карорида республика таълим мусассасаларини ёзув дафтарлари билан таъминлашни такомиллаштириш, миллый маънавиятимизга зид ҳамда сифатиз ёзув дафтарларининг республикага келтирилишининг олдини олини ва сотилишини такидаш каби бир катор вазифалар белгиланган.

— Ўрнатиган техник регламент ва стандартга кўра, 12 варакли дафтарнинг вазни 70-80 граммли қозодиздан тайёрланган бўлиши керак, — деди «Ўстандарт» агентлиги ходими Абдурауф Расулов. — Афсуски, буғун бозорларни миздаги сотишётган айрим дафтарлар 45-50 граммли қозодлардан тайёрланган. Шифокорларнинг фикрича, бу фарзандларимизнинг соглигига, айниқса, кўриши қобилиятига жиддий зарар етказади. Қолаверса, сифатиз қозоз ва рангли, маркибидан турли кимёвий моддалар бор қозодлар янада жиддий касалликлар олиб келиши мумкин.

Шу боис стандартга мос келмайдиган сифатиз ўқув куроллари ишлаб чиқарётган, уларнинг савдоси билан шугулланётган тадбиркорларни қонунга мувоғиғ иши олиб борши бўйича огоҳлантириб борамиз.

Дафтар ишлаб чиқарувчи корхона истеммолчи ёшини хисобга олган холда ҳар бир фанга мўлжалланган, ўша фанинг ўзига хослигини акс эттирадиган расм ва маълумот ёки кўпайтириш жадвали, имло коидалари, формула ёки тенгламалар жойлашган дафтарлар ишлаб чиқаришин кўпайтирса, максадга мувоғик. Бундан ташкин, улуг алломаларимизнинг фикри, шеърий мисраси, доно ўтити, ҳалқ маколлари билан дафтар муковаси тўлдирилса, бу ҳам фойдадан холи бўйлади. Шунингдек, болаларнинг ватанни севишга, мардликка ундовчи, тарихий шахсларимиз, меъморий обидаларимиз, гўзал шахзарларимиз акс эттируви расм, табиат ёлгорниларни. «Кизил китоб»га киритилган хайвонлар, ўсимлик турлари билан бешитилган дафтарлар тўкучининг билимини оширади, соғлом турмуш тарзини тарғиб қиласи, руҳини кўтарили.

Дафтарми, хатарми?

Битта дафтardан шунчага давро туғилгани боис мавзу юзасидан мутахассисларнинг фикри билан кизикдик.

— Ўқувчиларга мўлжалланган умумий дафтарлар муковасидаги турли-туман суратлар тижорат учун кўзайдир, аммо боланинг тўлашонли маълум олишига ҳалал беради.

Сифатлиз дафтар — саломатликка хатар

Вазирлар Махкамасининг 2009 йил 18 августа қабул килинган «Истевъом бозорини ёзув дафтарлари билан таъминлашни тартиба солиши

Олдингдан оқкан сувнинг...

— Яқинда архивимдаги суратларни саралаётib, ўз-

бекистон ҳалқ артистлари — Саодат Қобулова, Бернира Қориева, атоқи олим Тўхтасин Жалолов ҳамда ҳалқ оғзаки ижодини пухта ўрганган фольклоринос олума Музайяна Алавиларининг суратларини кўлмега олдим, — деди журналист Мухаббат Хамидова. — Ёнимдаги ўттизини коралаб қолган йизит-қизларга «Қаранг», булар куни кечга бизлар билан ёнма-ён ѹришиароди, ҳалқимизнинг фахри эди, буғун эса тарихга айланаб қолишиди, деба кўрсатдим. Улар эса суратларга тикилиб турди, «Ким булар, ўзи?», деба жавоб беришди.

Бу гапдан тўғрисини айтсан, жаҳзум чиқди. Наҳотки, ўзбек фольклоршунослиги, аబиёти, санъати тараққиётига котта хисса кўнгиган шундай заҳматкаш инсонларни буғени ёшилар танимасади! Буни қандай изоҳлаш мумкин? Тарихимизга, маънавиятимизга лоқайдилими ёки кўз олдинизда жиёдган буюкларга ишсабатан ўтироминг ўйқигизми?

Ўқимиши, маънавият соҳасида озми-кўми, фолијат юритиб келаётган ёшлилар яқин ўтмишизига нисбатан шундай муносабатда бўлса, бошқалардан нимани кутиши мумкин?! Шундан хулоса чиқарган ҳолда болажонларимизга факат узоқ ўтмишидаги буюк ажоддларимиз ҳақида эмас, балки буғунги кун қаҳрамонлари ҳақида ҳам маълумот бериб борсак, нур устига нур буларди. Бола эшиштанидан кўра кўрганини кўргон эслаб қолади, дебди руҳишунослар. Шундай экан, дафтар ишлаб чиқарувчилар анъансидан унумли фойдаланиб, юкоридаги ҳатоларни ўз вақтида тузатиш керак!

Ватан осто надан, ўқин муковадан бошланади

— Тўғрисини айтсан, буғун университетда ўқиётган аксарият талабалар ҳорижий давлатларнинг машҳур олим, ёзувчи, профессорлари ҳақида яхши билишиади, бироқ ўзимизнинг дунё тан олган ватандошларимиз ҳақида деярли маълумотга эга эмаслар, — деди филология фанлари номзоди Курдо Қаҳрамонов. — Сабабини сўрасангиз, мактабда бу бўйича њеч қандай дарс ўтилмаганини

Фарход ТОЛИПОВ
«Mahalla»

Навоийда илк бор юрак нуқсони бўйича мураккаб жарроҳлик амалиёти ўтказилди.

Бугун қайси касб ёки ҳунар әгалари күп дейишса, ҳеч иккиланмай құшиқчилар, дея оламиз. Телевизор мурватини бурадынгиз, бас — янги янги қиёфаларга күзингиз тушаверади. Лекин эътибор берғанмисиз, ҳозир эшитган құшиғингизнинг бироздаң сүнг күйі ёки сүзи туғул мазмунини эслаб қолишингиз амримақол. Шундай. Күнгилга манзур бўла-диган құшиқларни топиш бугун тобора муаммога айланниб бормоқда.

Томошабиби завқлантириш ҳам, йиглатиши ҳам мумкин

АММО УНИ ЎЙЛАНТИРИШ, ТАФАККУРИНИ ЧАРХЛАШ, ЖИЛЛАҚУРСА, ЎЗ ҲАЁТИ ҲАҚИДА ИДРОК ҚИЛИШГА ЧОРЛАШ ҲАР БИР САНЬАТКОРНИНГ БУРЧИ БЎЛИШИ КЕРАК

Бу борада фикрлар ҳам турфа: кимдер кўшиқчилликда иштедоддан кўра иктисол мухим бўлиб қолганидан, яна бирор мухлисларнинг диди саёзлашиб бораёттанигидан норози. Каерлардан дандир «ўйлариган» сийка мусикага аралашбай. мазмунана бир-бирига ному-таносиб мисралар, шевага онд сўзлар шакир-шукур «тўклидади». Ҳудди эски темир-терсакдад. «Куйлаёттнлар» ижод маҳсулининг талабларга, мухлислар хоҳишига нечогли жавоб бериши ҳакида ўйлаб кўрганикан, деган ташвишланисан. Миллий эстрадамизинг кўп танкигда учраётгани ҳам айни шундай «ижодий янгиликлар»нинг хонандалар орасида оммалашёттанилти билан боғлик эмасмиカン?

«Устозлар», «Сабо, келтир хабар қишлоқларимдан», «Андижоним, гўзат шахрим» — бу қўшиқларнинг номини эшишибоқ ҳироғин қилишга тушасиз. Мана, ҳақиқий санъатнинг сехри, қўро-рати. Уларнинг яратилганига салкам ярим аср бўляпти, аммо ҳеч оҳори тўйқилмаган.

— 1973 йили ўша вактдаги республикамиз раҳбари Шароф Рашидов пахта йигим-терими олдидан вилоятимизда, хусусан, Асакада бўлиб, унинг ташрифи доирасида катта концерт намойиш килинди, — дейди ҳалқимизнинг севимли хонандаси, ўлмас наволар музалифи Санобар Рахмонова. — Шунда у кишининг менга — оддий чўпон кизига эътиборлари тушди. «Шу кизнингнинг қўшиқларини фильм-концерт килиб кўрсатсан», деган топширик берилдилар. Қиска муддатда устозим Фуломжон Рўзибов билан ўнга якин қўшиғимни тайёрладик. Фильм 1974 йилда телэкран козини кўрди.

Ўша пайдада 13 яшар кизалокнинг бетакор овози, ижрочилик маҳорати томошабйндар оликишга сазовор бўлган. Қўшиқлари тилдан-тилга ўтиб, кўнгил мулкига алгананди.

— Давлатимиз раҳбарининг ёшлар камолоти ўйладиги беш ташаббуси адабиёт, санъат, маданият соҳаларини янада ривожлантириш ўйлида янги босқични бошлаб берди. Шундай эмасми?

— Албатта. Бу борада ўз ечимини кутаётгани долзарб музаммоларни бартараф этиш бўйича хайрли харакатлар канот ёзастири. Юртбошимиз таъкидлаганидек, интернет ва ўсак технологиялар асрнда адабиёт ва санъат, маданиятимизнинг ўрни ва таъсирини нафакат сақлаб колиши, балки кандай килиб уни кучайтириши мумкин, деган тўғри ва одилона саволлар барчамизни, биринчи навбатда, халқимизнинг энг илғор вакиллари бўлган ижод ахлини ўйлантириши зарур.

Биргина санъат соҳасини олайлик, савиаси жихатдан талабга жавоб бермайдиган аксарият қўшиқлар ва уларнинг

ижрочилари фаолияти кизгин мухокама килинмоқда. «Ўзбекконцерт» эстрада бирлашмаси томонидан ўтказилган матбуот анжуманларида, телеканаллар оркали уюштирилган сұхбатларда таклифлар билдирилмоқда. Бу борада ўзгаришлар бўлаётгани, кўплаш тароналар телерадио эфирларидан олиб ташлангани айтилмоқда, каттик назорат ўрнатилажаги ҳакида ваъдалар олинмоқда. Негадир хануз ижобий томонга сиљиши коиникали даражада эмас.

— Мана шулардан келиб чиқиб, буғунги қўшиқчилликка бўлаётгани ўтироzlарга сабаб нима деб ўйлайсиз?

— Тўғриси, куй-қўшиқнинг мазмунини, санъатнинг асл моҳиятини тушуниб ултурмаган баъзи «хонандалар»ни деб эстрада вакиллари танкигда учрашмокда. Асосий музаммо — хориждан кўчирма-чилик килинаётгани, янын плагиатта йўл кўйилаётгани. Илгари Бадий кенгашининг талаби каттик бўларди. Кўрикка ўнлаб қўшикларимизни тақдим этардик. Кайсидир нотаси бошқа бир асарга ўхшаб колса ҳам тасдикланмасди. Аттиги уч-тўрттасинингни «омада чопарди». Бугун-чи?! Бундай тартиб, талаб йўқ. Ҳар ким хоҳлаганини кўйлади. Таълим мусассалариди сифатини ўрганиши керак.

— Мактабларда дарсларининг кай ўйсина олиб борилаётганини каттик назоратта олиши фойда беради, деб ўйлайсизми?

— Худди шундай. Ўкувчига таълим берсаётгани ўқитувчи нимани ўргатаётганини, аввало, ўзи хис килиши лозим. Маданият ва санъат мусассаларни ходимларининг 50 фойздан ортиғи олий маътумотга эта эмас. Чекка-чекка худусларимизда иқтидорли ёшлар кўп. Уларни ҳар томонлами кўллаб-кувватлаши, ижоди камолоти учун барча шароитларни яратиб бериши устувор вазифаларимиздан бирни бўлшини керак. Мусикага, санъатта меҳрини бериб улғайтан янгит-киздан ёмонлик чикмайди. Турли ёт оқимлар таъсирига тушиб колиши холатлари кутилатмайди.

— Санъатнинг иони қаттиқ деб ишиши. Шундайми, аксарият аёл қўшиқчиларнинг оиласи атрофика ҳар хил шов-шуввлар, мишишлар айланади...

— Оиланинг тинчлиги, мустаҳкамлигини таъминлаш кўпроқ аёлнинг зиммасига тушади. Айнакса, қўшиқ кўлашни тақдир деб билгандар чидам, сабр, ифрат, садоқатни доимий либос килиши керак. Санъат ўйлидан боришимга хеч ким монелик кильмаган. Катта оиланинг келиниман. Турмуш ўртоғим Илҳом ака — сакзис фарзанднинг кенжаси. Кекса кайонамон, кайнотамнинг дусосини олиб, оналини, бекаликнинг удасидан чикишини биринчи ўринга кўйганман.

Оиладаги мухит, турмуш ўртоғимнинг санъаткорлиги, менга бўлган эътибори, хурмати туфайли ҳаётим осойишта. Фарзандларимиз Диљбархон, Исломбек, Ихлосбек, Мадинабуналини тарбиялаб, камола етказдик. Келин олдин, киз узатдик. Бир 2006 йилдан бўён оилавий гурухимиз фаолияти юритиб келимокда. Ўғлимиз Ихлосбек — маданияти ходими. Исломбек — продюсер. Фарзандларимизнинг ҳаммаси санъатта ихлосманд.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев мамлакатимиз ижодкор зиёдларни вакиллари билан учрашувда кўплаб санъаткорлар катори менинг ҳам камтарона ижодимин эътибор этганларидан бошим кўкка етди. Нафакат мен, балки кариндош-ург, кўни-кўшилар, махалла дошларим бундан кувониб, эзгу ниятлар билдиришиди. Шундак сўнг «Дўстлик» орденинга муносиб топилганим, давлатимиз раҳбарининг сўзлари менни шу кадар руҳлантириди, кани эди, ҳозир ёшлигим кайтиб келса-ю, мана шундай имкониятдан фойдаланган ҳолда, бор кучимни санъатимиз ривожига бағишиласам, дейман.

Юртбошимизнинг санъат соҳасидан олиб борилиши керак бўлган ишлар хусусидаги фикрларидан руҳланган ҳолда, ўз олдимга улкан вазифаларни белтилаб олдим. Биринчи галда, ўш авлодни тарбиялаш, уларга устозлик меҳрини бериш. Бинобарин, санъатнинг инсон маънавияти бўлган ижобий таъсирини кеч нарея билан киёслаб бўлмайди.

Биз маданияти, айнанлари, тархиши улугъ халқмиз. Буюк бобокалонларнинг авлодларимиз. Ана шундай улуғворлик маъсулитини хис этган ҳолда яшамогимиз, меҳнат қилмоғимиз керак.

— Ҳофизларнинг иши — шодиёналар, тўю тантаналарда хизмат килиши. Аммо уларнинг машакатини ҳамма ҳам хис этавермайди. Шундай эмасми?

— Албатта. Одамлар саҳна ҳаётини осон ва енгил деб ўйлашиди. Аксарият томошабин саҳна ортидаги жарабаидан беҳабар. Ҳолбуки, чинакам меҳнат саҳнага қадар бўлади, ана шу жарабаидан хонанданинг актёргини бутун борлигини емирди, уни ҳам жисмонан, ҳам руҳан чарчатади. Буни билмаганлар эса «артистларга мазза» деган тасаввур билан яшайдилар. Лекин буниси ҳолда, бу гаплар каబ мояхияни, талаби ва маъсулитни билан боғлик заҳматларидир. Энг ёмони, саҳнага қадам кўйиб, томошабингайтар сўзиниғ фикрини, дардинг бўлмаса... Тўғри, ашулада, шеърда матн бор, сўзлар, иборалар, хитоблар, чакирик ва даъватлар бор. Афсуски, бугун айрим клипларни оила, фарзандлар даврасидан томоша килиб бўлмай колди. Гарбга таклид, очик-сочик кийинини, устига-устак, маъно-мазмунисиз сўзлар...

—

— «Тановар», «Шашмақом», «Дуго», «Сегоҳ»ларни тинглаганимизда асрлар ошган кадриятларимизу сочи кирк ўрилган раккосаларимизнинг хаё тўла хиромлари кўз олдимизда гавзаланади. Шу ўринда давлатимиз раҳбари ўтироф этганидек, сизнинг ҳам иболи, ҳаёли, ҳақиқий ўзбек кизига хос қиёфаларига санъатнинг қанча-қанча ёшларга ибрат бўлганни эди...

— Саҳна маданияти, кийиниши одоби деган тушунчалар бор. Афсуски, бугун айрим клипларни оила, фарзандлар даврасидан томоша килиб бўлмай колди. Гарбга таклид, очик-сочик кийинини, устига-устак, маъно-мазмунисиз сўзлар... Ўзбекмиз, ўзимизга хос миллийлигимиз, маданиятимиз бор. Яхши қўшиқ баробарида яхши хулқ ҳам чин санъаткорлик макомини белгилашини ҳеч качон уннут маслик керак.

— Мазмунли сұхбат учун раҳмат.

Антибиотикларниң даври ўтдими?

БАКТЕРИЯЛАР ПЕНИЦИЛЛИНДАН ҚҮРҚМАЙ ҚОЛИШГАН

Кейнинг пайтларда ишлаб чиқариладиган дориларга фаол компонентлар кам күшилдётгани, уларнинг таъсири йўқлиги тўғрисидаги гап-сўзларга дуч келяпмиз. Бу, айниқса, инфекцияли, бактериал касалликларга қарши кўлланиладиган антибиотик воситалари билан кўп кузатилмоқда. Дорихонада обдон реклама қилинган, фалон пул турувчи дорини сотиб оласиз-да, оддий курут еганчалик фойда топмайсиз. Қизиги, антибиотикларнинг самара сиз экани ҳақидаги эътирозлар дунёнинг барча худудларида истиқомат қиливчи инсонлар томонидан билдирилмоқда. Жаҳон соғлиқни саклаш ташкилоти сайтида эса инфекцион касалликлар даврида антибиотиклар натижига бермагани туфайли сайдерамизда йилига 700 минг нафардан ошик инсон вафот этадиган тўғрисидаги вахимали маълумотлар билан танишиш мумкин.

Хўш, дори ишлаб чиқарувчи корхоналар, йирик корпорациялар ростдан ҳам одамларни алдаяптими? Дориларга фаол компонентлар белгиланган микрородан кам кўшилмоқдами ҳин масаланинг бошча томони ҳам борми? Бу хакда фармацевтика фанлари номзоди, доцент Ҳасан Бекчанов билан сухбатлашибди.

Замонавий тиббиётнинг энг катта муммоси

— Аксинча дори воситалари таркибида фаол компонентлар миқдори ишлай сайдин ортиб бормоқда, — дейиң Ҳ.Бекчанов. — Мисол учун, пенициллин тиббиётда кенг кўланила бошлиланган 1940 йillardа бошида врачлар бермогра мазкур дорилар бир суткада бир неча минг миллиграмм дозада буюрган бўлса, ҳозирда бўйай дорининг энг паст дозаси ҳам суткасига иккى ярим, беш миллиграммни ташкик қиласди. Антибиотикларнинг касалликларни даволашиб таъсирининг камайгани эса «супербардоши» микроборганизмларнинг пайдо бўлиши билан боғлиқ.

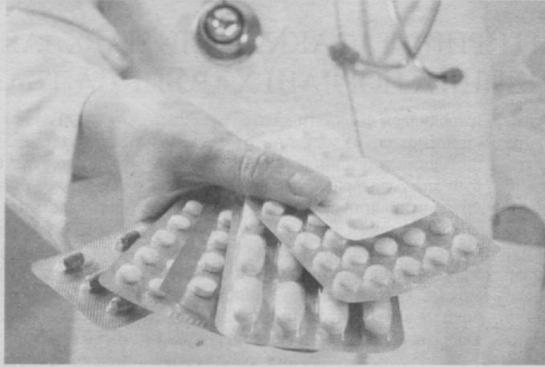
Эволюциянинг зарарли оқибати. Муаммонинг сабаби нимада?

Маълумки, хар кандай тирик жон атроф-мухит таъсири остида Эволюцияга учраб, унга мослашиб борали. Бактериал инфекцияларни антибиотиклар ёрдамида даволаш олимларга ўзлари билмаган холда эволюцион жарайённинг тезлаштирилган шаклда кузатиш имконини берди. Яъни энг кучли ва биз кўлаётган фаол компонентларга қарши кураша олган бактерияларни тирик кола бошлиди. Бардошилик хусусиятини ўзидан кейингиларга ўтказди.

Натижада, табиий ташланган, «супербактерия»лар автолларни шаклдан бошлиди.

«Супербактерия»лар йилига 10 миллион одамни ўлдириши мумкин

Мазкур муммо Жаҳон соғлиқни саклаш ташкилоти мутахассислари, умуман, дунё шифокорлари, фармацевтларини ўйлантирмоқда. Зоро, жараён шундай давом этса, тез орада антибиотиклар мутлак таъсирини ўқотиб, постантбиотибия даври бошланиши эҳтимоли юкори. Натижада хозир биз осонгина даволаётган инфекцион касал-

ўз потенциалини тўлиқ тугаллаб бўлгач, инфекцияларни нима билан даволани масаласи бутунги тиббиётнинг асосий муммоматидан бирни саналади.

Тасавур қилин, ўрга асрларда интеграция — одамларнинг бир жойдан бошқасига тез-тез кўйичиб яшади деярли учрамаган. Инфекциялар урушлар ёки онда-сона келадиган карвонлар оркалигини шахардан-шахарга, мамлакатдан-мамлакатга кўчиши мумкин бўлган. Аксар холларда эса чегараланган худудда колиб, шу ер аҳолисининг зараблаган. XXI асрда эса антибиотиклар супербактериялар интеграцияси инсоннинг халокат ёқасига олиб келиши мумкин.

Саримоқпиёс ечим бўлолмайди!

Табиий усууда даволанини тарафдорлари антибиотиклардан сўнг инфекцион касалликларни саримоқ, пиёз, олма укусси, грейпфрут экстракти, органо ёғи кабин воситалар ёрдамида бартараф этиши таклиф киласди. Хозирнинг ўзида дорихонада пештахасида шу турдаги юзлаб воситалар топилиди. Тўғри, мазкур маҳсулотлар ўзига хос антибактериал хусусиятларга эга. Улар биз истемол юладиган бальзидорларнинг ўринине босиши мумкин. Аммо антибиотиклар ишини тўла ҳажмда амалга ошира олмайди. Зоро, инсоннинг юкорига дигарлардан бактерияларни хозирти «супер» аводи вужуда келгунча ҳам фойдаланган. Шунга қарамай, дунёда пенициллин капш килингунинг инфекцион касалликлар оқибатидаги ўйимлар колган барча холатлардан юкори бўлган.

Гўштиашшанинг уруғи тамаддунимизни саклаб коладими?

Аммо бу хали мағлубият дегани эмас. Олимлар муммо

ечими устида изланишмоқда. Баъзи натижаларга ҳам эришилган. Масалан, американлик таддикотчилар инфекция тушган жароҳат ва яраларни даволашда кисман антибиотиклар ўринини боса олувчи табиий воситадан фойдаланшишмоқда. Аммо услуб кўпчиликка ёқаслиги тайин. Бунда оддий гўштиашшанинг личинкаларидан фойдаланаали. Жиркanchицикалар жароҳатта кўйилганидан сўнг барча ўлик хуяйларни ёб, бактерияларни озукасиз колдиради. Натижада улар халок бўлади. Бироқ бу факат ташки инфекциялар пайдагина ёрдам бериши мумкин. Зотилжам, сепсис ёки ўндан-да хавфирор ички инфекцияларни хозирча пашша уруғи билан даволаб бўлмайди.

Ўз қуролидан ўзига қарши фойдаланамиз?

Шунга қарамай, соҳада ютуклар бор. Таддикотлар бир неча йўналишида олиб борилипти. Мисол учун, инфекцион касалликлар пайтида бактериоидин ва бактериолизинлардан фойдаланиши устида изланишлар жадал давом этмоқда. Мазкур моздалар бактерияларнинг бир-бирига карши курашда кўлладиган асосий куроли — заҳаридир. Уларни барча бактерияларга карши ишлатиш мумкин. Факат инсон организмига зарарсиз микрородларни аниқлаш, тажрибаларни якунлаш лозим.

Бактериофаглар йўналишидаги таддикотлар эса супер бактерияларни ўзини касалга чалинтиришини назарда тутади. Улар бактерияларга тушадиган вирус хисобланади. Канибал бактерияларни яратиш бўйича олиб борилаётган ишлар эса бактерияларни бир-бирини ёб тамом килиш тамоилига асосланмоқда. Аминманки юкорига дигарлардан бирни ёки бир нечтаси тажрибалардан муваффакиятли ўтиб, «постантбиотик»лар даврини бошлиб беради.

ДАРВОҶЕ...

Йилига 40 миллион киши юкумли бўлмаган касалликлардан вафот этади

Жаҳон соғлиқни саклаш ташкилотининг маълумотларига кўра, кейинги бир неча ўн йил ичida ортиқча тана вазни ва семизлиг муммоси бутун дунёда чуйчай бормоқда. Ҳар йили юкумли бўлмаган касалликлар дунё бўйича 40 миллион одамнинг умрига завол бўлди, бу эса дунё бўйича барча ўлим холатларининг 70 фоизини ташкил қиласди. Маълумки, мамлакатимизда ҳам њили барча ўлим холатларининг 78 фоизи юкумли бўлмаган касалликлар туфайли юз бермоқда. Ўлим сабаблари умумий кўрсаткичидан биринчи ўринни қон айланиши тизими касалликлари (69 фоиз), шу жумладан, юрак ишемик касаллиги, артериал гипертония ва унинг асоратлари (миокард инфаркт, бош мияга кон куйилиши) эгаллади. Улардан кейин хавфли ўсмалар (8 фоиз), қанди диабет (3 фоиз) ва нафас олиш аъзоларининг сурункали касалликлари (3 фоиз) жой олди. Мутахассислар хавфли омиллар профилактикаси ва юкумли бўлмаган касалликларга чалинган беморларта тиббий ёрдамини ташкил килиш ва кўрсатиши тизимини яхшилаш, шунингдек, соғлом турмуш тарзига амал қилиш орқали ўзбекистонда юкумли бўлмаган касалликлар сабаби барвақт ўлим тошиш холатларининг оддини олиш мумкинлигини таъкидламоқда.

Мутахассисларнинг маълум қилишича, хафта да атиги 2,5 соатлик жисмоний фаоллик эрта ўлим холатларини 28 фоизга, юрак касалликларини эхитимолини эса 20 фоизга камайтиради экан. Оддийгина юриш орқали юрак кон-томир касалликлари, инсульт, хавфли ўсмалар, нафас олиш аъзоларининг сурункали касалликлари ва қанди диабет каби юкумли бўлмаган касалликларнинг олдини олган бўламиз.

«Mahalla» мухабири
Улуғбек ИБОДИНОВ
ёзб олди.

Халқаро кимё олимпиадасида ҳамюрларимиз тўртта медални қўлга киритди.

ЮРТИМИЗ ТИББИЁТ МУАССАСАЛАРИДА УШБУ КАСАЛЛИКНИ ДАВОЛАШ УСУЛЛАРИ ЗАМОНАВИЙ ТИББИЁТ СТАНДАРТЛАРИГА ЖАВОБ БЕРАДИМИ?

Агар сизде қырқ ёшга келиб чаноқ сон бўғимларда оғриқ бошланса, ҳассага таянмасдан бир қадам ҳам ташлолмасангиз, врачлар эса сизга коксартроз деб ташхис қўйишган бўлишса, очигини айтиш керакки, сизнинг ҳолатингиз мақтанаарли эмас. Бундай вазиятда консерватив даволаш ҳам, жарроҳлик ҳам фойда бермаслиги мумкин.

Лекин шифокорлар аксият хотатларда таянч-харакат тизими билан боғлиқ бундай касалликларни болаликласъ бартаф этиши мумкинлиги, хамма муаммо безътиборлик туфайли дардин ўтказиб юборишида эканни таъкидлашади.

Дарҳакикат, кўча-кўйда, қасалхоналарда оёғига маҳсус мосламалар боғланган болаларга кўзини тушади. Бундан ташкари, чаноқ сон бўғими касалликлари билан туғилаётган чакалоқлар ҳакида ҳам кўп эшитамиз. Аммо болажонларнинг ил кадамлари мосламалар ёрдамида кўйилиши унинг ўзи учун ҳам, ота-онаси учун ҳам жуда нокуради.

Эътиборимизни тортгани — «оёғига мосламаси бор» болаларнинг аксарияти кўк-рак ёшидаги кичкентийлар. Мутахассисларнинг фикрича, чаноқ сон бўғими хасталиклири кўкран ёшидаги болаларда жуда кенг тарқалган. Агар бу касаллик эътибористи колдилрас, бир неча ўн йилдан сўнг унинг оқибатлари ногиронлика олиб келиши мумкинлиги хавотирни оширади. Ўринли савол туғилади: ҳўш, унда барча кўйдаги ёшидаги гўдакларни ортопед кўригига олиб бориши мажбурийми? Нега болаларда чаноқ сон бўғими билан боғлиқ касалликлар кўп учрайди? Юртимиз тиббитеётида бундай хасталикни аниклаш ва даволаш усуллари бутунги замон талабларига жавоб берадими?

Ана шу саволлар билан Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси хузуридаги Тиббиёт бош бошқармаси биринчи марказий поликлиникаси шифокори ортопед трамвматолог Адилбек ТУРАБОЕВга мурожаат килдик.

Ортопедиянинг долзарб муаммоларидан бири

— Мазкур касаллик болаларда учрайдиган ортопедик касалликлар сони жиҳатидан биринчи ўринида туради, — дейдай А. Турабоев. — Бу тужма нуксоннинг иш белгиларини билиши жуда қийинли тифайли ота-она, баъзида тиббиёт ходимлари томонидан касаллик вактида аниқланмайди. Баъзан болаюра бошлагандан кейин — оқсоқланниб қадам ташлаганданча бунга аҳамият бершиади. Ваҳоланки, чаноқ сон бўғими касалликларини бола юрмасдан олдин аниклашиб, даволаш яхши натижасалар беради.

Касалликнинг кўйидаги белгилар орқали аниклаш мумкин. Аввало, оёғи ташкарига очиглан бўлади, баъзан бир оқсоқнинг козатилиди, сон соҳасидаги ички тери бурмалари паст-баланд жойлашиб, бир-бира гириш мос келмайди, оқнинг тизза бўғимидан букилган холатда та-надан узоклаштириш чекланади, тиззани олдинга чўзиш пайтида сон сугиши бошчасининг кўйич косасигига тушиб, чиқиб кетиши рўй беради. Агар болада мазкур белгилардан бирортаси аникланса, кечкитирмай болалар ортопед-шифокорига мурожаат килиши лозим.

Баъзан шифокорлар янгиликни эмас, синалган эски усуслини афзал кўришади.
Нега?
Чаноқ сон бўғими касалликларни даволашнинг усуллари кўп, аммо барibir шу хасталик ортопедиянинг долзарб муаммоларидан бири бўлуб колмокда, — дейдай А. Турабоев. — Дисплазия касалликларининг 60-70 фози ўз-ўзидан ўтиб кетиши мумкин бўлса ҳам, кўплаб шифокорлар болаларни

Бундай касаллик билан туғилишига сабаб нима?

Тадқикотлар шуни кўрсатади, чаноқ сон бўғими касалликлари айрим холлардагина насланд-наслага ўтиши мумкин. Аслида касаллик ривожланишига ва сон сувжалирининг тужма чиқиншига бир нечта омиллар сабаб бўлади. Кўн холларда бу нуксон думбаси билан туғилган чакалоқларда учраса, хомиладорликнинг биринчи ярминаги турли хасталиклар, жумладан, оғир ўтган токсикоз, витамин ва минераллар этиломочилиги ҳам унга келтирил чиқарувчи асосий омил хисобланади. Бўлажак онанинг яшаш ва иш жойидаги экологик холатнинг ҳам таъсири катта.

Айрим холларда эса эрга турмушга чиккан ва оила, фарзанд парвариши хусусидан тажрибага эга бўлмаган оналарнинг нўноклиги касалликнинг ўз вактида бартараф этилмаслигига сабаб бўлади. Афуски, туруркув ва тутуруркувдан кейинти травмалар ҳам ушбу касалликни келтириб чиқаради.

Даво чоралари кафолатлами?

Бугун юртимиздаги тиббиёт муассасаларида ушбу касалликни клиник, ультратовуш аппарати ёрдамида ва рентгенография усулни билан текшириб, ташхислаш ўйлаб кўйилган. Республика трамвматология ва ортопедия илмий текшириш институти, Тошкент давлат пе-

консерватив усулда (ортопедик иштонча ва шина тақиц, шептун гипсли болгалими кўйиш, лейкопластири функционал тортмага олиш каби) даволашни афзал билишади. Яъни бу усул кўпроқ шифокорларнинг ўзини ортика ташвишлардан асрайди. Чунки шифокорлар учун бу усул узок йиллардан бери синаланган ва маълум маънода самарали хисобланади. Аммо бугун тиббиёт институти каби муассасаларда айни йўналишда илмий изланнишлар олиб борилмокда. Колаверса, соҳага замонавий хориж тажрибалари ҳам эркин жорий этилмокда.

Хусусан, айни пайтда бундай касал-

ликларни даволашда хилмажил усуллар кўлланнилди. Яъни боланинг ёшига, тужма сон чиқши дарёжасига карабдор дармадонлар билан биргаликда узаслаш, даволочи физкультура, физиотерапия каби муолажалар белгиланади.

Яна бир жиҳатни унумтаслик керакки, усуллар канча кўп бўлмасин, даволашнинг муваффакияти, аввало, ота-онанинг эътиборлилигига ва шифокор савишинга боғлиқ! Афуски, ота-оналарнинг масъулиятгизлиги, шифокор ортопед кўрсатмаларига тўлиқ риоя этимаслиги тифайли аниқлайди. Бундай холларда, яъни кичконтай юришини бошлагачтина касаллик аниқланса, консерватив даво чоралари фойда бермайди. Кеч кургандан кейин унда босқичли лоренци гипсли болгалимлар билан даволашга мажбур бўлинади. Бунда бола кийналади. Агар ундан ҳам кеч мурожаат килинса, жарроҳлик амалиёти ўтказишга мажбур бўлинади. Шунинг учун чакалоқ туғилгандан сўнг иложи борича этарорк ортопед кўригига олиб бориш керак. Иложи борича операцияга йўл кўймаслик жоиз. Чунки бу борада операция бўлган инсоннинг эса улгайтанди чаноқ-сон касалликларига мийлиги ортади.

Муҳими, болангизга доимо диккатли бўлининг ва ҳеч качон унга радикал восита-лар билан ёрдам беришга йўл кўйманг!

Бундай холларда, яъни кичконтай юришини бошлагачтина касаллик аниқланса, консерватив даво чоралари фойда бермайди. Кеч кургандан кейин унда босқичли лоренци гипсли болгалимлар билан даволашга мажбур бўлинади. Бунда бола кийналади. Агар ундан ҳам кеч мурожаат килинса, жарроҳлик амалиёти ўтказишга мажбур бўлинади. Шунинг учун чакалоқ туғилгандан сўнг иложи борича этарорк ортопед кўригига олиб бориш керак. Иложи борича операцияга йўл кўймаслик жоиз. Чунки бу борада операция бўлган инсоннинг эса улгайтанди чаноқ-сон касалликларига мийлиги ортади.

Агар дисплазия бироз кечрек аниқланса-чи?

Бундай холларда, яъни кичконтай юришини бошлагачтина касаллик аниқланса, консерватив даво чоралари фойда бермайди. Кеч кургандан кейин унда босқичли лоренци гипсли болгалимлар билан даволашга мажбур бўлинади. Бунда бола кийналади. Агар ундан ҳам кеч мурожаат килинса, жарроҳлик амалиёти ўтказишга мажбур бўлинади. Шунинг учун чакалоқ туғилгандан сўнг иложи борича этарорк ортопед кўригига олиб бориш керак. Иложи борича операцияга йўл кўймаслик жоиз. Чунки бу борада операция бўлган инсоннинг эса улгайтанди чаноқ-сон касалликларига мийлиги ортади.

Муҳими, болангизга доимо диккатли бўлининг ва ҳеч качон унга радикал восита-лар билан ёрдам беришга йўл кўйманг!

Юлдуз ХОЖИЕВА
сүхбатлашди.

Чақалоқлар нега чаноқ сон бўғими касалликларидан кўп оғришмоқда?

Пора эвазига тақлиф

Кишинганимкониятларни рад этишга куч топайлик

ШУНДА МАМЛАКАТИМИЗ РИВОЖЛАНАДИ, ФАРЗАНДЛАРИМИЗ
КЕЛАЖАГИ ЁРУФ БЎЛАДИ, ВИЖДОНИМИЗ АЗОБЛАНМАЙДИ

Давлатимиз раҳбари
Шавкат Мирзиёев
жуда кўплаб маъруза
ва чиқишиларида
порахўрликнинг
олдини олиши
ва бу иллатни
жамиятимиздан
бутунлай йўқотиш
масаласига эътибор
қаратиб, унинг салбий
оқибатлари ҳақида
тұхталиб ўтмоқдалар.

Дарҳакиат, порахўрлик —
жамият ривожига жиддий тўсик,
у — ноконуий, нопок йўл билан
моддий бойлик ортириши дегани.
Порахўрлик ҳакида кўплаб
салбий фикрларни билдириш
мумкин. Узоқ ўтмишдан бўён
кескин курашиб келинадиган
бу иллат ислом дини Куръон
оятлари, Пайғамбаримиз сол-
лаплоҳу алайхи васалламнинг
хадислари ва бутун уламолари
иттифоқи билан ҳаром килин-
гандир.

Ҳаром сўзи «пора» деб тағсир қилинган

Уламолар пора ҳаром эканига
куйидаги оятларни далил килип
келирганлар:

(Улар) ёлғон (тўкиш учун
Сизга) кулок соладиган ва ҳароми
еидиганлардир. (Монда сураси,
42-оят)

Ҳасан ва Саъид ибн Жубайр
розияллоҳу анхумолар ояти
каримадаги «ҳаромни» сўзини
«пора» деб тағсир қилинлар.
Муассислар, ояти каримада
мусулмон билиши ва эҳтиёт
бўлиши мухим бўлган иккита
салбий сифат ҳакида сўз бор-
мода, биринчиси ёлғон гап
бўлса, иккинчиси ҳаром касб-
дир, дедилар. Шунингдек, ояти
каримадаги мазкур сўз умумий
маънода ишлатилиб, ноконуний,

нолоп йўллар жумладан, ўғир-
лик, куч ишлатиши, монополик
хатти-харакатлар, алдамчилик,
мансибини сунистемол қилиш,
ёлғон ишлатиши, товламачилик
ва бошқалар орқали эришилган
хар қандай молу давлат ироди
килинади.

Яна бир ояти каримада Аллоҳ
таоло шундай марҳамат килиади.
«Мол(ва бойлик)ларингизни
ўрталарингизда ботил (йўллар)
билан емангиз! Шунингдек,
била туриб, одамларнинг ҳак-
ларидан бир қисмини гуноҳ
йўли билан ейиш (ўзлаштириш)
мақсадида уни ҳокимларга ҳа-
вона этмангиз!» (Монда сураси,
188-оят)

Ояти каримада инсонлар
бир-бирлари молини ҳаром йўл
билан жумладан, кимор, тұхмат,
хиёнат, пора олиши ва бошка
нолоп йўллар билан ўзлаштириш
орқали сийишдан кайтарил-
моқда. Бироннинг ҳаки қандай
йўл билан ўзлаштирилмасин, у
харомдир.

Расулуллоҳ пора берганини ҳам, олганини ҳам лаънатладиляр

Уламоларимиз ояти каримадаги
буйрук гарчи мусулмонларга
қаратилган бўлса-да, мусул-

монлар бошка дин вакилларига
тегиши мол-мулкни ноконуний
ва нолоп йўл билан ўзлаштириб
олишлари мумкин эмас, ҳаром-
дир, деганлар. Пайғамбаримиз-
нинг бу ҳақдаги фикрлари ҳам
ўта қескиндир. Абдуллоҳ ибн
Амр розияллоҳу анхумодан ри-
воят килинади.

«У «Расулуллоҳ соллаллоҳу
алайхи васаллам пора бергани
ҳам, пора олганини ҳам лаъ-
натладиляр», дедилар». (Имом
Термизий ривоят килган)

Яна бир ривоятда эса, «Ик-
кисининг ўртасидаги ўрта-
кани», дейилган.

Аслида бирорин лаънатлашаш
мўмин кишига хос фазилат эмас.
Аммо кимни Аллоҳ ёки Унинг
Расули лаънатласа, демак, ўша
амал мўмин кишининг дунё ва
охирати учун ўта ҳатарли экани-
га далолатиди.

Расулуллоҳ (с.а.в.)нинг лаъ-
натлаши Аллоҳнинг лаънатлаши
билан баробарлар. Кимни Аллоҳ
лаънатласа, унинг тавбайо тазар-
руларини қабул қилмайди, дую-
ильтижоларини ёшитмайди, раҳ-
мати ва фазули қарами ила унга
назар солмайди. Бу — Аллоҳ ва
банди ўртасидаги муносабатлар-
нинг узилиши бўлиб, мўмин
киши учун жуда оғир мусибат.
Зоро, мўмин кини доимо Ярат-

ганнинг иноятига муҳтождир.

Барча мазҳаб уламоларининг
иттифоқига кўра, юкорида
оятин қарималар ва ҳадиси шариф
асосида пора олувчининг пора
сифатида олган пуль ва бошка
бойликлари ҳаром дейилган.

Олий таълимга кириш учун ҳам кўпчилик «узатиши»ни афзал қурари

Инсон ёшлигидан илмга,
маярифатга интияди. Олий таъ-
лим даргоҳларида ўқиб, эл-юрт
равнаки учун стук мутахассис
бўлишини орзу киласди. Аммо
ўкиби ёки ўзига муносиб ишга
киргунча турли тўсиклар, жум-
ладан, тангтай «пора» билан
кўтарилилганларнинг гирдобига
тушиб колади. Пора бериб
ўкиди, пора бериб ишга киради
ва табиийки, ўзи ҳам пораҳур
бўлиб иштади. Бундай «сан-
жир» инсонда нафакат илм ва
маярифатга интилиши сўнди-
ради, балки дунёкарасини ҳам
бутунлай ўзгаририб юборади.

Порахўрлар «мен олмасам,
бошқаси олади» ёки «давринг
келди қандингни ур» деган
ғапларни «шиор» қилиб олади-
лар. Бу имонига салбий таъсир
килуви жуда катта ғуноҳдир.
Ахли сунна вал жамоъа эътико-
дига кўра, ким Аллоҳнинг оятла-
ри, Пайғамбаримиз соллаллоҳу
алайхи васаллам ҳадисларни ишти-
фоқи билан ҳаром килинган
нарсанни ҳалол санааси диндан
чикади. Шу боис пора олувчи ва
пора берувчи масаланинг мана-
ба тарафи борлингини ҳам унту-
маслиги лозим.

Порахўрлик — тараққиёт илдизига урилган болта

Порахўрлик, одатда, ман-
сабдор шахслар ва фуқаролар
ўртасидаги муносабатларда кенг
тарқалади. Амалдорларнинг
ўз вазифаларини сунистемол
қилиб, шахсий манфаатларини
бираини ўринга қўйиши ва
бу йўлда давлат мол-мулки-
га тажовуз қилиши жамиятни

ривожланишади тўсади. Ко-
лаверса, порахўр амалдорлар
туғайли оддий ҳалкнини ис-
лоҳотларга ишончи йўколади,
жамиятда норозилик кучайди.
Ҳадиси шарифда шундай баён
килинган: Абдуллоҳ ибн Умар
розияллоҳу анху ривоят килиади:
Мен Расулуллоҳ (с.а.в.) шун-
дай деганларни ёшитганиман:

«Ҳар бирингиз бошлиқсиз, ҳар

бирингиз кўл остидагига масъ-
улдир. Имом ҳам бошлиқдир.
У қавмига масъулдир. Эр киши
ўз ахлига бошлиқдир. У ахлига
масъулдир. Аёл киши эрининг
уида бошлиқдир. У болаларига
масъулдир. Хизматкор ҳожаси-
нинг мол-мулкига бошлиқдир.
Ва кўл остидагиларга масъуль-
дир» (Муттафақуна алайх).

Иллатнинг илдизини киркиш мумкинми?

Ушбу иллатга карши ку-
рашда, аввало, ўзимизда ва
фарзандларимизда ҳалол қасб,
ҳалол меҳнат ва ҳалол ризқ каби
тушунчаларни шакллантири-
шимиз жони. Зеро, Аллоҳ таоло
Қуръони каримда бандаларини
ҳалол-пок нарсалардан сийшга
буориб шундай марҳамат кил-
ди: «Эй, одамлар, ердаги ҳа-
лол-пок нарсалардан тановул
килингиз шайтоннинг изла-
ридан эргашмангиз! Албатта,
у сизларга аниқ душманнинг».
(Бакара сураси, 168-оят)

Сахл ибн Абдуллоҳ: «Нажот
уч парсада — ҳалол ҳайни,
фарзларни адо этиш ва пай-
ғамбар алайхисаломга эрга-
шишларидир», деганлар.

Дарҳакиат, инсон ер юзидағи
мавжуд нейматларнинг ҳалол-
покларидан тановул килиш учун
ҳалол ишлаб ризқ топиш лозим.
Таъкида жизки, пора олиш
ва пора бериш инсон учун энг
кетта душман — шайтоннинг эрга-
шишлариди. Ким Аллоҳни ва унинг
пайғамбарини қўйиб, шайтонни
дўст тутса, ҳаргиз нахజ топа
олмас. Балки ҳалол қасб килиш-
нинг ўзи битта савоб бўлса, ҳа-
лол қасб қилиб рўзғор тебратиш
яна битта савобдир. Рўзғордан
орттириб, мухтожларга хайру
саҳоват улашиш савобни кўпай-
тиради.

Яна бир йўли — кундалик
бажаришмиз ло-
зим бўлган ишларни пора йўли
билан ҳал килмаслиқдир. Ко-
лаверса, пора эвазига тақлиф
килинган ўқиши, иш ва лавозим-
ларга рад жавобини беришга
куч топа олсан, виждонимиз
азобланмайди.

Давлатимиз раҳбари пора
олишни давлатга хийнат деб
баҳолаб, ҳатони кечириш мум-
кинлиги, аммо хийнат кечирил-
маслигини кўп таъкидларидар.
Демак, вижданни уйғок, юрти ва
фарзандлари келажагини ёрқин
кўришини истаган киши бундай
иллат даимо муросасиз бўлади.

**Маймуржон ЭРКАЕВ,
исломшунос.**

Ҳадислар

Абу Хурайра розияллоҳу анхудан ривоят қилинади. Расулуллоҳ (с.а.в.): ... сўнг бир кишини зикр қилилар. У узоқ сафар қилиб, сочлари тўзиган, ўзини чанг қоплаган. «Эй Рabbим! Эй Rabbim!, деб қўларини оғсонанга кўтариади. Ваҳоланки, емиши ҳаром, иҷимлиги ҳаром, кийими ҳаром ва ҳаром билан овқатланган. Қандай қилиб дуо-си қабул қилинсан?!», дедилар.

***

Абу Хурайра розияллоҳу анхудан ривоят қилинади. Пайғамбаримиз: «Ким ҳалол касбидан бир дона ҳурмо миқдорича садақа қилиса, зотан Аллоҳ ҳалолдан бошқани қабул ҳам қилмайди, албатта, Аллоҳ уни ўнг қўли билан қабул қиласи ва сизлар тойчоқни ўстирганингиздек, ўстириб, Уҳуд тоғиҷа қиласи», деганлар. (Имом Муслим ва Имом Термизийлар ривоят килган)

«АрМИ—2019»: ҳақиқий ҳарбийликтин оғизи

АСОСИЙ МАҚСАД — ТИНЧЛИК ВА ҲАМЖИҲАТЛИК ЙЎЛИДАГИ ИШОНЧЛИ МУНОСАБАТЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Укам ҳарбий хизматдан бутунлай ўзгариб қайтди. Аввалги шўхлик ва қизиқонликдан асар ҳам қолмаган, жиддий, мулоҳа-закор, етти ўлчаб, бир кесадиган инсонга айланганди. Шунда аввалигарнинг бежизиг булајак күевнинг йигитлик бурчини ўтаганига алоҳида эътибор қартишмаганини тушундим. Ота-онаси, яқинлари ва Ватани олдиғаги масъуиятни тұла аңглаб етища бундан яхшироқ мактаб бўлмаса керак.

Бугун ҳам йигитларни чин маънода көртнинг посбонлари сифатида тарбиялаш, мамлакат тинчлиги ва фаровонлигини таъминлаш массада соҳа ривожига алоҳида эътибор каратилмоқда. Йилдан ишларни ҳарбий салоҳиятимиз юксалиб бораёттир. Шу билан бирга, ёшларда ватанпарварлик руҳини шакллантириш асосий вазифаларнидан биринга айланган.

Жорий йилнинг 3-17 август кунлари ўтказиладиган V Халқаро армия ўйинлари «АрМИ—2019» мусобакасинин иштирокчиси ва мезбонлари сафида эканнимиз хам бу борадаги саёй-харакатларимиз самараси сифатида кўршимиз мумкин.

Хўш, танловдан кўзланган асосий мақсад нима? Тайёр гарлик ишлари кандай олиб борилмоқда? Ҳарбийларимиз салоҳияти талаб даражасидами? Шу хақда тўликрок маълумот олиш массада Мудофаа вазирлиги ахборот ва коммуникациялар департаменти бўлими бошлиги Ахор Очновга мурожаат килдик.

Муносабатлар ривожланади, ҳамкорлик мустаҳкамланади

— Халқаро армия ўйинлари турили давлатлар Куролли

кучларининг бўлинма ва жамоалари ўргасида спортнинг ҳарбий-амалий турлари бўйича ўтказиладиган комплекс мусобака хисобланади, — деди Ахор Очилов. — Ўйинларнинг асосий максади давлатлар ўргасида ҳалкаро ҳарбий ҳамкорликни мустаҳкамлаш, тинчлик ва ҳамжиҳатлик йўлидаги ишончи муносабатларни ривожлантиришдан иборат. Қолаверса, касбий маҳоратни такомиллаштириш, ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ҳамда ҳарбий хизмат нуфузини ошириш ҳам кўзда тутилган.

2018 йилнинг октябрь ойида Россия Федерациясида 2019 йилги ҳалқаро армия ўйинларига тайёр гарлик бўйича ўтказилган хизмат ийниши давомида Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ҳам мусобакага мезбонлик килиши тайёр эканини билдирган эди. Шунга кўра, бу ишларни марта Жиззах вилоятининг «Фориш» тоғ

уларнинг қизиқишиларини рагбатлантиришга қаратилган. Шунингдек, ҳарбий шифокорларнинг жанг майдонида ярадорларни қидириш, жамлаш ҳамда жанг майдонидан олиб чикиш, биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш бўйича дала кўнингларни ҳам синовдан ўтказилади. Бу мутахассисларнинг ҳарбий-касбий фаолиятидаги жисмоний ва ахлоқий-рухий тайёр гарлигини оширишга хизмат килиди.

«Ҳарбий-тиббий эстафета» индивидуал маҳорат ва жамоа биринчилиги боскичларидан бўлиб ўтади. Мусобакада Куролли кучларининг қўшиналари бўғинида 40 ёшдан ошмаган, 6 ойдан кам бўлмаган муддат давомида тиббиёт лавозимларида хиз-

мат ташкил этилган. 12 та вилоят, Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент шаҳри мамлакатимиз меҳмонларига миллий айнана ва удумлари, асрлар давомида сакланиб келинаётган тарихий меросларимизни намойиш килмоқда.

4 август куни юртимизда очилиш маросими бўлиб ўтадиган V Халқаро армия ўйинларида иштирок этиш учун биринчилардан бўлиб Вьетнам ҳарбий делегацияси этиб келди. Шунингдек, Мъянма давлатидан 17 нафар, Россия Федерациясидан 31 нафар, Арманистондан 18 нафар ҳамда Анголадан 9 нафар катнашчи «Фориш» тоғ полигонига келиб жойлашди.

«Алабино»да сўнгги тайёр гарлик

V Халқаро армия ўйинларини 10 та давлат худудида ўтказиш режалаштирилган бўлиб, унда 32 та йўналиш бўйича 85 давлатдан келган 6 мингдан ортик иштирокчи катнашади. Юртимиз ҳарбийлари мусобакасининг «Танк биатлони», Мерганилар марраси,

«Кўшин разведкаси аълоҷиличири», «Рембат», «Содик дўст», «Дала ошхонаси», «Ханғиз маршрут», «Йўл патрули», «Артиллерия отиш устаси», «Куролисиз уста», «Ҳарбий раили», «Мусаффо осмон», «Эльбрус халласи», «Ҳарбий-тиббий эстафета» каби 14 та йўналишлар бўйича иштирок этади. Шу массада Мудофаа вазирлиги ҳарбий хизматчилирдан иборат Ўзбекистон жамоаси Халқаро армия ўйинларининг Россия Федерациясида бўлиб ўтадиган мусобакаларида иштирок этиш учун белгиланган манзилга этиб боришиди.

Айни замонда ҳамюртларимиз Москва вилоятидаги «Алабино» дала-ўкув майдонида «Танк биатлони» ва

Дарвоже...

I Ҳалқаро армия ўйинлари «АрМИ—2015» 2015 йилнинг 1-15 август кунлари Россия Федерациясида ўтказилган.

II Ҳалқаро армия ўйинлари «АрМИ—2016» 2016 йилнинг 30 июндан 13 августига Россия Федерациясида ўтказилинган.

III Ҳалқаро армия ўйинлари «АрМИ—2017» 2017 йилнинг 29 июндан 12 августига 5 та давлат (Россия, Озарбайжон, Беларусь, Хитой, Қозогистон) ҳудудларида ўтказилган.

IV Ҳалқаро армия ўйинлари «АрМИ—2018» 2018 йилнинг 28 июндан 11 августига 7 та давлат (Россия, Озарбайжон, Беларусь, Хитой, Қозогистон) ҳудудларида ўтказилган.

V Ҳалқаро армия ўйинлари «АрМИ—2019» 2019 йилнинг 3-августдан 17 августига қадар 10 та мамлакат (Россия, Хитой, Қозогистон, Ўзбекистон, Эрон, Озарбайжон, Арманистон, Хиндистон, Беларусь, Мұғалистан)да бўлиб ўтади.

«Дала ошхонаси» мусобакасига сўнгги тайёр гарларни машғулотларни олиб боришимоқда. Ҳарбийларимиз мусобака ўтказиладиган ўкув жойлари билан яқиндан танишиб, шартлар бўйича пухта тайёр гарлик кўришмоқда. Ҳар бир давлатнинг дала-ўкув майдони бир-биридан маълум маънода фарқ қилиши табий. Шу боис мамлакатимиз шарофини химоя килаётган ҳарбий хизматчилир дала-ўкув майдонининг мусобака бўлиб ўтадиган ҳар бир нуктаси билан яқиндан танишиб чиқмоқда. «Танк биатлони» мусобакасида ил бор иштирок этадиган ҳамюртларимиз 13 та жамоа билан куч синашади.

Бизга спорчиларимиз эришган ютуклардан гурулраниш хиссаси жуда ташни. Ҳамюртларимизни жаҳон шоҳсупасининг олий ўриналарида кўриш жуда ёқимли, шундай эмасми?! Умид киласиз, ақлий салоҳияти ва жисмоний имкониятлар борасида ҳарбийларимиз ҳам улардан ортда колмайди. Зоро, юрт ўғлонларининг эришган ҳар бир ютуғи эртаги тинч ва фаровон кунларга ишончимизни янада оширади.

«Mahalla» мухабирини
Шахноза РАҲИМХЎЈАЕВА
ёзиб олди.

полигони базасида V Халқаро армия ўйинларининг «Ҳарбий-тиббий эстафета» боскичи ўтказилади. Унда 12 та давлатдан 211 нафар ҳарбий иштирок этади. Карийб 10000 гектардан иборат бўлган полигон ҳудудида пухта тайёр гарлик кўрилган. Спорт заллари, стадион, бассейн, ошхона, ёткокхона, меҳмонхоналар шай холатта келтирилган.

Ҳарбий шифокорлар учун тажриба мактаби

«Ҳарбий-тиббий эстафета» йўналиши тиббиёт ходимларининг ҳарбий назарий билимларини чуқурлаштириш ҳамда бўлинмалар жанговар ҳаракатларининг тиббий таъминотини ташкил этиш ва ўтказиш бўйича амалий кўнингларни ошириш,

мат ўтаётган контракт асосидаги ҳарбий хизматчилир, ўтара ва кичик тиббиёт ходимлари ҳамда ҳарбий-тиббиёт билим юртларининг курсантлари иштирок этади.

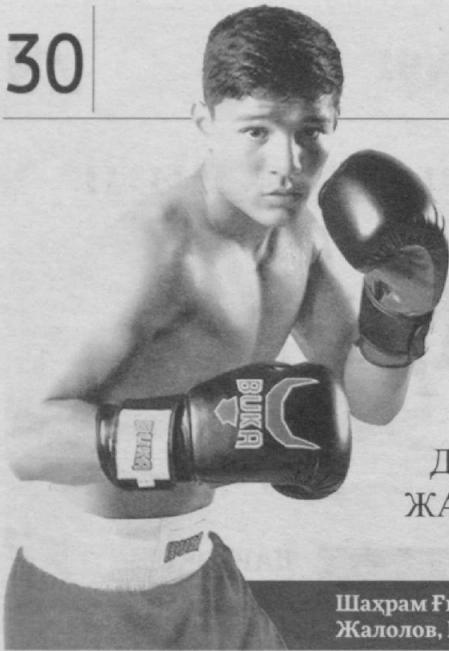
Ҳам саёҳат, ҳам маҳорат

Жиззах вилоятида ҳарбий эстафета «Фориш» тоғ полигони «АрМИ—2019» доирасида ўтказиладиган «Ҳарбий-тиббий эстафета» мусобакаси иштирокчиларини кутиб олмоқда. Ҳалқаро армия ўйинларининг Россия Федерациясида бўлиб ўтадиган мусобакаларида иштирок этиш учун белгиланган манзилга этиб боришиди.

Айни замонда ҳамюртларимиз Москва вилоятидаги «Алабино» дала-ўкув майдонида «Танк биатлони» ва

Турин политехника университетида «Автомобиль инженеринги» йўналиши таъсис этилади.

«Аслида тортинчоқ бўлсам-да, рингда ундай қилолмайман»

ДЕЙДИ «РИО — 2016» ОЛИМПИАДАСИ СОВРИНДОРИ, ЖАҲОН ЧЕМПИОНАТИ ФИНАЛЧИСИ, ОСИЁ ЧЕМПИОНИ МУРОДЖОН АҲМАДАЛИЕВ

Шаҳрам Фиёсов, Шоҳжоҳон Эргашев, Муроджон Аҳмадалиев, Исройл Мадримов, Баҳодир Жалолов, Бектемир Мелиқзине...

Ушбу исм-фамилиялар келтирилган жоюда хеч кандай ортичка изоҳга, таърифу тавсифга хожат колмайди. Кейинги иккни-уч ийл ичида уларни юртимизнинг етти яшаридан етмиши яшаригача, дунёнинг эса бокс оламига шайдо бўлган жамики ахолиси яхши таниди. Танигина колмай, муҳлислин киласди, яхши кўради. Кичик жуссали, лекин спортчиларга хос комат ва катъиятга эга Муроджон Аҳмадалиев эса аллақачон кўпчиликнинг севимли спортчигига айланган.

Кўча футболидан — бокс рингигача

— Беш-олти яшар бола эдим, — дейди Муроджон «Боксга қандай қизиқдиниз?» деган саволимизга жавобан. — Махалламиз кўчасида ҳар куни футбол ўйнардик. Жамоасиз — шу кўчада яшовчи оиласар фарзандлари. Улар орасида тенедошларидан тортиб, ёши бирор кунтагаргача бор. Баъзи кунлари кўшини маҳаллага бориб, маглубият азобини татиб келардик. Агар ютиб қолсан, ўйн якуни муштлашиб билан түзарди. Аниқ ёдимда қолгани, буз футбол ўйнаётган паллада елкасига чарм кўлжон ташлаб оғсан, мен тенени Алишер исмли юйинимиз бокс тўзгаришга қатнирадик. Бир неча марта унинг ортидан ҳавас билан қараб қолганиман. Кейин ота-онаими қистайвир, розиликларни олгач, мен ҳам шу тўзгарак аъзоси бўлдим.

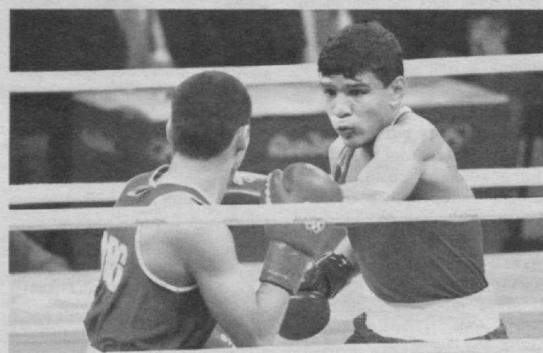
Эмас осон бу майдон ичра турмок...

Муроджон билан илк бор 2015 йили Намангандга ўтказилган катта тадбирда учрашгандик. Ўшанда у Катарнинг Доҳа шаҳрида бокс бўйича ўтказилган XVIII жаҳон чемпионатида кумуш медални кўлга киритиди, Бразилиянинг Рио-де-Жанейро шаҳри мезбонлик киладиган ёзги Олимпия ўйинлари йўлланмасига сазовор бўлган эди. Шу муносабат билан вилоят ҳокимлиги томонидан шарафланни маросими ўтказилди. Ёш спорти кўрсатилалётган ётибордан бирор хижоят чеккандек, камтарона, яъни тортинибигина тургани кўз ўнгимдан кетмайди. Тадбир

ниҳоясида Муроджоннинг гапи киска бўлганди: «Доҳадаги мусобакада 56 килограмм вазнда рингта чикиб, финалгача барча рақибларимни енгдим. Бу галаба, ўз навбатида, мен учун Олимпия ўйинларига йўл очди. Айни пайдада Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтидаги ўқиш билан бирга, спорт оламининг энг нуфузли мусобакасида кучи рақиблар билан кечадиган баҳаларга жийдик тайёрларик кўрятмай. Насиб этса, халқимиз ишончини оқлаб, Ватанимизга Олимпиада голиби сифатидаги кайтишина мақсад килганиман. Рингда хозиригиде тортинчоқлик килиб ўтирайман. Шунчалик иззату икромга яраша олимпиададан, албатта, медаль билан кайтишим шарт».

Рости, Олимпиада кунлари «Спорт» телеканали орқали Рио де-Жанейброн олиб кўрсатилган жони эфирдан намангандар ишончлар кўз узизимади. Ахир, иктидорли фарзанд — Муроджон Аҳмадалиев ишончини оқлашга вайда берган-да. Ва ниҳоят, бронза нақд бўлган кунине Аҳмадалиевлар хонадони тўйхонага ўшраб колди. Муҳлислар, ҳамюрлар, кўйинг-чи, Чустга зиёрат учун келган меҳмонлар хам исталган вактда сўраб келаверишиди. Боиси Аҳмадалиевлар хонадони салкам икки ярим минг ўйлилар тарихига эга Чуст шаҳрининг кок марказида, «Сероб» маҳалла фуқаролар йигинидаги кўхна Камарсада кўчасида жойлашган.

— Азалдан ҳунармандлар маҳалласи саналмиши «Сероб»да спортичлар сероб, — дейди фуқаролар йигини раиси Ҳасан Абдувалиев. — Ҳозир маҳалла мазнинги кексан ёши, умуман, ким билан сўхбатлашсангиз, албатта, хурсандчилигини изкор этишдан зарчамалди. Ахир, Муроджон кўз ўнгимизда катта бўлсан, маҳалла мазнинги умиди, иктидорли ўлонларидан. Шу боис маҳаллада яшовчи тўрт мингга яхши аҳолининг барчаси унинг бобоси Азимжон Фаёзов, отаси Каҳҳоржон ака ва онаси Ойшахон опалардан кам сурурганинг маълти. Яна бир ишончлар гапни айтай. Келгуси олимпиадада ютук, албатта, олтин медаль бўлади. Чунки Муроджон болалигидан, боксга илк

Катта ўтган қўниларидан фақат шу мақсад учун курашади.

Жаҳон спорти муҳлислари эътиборини мустақил Ўзбекистонга қарашада спортичларимиз сафида Намангандаги тарихига зарҳал ҳарфлар билан номини ёзига муносаби хизмат қилган Олимпиада шиитрокчиси, бокс бўйича бронза медали соврингдори ҳамюртимиз, чустлик Муроджон Аҳмадалиевнинг борлиги барчамизнинг қалбимизга олам-олам қувонч, юқсан гурӯр ва ифтҳор баҳшида этди.

Ота-она — қўш қанот

1994 йилда Намангандаги вилоятининг Чуст туманида туғилган Муроджоннинг спортич бўлиши орзуси рўёбга чикишига навқирон авлоднинг ҳар томонидама баркамол улгайини ўйлида яратилётган кенг шаронт ва имкониятлар мустахам замин бўлди. Олимпиада соврингдорининг отаси Каҳҳоржон ака мактабда ўтганда жисмоний маданиятдан дарс берган. Ўйлида спортга меҳр ўйнотган ва уни бокс билан мунтазам шугулланишга дайвает этган хам отаси. Онаси Ойшахон опа Фаёзова физика фанидан сабок берган Муроджонда ҳар кандай вазиятда ҳам чекинмаслик, метин иродали бўлиши хислатини тарбиялаганди.

— Адаимасам, Муроджон эндиғина боксга қатни бошлаган даврларда телевизорда Элизод Расуловнинг жансини биргаликда томошса қолдик, — дейди Ойшахон опа. — Бутун мамлакат кўз тикиб турган жансиглардан бири эди. Шундай кутимизаган ҳолат юз берди: Элизоддинг кўли синиб қолди.

Лекин у бутун жон-жасади билан учрашуни давом эттириди ва якунда ёлиб чиқди. Шу кунни Муроджоннинг дунёқарасида ҳам катта ўзгариши юз берди. Туни билан ухламай чиқди. Эрталаб айтган гапи шу бўлди:

«Онажон, мен ҳам Ватан шарофини ана шундай матонот билан ҳимоя қиласман!» Ҳозиргача шу вадосида турибди.

Хушхабар устига хушхабар

Муроджон Аҳмадалиев ўтган йилдан катта бокс оламига кадам кўйди. Айни пайдада у профессионал бокснинг ярим сенгил (-55, 34 кг.) вазн тоғифасида зафарли юришларини давом эттироқда. Мана, унинг фоалиятига доир ОАВдаги хушхабарлардан бири:

«Профессионал боксда мамлакатимиз шарофини ҳимоя қиётеган Муроджон Аҳмадалиев ўзининг ишқинчи жансигда америкалик Жорж Руизга қарши рақобатидан бири:

«Нью-Йоркда ўтган беглашув б 6 раунд давом этди. Метин ҳимоя ва кучи зарбага эга бўлган Муроджон сўнгги раундда рақибида бир қатор зарбалар ўйлади. Боксчимизнинг зарбаларида чора топа олмаган Жорж нокаутга учради.

Шу тарпица Муроджон Аҳмадалиев иккинчи жансигда ҳам муддатидан аввал галаба қозонди».

Навбатдаги хушхабар эса ундан ҳам кувончили:

«Олимпиада ва жаҳон чемпионати соврингдори, бугунги кунда профессионал рингда фоалиятини давом эттираёт-

ган боксчимиз Муроджон Аҳмадалиев бугун АҚШда ўзининг тўртмичи жансиги ўтказди.

Ҳамюртимиз ушбу беллашува-да чилик Рамон Контеррасага қарши жсанг қилди. Кувонариши, 10 раундга мўлжалланган жансини биринчи раундиде ёқ ҳамюртимиз рақибини нокаутга учратди ва жансиги ўз фойдасига ҳал қилди.

Ушбу галаба орқали Муроджон WBA InterContinental кама-ри соҳибига айланди.

Муҳлисларнинг қалбини тўл-килантрируви яна бар майумот: Муроджон Аҳмадалиев ҳозирга қалар профессионал рингда олтига жанг ўтказиб, уларнинг барчасида галаба қозонган Жангларининг бештасида эса у рақибларни муддатидан олдин мағлубиятга, яъни нокаутта учратган.

Асосий жанглар ҳали олдинда...

Муроджон шу кунларда ҳам Америкада. Ҳар куниг машғуллар орасида, албатта, уйига, ста-онасига кўнгироқ киласди. Иктидорли боксчимиз онаси эса уззукни кўл телефонини ёнидан кўймайди.

— Ўлем сентябрь ойидаги наебатдаги галаба учун рингга кўтарилади, — дейди Ойшахон опа қатни билан. — Унинг бу гапи рақиби иккни карра жасадон чемпиони Роман Даниел бўлиши кутимизоқда. Ҳозир машемуптлар қатни тартибда давом эттироқда. Елкасига масульиятни сезиб турибди. Энди у менингига эмас, маҳалланинг, бутун Ўзбекистонимизнинг Муроджонига айлансан. Шундай фарзанд тарбиялаганимдан фарҳланаман.

Дарҳакикат, уста хунармандлари билан танилган кўхна ва ҳамиши навқирон Чуст туманини жаҳон чемпиони Севара Қодирова стол тенинси бўйича спортичлар дини сифатида танингда бўлса, бутун Муроджон Аҳмадалиев тартибидан аввал галаба қозонлашилган. Бу шарафли юришларда унга омада ва зафарлар тилаймиз.

Илхомжон РАҲМАТОВ
«Mahalla»

Эркин курашчимиз Умиджон Жалолов жаҳон чемпионлигини қўлга киритди.

Зиёратгоҳ сайёхлар ташрифига тайёрми?

САЪД ИБН АБУ ВАҚКОС МОЗОРИНИ ТАВОФ
ҚИЛУВЧИЛАР ЧИҚИНДИЛАРНИ ДУЧ КЕЛГАН
ЖОЙЛАРГА ТАШЛАБ КЕТИШМОҚДА

Қадимги Жиззах ҳақида гап кеттүдек бўлса, одатда, кўпчиликнинг кўз ўнгидаги бундан тўрт ярим минг йил аввали «Сайқонсой қоятошлари»даги суратлар, энди қадимги одамлар яшагани тахмин этилаётган. Пешағор гори ва икки-икки ярим минг йиллик тарихга эга Мозорсой ёдгорликлари гавдаланади. Қадимги манбаларда қайд этилган Газа, Ҳаракана, Зомин, Собот, Мик, Марсманда каби кўхна қалъя ва шаҳарлар номи ҳам ортдошларимиз томонидан фарҳ билан тилга олинади.

— Зиёратгоҳ сабиқ шўро давлати даврида машландиқ ҳолга келиб қолганди, — дейиши Саъд ибн Абу Вақкос зиёратгоҳи раҳбари Ҳабибула Мамасониев. — Бегоналарни кўя туринг, шатто ҳамкини локларимиз ҳам бу табаррук масканга кўрка-писа келиб кетишарди. Кечагидек ёдимда, кўл атрофида биргина тол ва бир тул эжисда бўларди. Давлат ва жамоат арабби Шароф Рашидов 1967 йилда зиёратгоҳга ташrif буюорди. Кўл атрофида дөв-дараҳтлар ўтқазиб, зиёратчilar учун олиси масканни ташкил этишини маслаҳат берди. Ўзи ҳам бир тул чинор ўтқазди.

Шундан сўнг зиёратгоҳ атрофида турли манзаралари, мевали даражат кўчалтлари қадалди, ўйл қурилди. Бироқ сал ўтмай юкоридан бўйруқ бўлдиши, барча ишлар тұхтаб қолди. Қачонки, мамлакатимиз мустақиллуга эришгач, юртимиздаги тарихий обидаларга муносабат ҳам буткул ўзгарди. Ҳуқуматимиз томонидан маданий мерос обьектарини муҳофаза қилиши ва улардан фойдаланнишни янада тақомиллаштириш чоралари кўрилди.

Шу тарикга Саъд ибн Абу Вақкос зиёратгоҳи ҳам ёзсал ва фусункор манзара касб этди.

Саъд ибн Абу Вақкос милюд 587 йилда Арабистоннинг Макка шаҳрида тавалуд топган, миллати араб. Пайғамбаримиз билан бир даврда яшаган Саъд 19 ёшида исломни кабул қилган. У «жаннатийлардан» деб башорат килинган 10 нафар саҳобанинг бири. Саъд ибн Абу Вақкос жуда кучли камончи эди.

— Саъд ибн Абу Вақкос

на замон талабларига мослаштирилди. Тарихий манбаларда қайд этилишича, масжид биноси XIX асрда ўз даврининг мөхир бинокорлари — жиззахлик уста Комил, уста Қобил, уста Зухур ва уста Мирзиёлар томонидан бунёд этилган.

Масжид шаркона мөъморчилик услубида қурильгани билан ҳар қандай зиёратчининг зытиборини ўзига тортади. Бино деворларидаги ганҷкорлик ишлари ўта маҳорат билан бажарилган. Унинг шифтидаги ранго-ранг накшлар бир пайтлар мөхир наккоси сифатида донг тарраган Мирзо Зонд ва уста Бобожонлар меҳнати маҳсулни экани мутахассислар томонидан зытироғ этилади. Нақшу нигорлар бутунгача ўз охорини ўйқотмаган.

Саъд ибн Абу Вақкос ким эди?

Саъд ибн Абу Вақкос милюд 587 йилда Арабистоннинг Макка шаҳрида тавалуд топган, миллати араб. Пайғамбаримиз билан бир даврда яшаган Саъд 19 ёшида исломни кабул қилган. У «жаннатийлардан» деб башорат килинган 10 нафар саҳобанинг бири. Саъд ибн Абу Вақкос жуда кучли камончи эди.

Жиззах вилояти хокимлигининг доимий зиётибари, саҳоватпеша кишиларининг хайр-эҳсонлари ва саъй-ҳаракатлари туфайли зиёратгоҳ кайта таъмирланди. Кўл атрофи тартибга келтирилиб, кенг кўллами ободонлаштиришни ишлари амалга оширилди. Бутун зиёратгоҳ Жиззах воҳасидаги энг сўлим ва обод масканлардан бирига айланди.

Саъд ибн Абу Вақкос зиёратгоҳининг пастки кисмida ҳам ободонлаштириш ва таъмирлаш ишлари уддаланди. Қадамжодаги масжид ва хилхонлар зиёратгоҳга ташrif буюраётганлар зиётиборини тортиди.

орасида турли афсона ва ривоятлар таркалган.

Бир бармоқдан ажралиш Саъд ибн Абу Вақкоснинг соғлиғига таъсир этимайди. У кейинчалик Арабистонга кайтиб кетиб, узок умр кўради. Милюдий 676 йилда 87 ёшида Мадина шаҳрида вафот этади. Саҳоба жасади Бакъи кабристонига кўйилган.

Шароит бор, аммо...

Бугун мамлакатимизда тарихий обидалар, зиёратгоҳлар ва қадамжоларда ахолига ҳамда сайёхларга хизмат кўрсатиши янада яхшилаш чоралари кўриляпти. Мутахассисларнинг фикрига кўра, Жиззах вилояти худудида бутунгичунда жами 372 та маданий мерос обьекти, 42 та тарихий обида ва мукаддас зиёратгоҳ, 267 та археологик манзилот, 63 та монументал ёдгорлик бўлиб, Мухаммад алайхиссалом пайғамбарлик қўлган пайтода навқорон ўзиги эди. Пайғамбар алайхиссалом даъватлари билан ислом динига кирди ва кенинчалик мөхир саркарда бўлғиб этишиди. Тарихий манбаларда қайд этилишича. Расулулоҳ: «Ота-онам сенга фидо бўлсин, эй Саъд», дейсан гандарда кўрсатган жасоратига юксак баҳо берган.

У зот хижратнинг 16-йили халифа Умар ибн Хаттобининг Форс ва Моварооннаҳр ўлкаларига бораған кўшинига лашкарбоши этиб тайинланади. Ҳозирги Жиззах вилоятининг Галлаорол туманидаги Авалиё кишилорига якинида ўтган жангда лашкарбоши яланради, жимжилоги узилиб тушади. Саркарданинг жимжилоги кишилордаги кабристонга кўмилади.

Халқ орасидан тилдан-тилга ўтиб юрувчи афсоналарга караганда, саркарда Саъд ибн Абу Вақкоснинг жанг давомимида жимжилогини килич кесиб кетини натижасида кон тўкилган жойларда Аллоҳнинг амри билан булоқлар пайдо бўлган. Бу булоқлар ҳақида халқимиз

— Қадим тариха эга бўлган Галлаорол тумани ҳам ўзининг мукаддас қадамжолари билан сайёхларни ўзига жалоб этиб келмоқда, — дейиши Туризми ривожлантириши давлат қўмитаси Жиззах вилояти бошқармаси бошилиги Лола Санаева. — Туманда 56 та маданий мерос обьектлари рўйхатга олинган. Улар орасида «Саъд ибн Абу Вақкос» зиёратгоҳи алоҳида ўрин тутади. Кўн ўйлиқ тарихга эга бу зиёратгоҳда туризми ривожлантириши чоралари кўриляпти. Аммо зиёратгоҳда сайёхлар учун яратилган шароитлар тўлиқ гигиена таҳабларига жавоб бермайди. Махаллий зиёратчиликнинг аксариятида зиёрат маданияти этишимайди. Улар чиқиндиларни дуч келган жойларга ташлаб кетишмоқда, бу эса зиёратгоҳини янада ифлослашишига олиб келмоқда.

Бугун зиёратгоҳ мавзумияти олдида мухим вазифа туриди. У ҳам бўлса, муборак қадамжолинг сайёхлик салоҳиятини янада оширишдан иборат. Шундай килинса, мукаддас қадамжо нафакат ортдошларимизнинг, балки хорижликларининг ҳам севимли масканига айланади.

Бекпўлат ТОҒАЕВ
«Mahalla»

Муаллиф олган суратлар

Президент соврини учун белбоғли кураш бўйича Жаҳон чемпионати ўтказилади.

СОЛИК

Сиқилган газ нархи ошадими?

— Яқында автомобилларга күйілдігендегі сиқилган газ нархи ошиши ҳақыда әшитдік. Шу түртгімі?

Нуриддин ҲАЙДАРОВ,
Фарғона шаҳри.

Акмал НАЗАРОВ,
Давлат солик күмітаси матбуот хизметі мұтахассисі:

— Жорий йыл 24 июль күні Президенттің «Ақпаз солигі» төртиладын айрым маңсулот түрларини ішләп чыкашы ва реализация килишни тартыбға солишин янада тақомиллаштырыш чора-тадырларды түргисідағы фармони эълон қылышы. Унға күра, Давлат солик күмітаси ва Молия вазирлигининг 2019 йыл 15 августан сиқилган газны якундың иsteмчілігі реализация килишінде акциз солиги ставкасын 20 фойзде ошириши тақлиғи розилик берилді. Эндиллик сиқилган газнинг акциз солиги ставкасы 1 куб метр учун 435 сүмні ташкил етады.

Шуннингдек, жорий йыл 1 октябрдан алкогольди маңсулоттар акциз солиги ставкасы ўрта хисобда 10 фойзга, тамаки маңсулоттар акциз солиги ставкасы 20 фойзде оширилиши наazardа тутилмоқда.

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ

Касал болага боғча пули тўланмайдими?

— Фарзандом аутизм билан оғринган. Әшиттимча, бундай касалларига болалар учун боғча пули тўланмас экан. Шу масалага ойдинлик киришсаныз.

Акбаржон ФОЗИЛОВ,
Андижон вилояти.

Исматилла ТУРСУНХЎЖАЕВ,

Мактабгача таълим вазирлиги етакчи иктисадчи:

— Мавжуд ҳуқуқий ҳужжатларда мактабгача таълим мұсасасасыда тарбияланғанға учун ҳақ олинмайдын болалар рўйхати келтирилган. Жумладан, нутқидаги оғир нұксонлар (ринолалия, дудукланиш, болалар афазияси, рухий-нұтқий ривожланишида орқада колиши), әшиттимда оғир нұксонлар (II — IV дараражадаги карлик), кўришдаги оғир нұксонлар (кўзи қизлар, бир кўзи соккаси йўқлиги (анофталм), амблиопия ва ғилай бўлган заиф кўрадиганлар) билан касалланған болалар учун ҳақ тўланмайди.

Шуннингдек, таянч-харакатланишидаги нұксонлар (боши мия, бўйин, кўкрак кафаси, умуртка, бўғимлар ва оёклар операцияларининг барча турларидан кейинги ҳолати, бўйин, кўкрак кафаси, умуртканинг идиапатик деформациялари, кифоз, лордоз, кифосколиоз, оёқ панжалари фалажи, таянч-харакатланиши азоси ривожланиши аномалиялари, артрозоартиглар, остеохондропатия ва ҳоказолар) ҳам ҳақ тўламасликка асос бўлади.

Бундан ташкири, психик ривожланишидан орқада колиши, мурakkab нұксонлар, сил касалларининг илк кўриниш, шуннингдек, сил касалларидан кейинги тикиш даври.

Бундай болаларни боғча пулидан озод килиши тегиши тиббиёт мұсасасасининг маълумотномасига асосан амалга оширилади.

Аутизм касалларига психик нұксонлар турига кириши сабаби, бундай касалларига бўлган болалар давлат мактабгача таълим мұсасасасаларидан болалар таъминоти учун ота-она тўловидан озод этилади.

МУАССИС:
ФУҚАРОЛАРНИНГ
УЗИНӢ ҲОШҚАРИШ
ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ
МУВОФИКЛАШТИРИШ БЎЙИЧА
РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИ

MAHALLA - АДДАТ ТАҶОДЕД
Mahalla

ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ
ГАЗЕТА

Ўзбекистон Матбуот ва
ахборот агентлигига
2017 йил 6 сентябрда
0019 рақами билан
кайта рўйхатта олинган.

Меҳнат таътилига қаҷон чиқаман?

— Тұрмуш ўртогым вафот этгандың, бир нафар вояж етмаган фарзандым бор. Оиласави шароиттам туғайлы сентябрь ойда меҳнат таътилига чиқышим керак. Аммо йил бошида түзилген таътиллар жаевалыга кўра, мен дөкабрь ойда меҳнат таътилига чиқаман. Бу ҳолда қандай йўл тутишим керак?

Нигора САТТОРОВА,
Тошкент шаҳри.

Хушнудбек
ХУДОЙБЕРДИЕВ,
хукукшунос:

— Мамлакатимизде меҳнат конунчилигига кўра, ўн тўрт ёшга тўлмаган битта ёки ўндан ортиқ болани (ўн олти ёшга тўлмаган ногирон болани) тарбиялаётган

ёлғиз ота, ёлғиз онага (бева эркаклар, бева аёллар, никохдан ажрашганлар, ёлғиз оналарга) ва муддатли ҳарбий хизматтаги шаҳардларига, I ва II гурух ногиронларига, 1941-1945 йillardардаги Иккичини жаҳон уруши катнашчиларига ва имтиёзлари бўйича уларга тенгизширилган шахсларга, ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларга, таълим мұсасасаларда ишлаб чиқаришдан ажрашмаган ҳолда ўйқетганларга таътил уларнинг хошишига кўра ёзги ёки улар учун қулай бўлган боска вактда берилиши керак. Жамоа шартномасида яна боска ҳолатлар назарда тутилган бўлса, улар ҳам мазкур рўйхатта кириллади.

Агар жадвалда бўлгиланган вактдан бошқа пайдга да малинишинг ишлаб чиқаришга таъсири кўрсатмаса иш берувури аризанлизга кўл кўйишни керак. Ако ҳолда таътилингиз бошқа ходимнинг таътил пайти билан алмаштирилади.

ХУКУК

«Буза-буз»лар қайси ҳужжатга мувофиқ амалга ошириляпти?

— Маҳалламида кўча кенгайтирилиши мұносабати билан аҳоли уйлари «снос» қилинши — бузилиши ҳақида миши-мишилар тарқамоқда. Йўлни кенгайтириши учун аҳолига тегишили уйларни бузни мумкинми? Компенсация бизга қаҷон тўланиши керак?

Нодира КАРИМОВА,
Марғилон шаҳри.

Севара
ҮРИНБЕ-
ВА, Адлия
вазирлиги
жамоатчи-
лик билан
алоқалар
бўлими
бошлиғи:

уларнинг фаолият юритиши учун ерларни тақдим этиш, шуннингдек, ҳалкаро шартномалардан келиб чиқалин мақоубиятларни бажарни, фойдалари казилмалар конварни аниклаша ва казиб чиқариши максадида ер участкасини олиб кўйши ва уйлар, ишлаб чиқариши иморатларни бошқа иморатлар, иншоатларни бузиши ва дов-дарахтларни кўчириши тўргисидаги карорлар кабул килинини мумкин.

Автомобиль ва темир йўллари, аэропортлар, аэродромлар, аэронаутикация обьектлари ва авиа-техника марказлари, темир йўл транспорт обьектлари, кўприклар, метроилентлар, тоннеллар, энергетика тизими обьектлари ва электр узатиши тармоқлари, алоқа тармоқлари, космик фаолият обьектлари, магистраль курувлар, ташкил килиши ва

муҳандислик-коммуникация тармоқларини куришда ҳам шундай йўл тутиши мумкин.

Бундан ташкири, аҳоли пунктлари бош режаларини Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети маблағлари хисобидан обьектларни куриш бажарши, конунлар ва Ўзбекистон Республикаси Президенти карорларида тўғридан тўзурда назарда тутилган бошқа ходарда ҳам шундай карор кабул килинади.

Ер участкаларини олиб кўйишида обьектларни бузишга кўчмас мулкнинг бозор кийматин ва олиб кўйинши сабаби мулкдорга етказилган зарар тўлиқ копланганидан кабул килинини мумкин.

Жисмоний ва юридик шахсларга ноконуний карор чиқарилиши оқибатида етказилган зарар давлат томонидан, биринчи навбатда, тегишил давлат органларининг бюджетдан ташкири маблағлари хисобидан копланади ва кейинчалик айбордор шахсдан регресс тартибида ундириб олинади.

КУРИЛИШ

Терак экканга имтиёз бор

— Юртимиз ёғоч маҳсулотларини, «асосан, чет элдан импорт қиласи. Шу боси тез ўсуви Канада теракларини етишиштирмоқчиман. Импорт ўрнини қопловчи ёғочбон дарахтларни етишиштагларга имтиёзлар борми?

Нажмидин ҚЎШКОВ,
Дангарга тумани.

Ботир ХОЖАБЕКОВ,
«Ўзқурилишматериаллари» уюшмаси
бошкарма бошлиғи:

— Жорий йилнинг 11 апрелида «Ёғоч

кириндили плиталар ва уларнинг мукобил турларини ишлаб чиқариши янада ривожлантариши бўйича чора-тадырлар тўргисидаги Вазирлар Махкамаси карори кабул килинган. Унга кўра, вилоят ҳокимлари тадбиркорларга терак ва павлония экиши учун балл болинети паст ерларни ажратиши виғасиҳ юқланган. Ёғочбон дарахтлар плантияларини ташкил этган тадбиркорлар 2022 йил 1 январтагача терак, павлония ва бошқа тез ўсуви ёғочбон дарахтлар экилган ер майдонлари учун ер солиги тўламайди.

Бош мұхаррир
Бахтиёр
АБДУСАТТОРОВ
Нашр навбатчиси: С. Исматов
Мұсаҳихлар: Н. Азимова,
М. Назарова
Навбатчи: Б. Бозидинов
Дизайнерлар: Э. Муратов
И. Болтаев
Нашр кўрсаткичи: 148
Газета таҳририят компютер марказида саҳифаланди ва оғсет усулида босилди.

«Шарқ» наширёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кӯчаси, 41-йд. Формати — А-3, 8 босма табоқ. 22 952 нусхада чоп этилди. Буюртма Г-845 Топширилди — 00:50